

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Baudžiamosios justicijos katedra**

Mirandos Borusevičiūtės,
V kurso, baudžiamosios justicijos
studijų šakos studentės

Magistro darbas

**Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija kaip
baudžiamojo proceso teisės šaltinis**

**The Jurisprudence of the Constitutional Court of the Republic of
Lithuania as the Source of the Criminal Procedure Law**

Vadovas: doc. dr. Pranas Kuconis
Recenzentas: doc. dr. Remigijus Merkevičius

Vilnius
2016

TURINYS

ĮVADAS.....	3
1. BAUDŽIAMOJO PROCESO TEISĖS ŠALTINIŲ SAMPRATA IR SISTEMA.....	9
1.1. Baudžiamojo proceso teisės samprata.....	9
1.2. Baudžiamojo proceso teisės objektyvusis pavidalas.....	14
1.3. Baudžiamojo proceso norminių teisės aktų hierarchija ir Konstitucija.....	18
1.4. Baudžiamajam procesui reikšmingos konstitucinės nuostatos.....	23
2. KONSTITUCINĖS JUSTICIJOS INSTITUCIJA VALSTYBĖS VALDŽIOS PADALIJIMO SISTEMOJE IR JOS KONSTITUCINĖ KOMPETENCIJA.....	28
2.1. Konstitucinis Teismas valstybės valdžios padalijimo sistemoje.....	28
2.2. Konstitucinio Teismo konstitucinių įgaliojimų ypatumai.....	32
2.2.1. Konstitucinio Teismo eksplicitinė konstitucinė kompetencija.....	32
2.2.2. Konstitucinio Teismo implicitinė konstitucinė kompetencija.....	38
2.3. Teisės formos klausimo išsprendimas.....	45
3. KONSTITUCINIO TEISMO JURISPRUDENCIJA KAIP FAKULTATYVINIS BAUDŽIAMOJO PROCESO TEISĖS ŠALTINIS.....	51
3.1. Fakultatyvinio baudžiamojo proceso teisės šaltinio argumentas.....	51
3.2. Konstitucinio Teismo aktų taikymas kuriant norminius teisės aktus.....	54
3.2.1. Fakultatyvinį požymį patvirtinantis argumentas.....	54
3.2.2. Fakultatyvinį požymį silpninantis argumentas.....	61
3.3. Konstitucinio Teismo aktų taikymas priimant teismo sprendimus.....	66
4. KONSTITUCINIO TEISMO AKTAI MODIFIKUOTOJE BAUDŽIAMOJO PROCESO TEISĖS ŠALTINIŲ SISTEMOJE.....	72
4.1. Konstitucinio Teismo aktai kaip privalomieji baudžiamojo proceso teisės šaltiniai.....	72
4.1.1. Privalomasis požymis Konstitucijos plačiąja prasme idėjoje.....	72
4.1.2. Privalomasis požymis Konstitucinio Teismo sprendimo vientisumo konceptijoje.....	77
4.2. Konstitucinio Teismo aktų galima vieta norminių teisės aktų struktūroje.....	83
IŠVADOS.....	90
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS.....	93
SANTRAUKA (lietuvių kalba).....	139
SUMMARY (anglų kalba).....	139

IVADAS

Temos aktualumas. Moderniame baudžiamajame procese siekiama išaiškinti nusikalstamas veikas ir nubausti jas padariusius asmenis nesivadovaujant idėja, jog tikslas pateisina priemones, o paisant baudžiamajam procesui keliamų vertybinių idealų, nepažeidžiant žmogaus teisių ir laisvių, kurių apsaugą užtikrina aukščiausia teisė – Lietuvos Respublikos Konstitucija.

Šiandieninė Lietuvos Respublikos Konstitucija – tai ne tik Konstitucija – norminis teisės aktas tekstiniame savo pavidale. Šiandieninė Lietuvos Respublikos Konstitucija palaipsniui kinta į jurisprudencinę, kuomet jos turinio prasmė yra atskleidžiama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, taip užtikrinant vienodą ir nuoseklų Konstitucijos aiškinimą bei garantuojant deramą konstitucinių vertybių apsaugą. Tad valstybės subjektai baudžiamajame procese turėtų vadovautis būtent ta Lietuvos Respublikos Konstitucijos versija, kurią produkuoja Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. Tačiau šiandieninė vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina baudžiamajame procese siūlo vadovautis tik Lietuvos Respublikos Konstitucija siaurąja prasme, nes į baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemą yra įtraukusi tik norminius teisės aktus. Jeigu valstybės subjektai baudžiamajame procese vadovaujasi tik Lietuvos Respublikos Konstitucija siaurąja prasme ir būtent tik ta jos versija, kurią produkuoja jų teisinė sąmonė, gaunamos ne tik įvairios Konstitucijos versijos, bet nėra užtikrinamas tinkamas konstitucinių vertybių, įskaitant ir žmogaus teisių ir laisvių, kurių modernusis baudžiamasis procesas siekia nepažeisti, įgyvendinimas, taip paliekant baudžiamojo proceso teisės vertybinio turinio idėją realizuojamą monografijose, straipsniuose, konferencijose ir pan.

Kadangi pati teisė nėra statinėje būsenoje, ji yra dinamiška, besikeičianti, taip ir teisės mokslas apskritai kinta. Vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina, kuri šiandien baudžiamajame procese siūlo vadovautis tik Lietuvos Respublikos Konstitucija siaurąja prasme, turėtų prisitaikyti prie vykstančių kaitos procesų visoje nacionalinėje teisės sistemoje, atsižvelgti į teisinės realybės esamybę ir iš naujo pažvelgti į baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemą bei ją galbūt „rekonstruoti“. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinis kaip tyrimo objektas baudžiamojo proceso teisės mokslui yra svarbus tuo, kad suteikia galimybę peržiūrėti baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje esančius baudžiamojo proceso teisės šaltinius ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos vietą šioje šaltinių sistemoje,

kurio statusas čia nėra toks jau aiškus. Šios analizės gauti rezultatai galėtų padėti pamažu keisti teisę kuriančių ir teisę taikančių subjektų tam tikrus nusistovėjusius įsitikinimus, jog teisės objektyvusis pavidalas turi būti tik norminis teisės aktas ir tik tokia teise privalu vadovautis baudžiamajame procese.

Darbo objektas. Atliekamo darbo objektas yra Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija kaip baudžiamąjo proceso teisės šaltinis.

Darbe mėginama išsiaiškinti, kokia yra Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų vieta baudžiamąjo proceso teisės šaltinių sistemoje ir kokia gi toji vieta turėtų būti šiandieninėje nacionalinės teisės sistemoje. Darbe ieškoma atsakymų, kodėl vyraujančios baudžiamąjo proceso teisės doktrinos sudarytoje baudžiamąjo proceso teisės šaltinių sistemoje yra tik norminiai teisės aktai: ar norminių teisės aktų buvimas baudžiamąjo proceso teisės šaltinių sistemoje reiškia, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktai apskritai nėra traktuotini kaip baudžiamąjo proceso teisės šaltiniai, ar jie yra baudžiamąjo proceso teisės šaltiniai, tačiau jiems yra teikiama tik fakultatyvinių baudžiamąjo proceso teisės šaltinių reikšmė ir statusas? Darbe mėgina parodyti, koku būdu Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas dalyvauja baudžiamąjo proceso teisės kūrimo procese ir bandoma pagrįsti tai, kad Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija turi būti traktuojama kaip baudžiamąjo proceso teisės šaltinis, kuriuo turi būti vadovaujama baudžiamajame procese. Nagrinėjant temą yra atliekama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų daromos įtakos kuriant norminius teisės aktus, kurie susiję su baudžiamuoju procesu, analizė, t. y. kuriant bendro pobūdžio teisės normas. Darbe yra analizuojama įstatymų leidėjo (įstatymų leidžiamoji valdžia), kurio norminiai teisės aktai gali būti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisminės kontrolės objektu, elgsena atsižvelgti ar neatsižvelgti į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudenciją tobulinant Lietuvos Respublikos baudžiamąjo proceso kodeksą. Taip pat yra analizuojama ir Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro (baudžiamąjo proceso subjektas nesantis valstybės valdžios sistemos dalimi), kurio norminiai teisės aktai negali būti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo teisminės kontrolės objektu, elgsena atsižvelgti ar neatsižvelgti į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudenciją kuriant rekomendacijas. Be to, darbe taip pat atliekama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos įtaka individualių teisės normų kūrimui, t. y. teismų (teisminė valdžia) priimamiems sprendimams. Dėl ribotos darbo apimties darbo analizei pasirinkta tik Lietuvos Aukščiausiojo Teismo

jurisprudencija, o ne visų bendrosios kompetencijos teismų. Šiame darbe nėra analizuojama, kaip Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija saisto valstybės vardu veikiančius pareigūnus baudžiamajame procese, nėra aptariama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos įtaka, vaidmuo naujojo Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso kūrimo projektui ir galiausiai nėra nagrinėjama tai, kaip patį Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą ir jo daromą sprendimą gali įtakoti tam tikri faktoriai: socialiniai veiksniai, tarptautinė teisė, Europos Sąjungos teisė, baudžiamojo proceso teisės mokslas, paties pasirinkto baudžiamojo proceso modelio potencijos veikti konstitucinės nuostatos turinio prasmės suvokimą ir pan.

Darbo tikslas. Atliekamo darbo tikslas – nustatius Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų vietą baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje, pasiūlyti modifikuotą baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos projektą, kuriame mėginama pateikti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų kaip privalomų baudžiamojo proceso teisės šaltinių idėjinį pagrindimą.

Darbo uždaviniai. Užsibrėžtam tikslui pasiekti darbe yra keliami tokie uždaviniai:

- 1) atskleisti baudžiamojo proceso teisės šaltinių sampratą ir jų *status quo* sistemą;
- 2) nustatyti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo vietą valstybės valdžios padalijimo sistemoje ir jo vaidmenį teisėkūros procese;
- 3) nužymėti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų, kaip teisės šaltinių, ypatumus;
- 4) identifikuoti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių galimą statusą baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje;
- 5) atskleisti privalomąjį Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų, kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių, pobūdį ir jų galimą vietą norminių teisės aktų struktūroje.

Tyrimo metodai. Darbe panaudoti dedukcinis, indukcinis, lyginimo, sintezės, analogijos, analizės, sisteminės analizės, alternatyvų, apibendrinimo ir gramatinis metodai.

Dedukcinio metodo pagalba yra nustatoma baudžiamojo proceso doktrinos sudaryta baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistema, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo

vaidmuo teisės kūrimo procese. Indukciniu metodu analizuojami baudžiamojo proceso teisės šaltiniai ir jų sistema, paskui pereinama prie Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo, jo vietos valstybės valdžios padalijimo sistemoje, jo konstitucinės kompetencijos ir vaidmens teisėkūros procese analizės, galiausiai visa tai apjungiamą ir yra analizuojama Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinis. Lyginimo metodas naudojamas siekiant palyginti egzistuojančias teorines koncepcijas, kurios susijusios su teisės šaltinių diskursu, taip pat siekiant palyginti norminę medžiagą tarpusavyje arba norminę medžiagą palyginti su Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktais. Sintezės metodas naudojamas kiekvienoje darbo dalyje siekiant palaipsniui jungti gautus rezultatus į vientisą visumą, kuris labiausiai pasireiškia ketvirtoje darbo dalyje. Analogijos metodas gelbsti sprendžiant Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų teisės formos klausimą. Analizės metodas naudojamas analizuojant atskirai baudžiamojo proceso teisės šaltinius ir jų sistemą, patį Lietuvos Respublikos Konstitucinį Teismą, jo vaidmenį kuriant bei taikant teisę, ryšį su baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistema. Šiuo metodu taip pat analizuojami teisės teorijos, konstitucinės teisės ir baudžiamojo proceso teisės mokslininkų atlikti tyrimai, kurie susiję su nagrinėjama tema. Sisteminės analizės metodas naudojamas analizuojant Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų ryšį su konstitucinės teisės ir baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos elementais. Alternatyvų metodas naudojamas siekiant pasiūlyti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktams tam tikrą naujovišką vietą baudžiamojo proceso norminių teisės aktų hierarchinėje struktūroje bei siekiant pasiūlyti ypatingą Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų teisės formos tipą/rūšį baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje. Apibendrinimo metodu apibendrinama naudota literatūra, gauti duomenys darant galutinę išvadą. Gramatinis metodas naudojamas siekiant atskleisti tam tikras darbe naudojamų sąvokų reikšmes.

Darbo originalumas. Atliekamo darbo nagrinėjant pasirinktą temą originalumas pasireiškia tuo, kad tai grynai teorinio pobūdžio darbas ir analizuojama tema jau savo pavadinimu „verčia“ išeiti už baudžiamojo proceso teisės šakos rėmų. Tad darbe tenka panaudoti teisės teorijos, konstitucinės teisės ir baudžiamojo proceso teisės mokslo generuojamas idėjas, apjungiant į vieną Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinio diskursą. Šiame darbe yra siūlomas novatoriškas baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos projektas, kurio dar niekas nėra pasiūlęs. Darbe

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų kaip teisės šaltinių problematika analizuojama baudžiamojo proceso teisės kontekste. Drįstama aiškiai identifikuoti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų teisės formą, pasiūlyti kitokią Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų teisės formos versiją baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje ir visiškai kitokią baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemą nei vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina šiandien siūlo.

Nors nagrinėjama tema nebuvo galima rasti jokių atliktų konkrečių tyrimų, tačiau, analizuojamos temos kontekste (imant tik baudžiamojo proceso teisės mokslą) tam tikri tyrimai visgi jau yra atlikti. Pavyzdžiui, G. Goda yra atlikęs tyrimus, kurie susiję su Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos įtaka baudžiamajam procesui. Šie tyrimai yra publikuoti straipsnyje *Konstitucinė justicija ir baudžiamojo proceso teisės mokslas*. Straipsnyje mokslininkas analizuoja ne tik konkrečius Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktus, kurie susiję su baudžiamuoju procesu, bet ir aptaria Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijos įtaką, vaidmenį naujojo Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso kūrimo projektui, kas nėra analizuojama šiame darbe. Tyrimus, kurie susiję su Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įtaka baudžiamajam procesui, yra taip pat atlikusi R. Ažubalytė. Šie tyrimai publikuoti straipsnyje *Influence of the Jurisprudence of the Constitutional Court on the Criminal Procedure*. Autorė Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įtaką baudžiamajam procesui analizuoja trejomis dimensijomis: pirma, įtaka priimant baudžiamojo proceso nuostatas; antra, įtaka taikant baudžiamojo proceso nuostatas; trečia, įtaka baudžiamojo proceso teisės mokslui. Minėtas G. Goda taip pat yra atlikęs tyrimus, kurie susiję su baudžiamojo proceso teisės šaltiniais ir kurie buvo panaudoti šiame darbe. Šis mokslininkas yra pateikęs pačią baudžiamojo proceso teisės šaltinių sampratą, taip pat yra atlikęs baudžiamojo proceso teisės šaltinių klasifikaciją, išskyręs baudžiamajam procesui reikšmingas konstitucines nuostatas, o visa tai yra publikuota vadovėlyje *Baudžiamojo proceso teisė*.

Svarbiausi šaltiniai. Analizuojant temą naudota norminė medžiaga, kurią sudaro 22 norminiai teisės aktai, t. y. Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas ir kiti įstatymai, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijos. Taip pat darbe naudota ir teismų jurisprudencija, t. y. atliekant tyrimą išanalizuota visa Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija ir darbe panaudoti 180 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktai bei analizuota Lietuvos

Aukščiausiojo Teismo jurisprudencija ir darbe panaudos 23 šio teismo nutartys. Darbo turinys subjektyviai reliatyvus ta prasme, jog jo turinys didžiąja dalimi yra inspiruotas profesorių E. Kūrio ir H. Kelsen'o idėjų, tačiau darbe siekta naudoti įvairiausių šaltinius: monografijas, vadovėlius, straipsnius, paskaitų konspektus ir pan. Baudžiamojo proceso teisės vertybiniam aspektams atskleisti reikšmingais šaltiniais laikytini G. Godos monografija *Vertybiniai prioritetai baudžiamajame procese*, G. Godos, M. Kazlausko ir P. Kuconio vadovėlis *Baudžiamojo proceso teisė*, taip pat R. Merkevičiaus monografija *Baudžiamasis procesas: įtariamojo samprata* ir kt. Analizuojant baudžiamojo proceso teisės šaltinius panaudota: prof. P. Leono *Teisės enciklopedija*, prof. A. Vaišvilos *Teisės teorija*, prof. H. Kelsen'o *Grynoji teisės teorija*, prof. S. Vansevičius *Valstybės ir teisės teorija*, G. Lastauskienės dėstomos teisės teorijos akademinės disciplinos medžiaga, profesorių M. A. Glendon, M. W. Gordon'o, C. Osakwe'o *Vakarų teisės tradicijos*, prof. J. Žilio *Konstitucinis Teismas – teisinės ir istorinės prielaidos bei Konstitucinio Teismo aktai teisės šaltinių sistemoje*, prof. E. Kūrio straipsniai *Teismo precedentas kaip teisės šaltinis Lietuvoje: oficiali konstitucinė doktrina, teisinio mąstymo stereotipai ir kontrargumentai*, *Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu*, prof. V. Sinkevičiaus straipsniai *Konstitucijos interpretavimo principai ir ribos*, *Teisinės pasekmės, kurias sukelia Konstitucinio Teismo konstatavimas, jog įstatymas ar kitas teisės aktas prieštarauja Konstitucijai*, R. Merkevičiaus straipsnis *Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių problematika*, prof. D. Beinoravičiaus bei E. Spruogio tyrimai, kurie publikuoti vadovėlyje *Teisės teorijos įvadas*, prof. T. Birmontienės straipsnis *Naujos tendencijos Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje* ir kt. Modifikuotai Konstitucijos sampratai atskleisti pasiremta prof. E. Jarašiūno straipsniu *Įstatymo samprata: istorinis, lyginamasis ir nacionalinis aspektai*, prof. E. Kūrio straipsniais *Konstitucija, teismai ir demokratija*, *Konstitucijos aiškinimas, konstitucinės teisės šaltiniai ir besikeičianti konstitucinės teisės paradigma*, *Konstitucija kaip teisė be spragų* ir kt.

1. BAUDŽIAMOJO PROCESO TEISĖS ŠALTINIŲ SAMPRATA IR SISTEMA

1.1. Baudžiamojo proceso teisės samprata

Baudžiamojo proceso teisės šaltinių analizė negali būti atlikta neaptariant paties šiuolaikinio baudžiamojo proceso ir neatskleidus baudžiamojo proceso teisės esmės.

Modernybės šviesoje konstitucinės demokratinės valstybės, kaip tam tikro politinio darinio, priedermė yra užtikrinti didžiausią laimę kuo didesniai žmonių kiekiui¹, saugoti ir ginti konstituciškai įtvirtintas prigimtines žmogaus teises ir laisves, visuomenės tausojamus teisinius gėrius nuo to, kas išdrįsta sulaužyti nustatytą socialinio elgesio normą. Tad šiandieninėje teisinėje valstybėje saugomas ir ginamas kiekvienas visuomenės narys ir visa visuomenė drauge nuo teisės pažeidėjo, kuris, veikdamas teisei priešingu būdu, tarsi sulaužo visuomenės sutartį ir „tampa bendru priešu. Netgi blogiau negu priešu – išdaviku, nes visuomenei smogia iš vidaus“². Nusikaltėlis, nusižengdamas įstatymui, tarsi nusižengia ir kiekvienam visuomenės ar žmonių bendruomenės nariui. Kadangi jo laisva valia nėra determinuota didžiojo sprogo ir, darydamas nusikalstamas veikas, nusikaltėlis neveikia pagal principą *que sera, sera*, todėl jis privalo atsakyti. Valstybė savo ruožtu įgyja teisę bausti, o teisingumo imperatyvas reikalauja, kad toks asmuo būtų nubaustas ne bet kaip, o tik teisingai, kad „niekas nekaltas nebūtų nuteistas“³. Tad baudžiamojo proceso priemonėmis mėginama įlįsti į nusikaltėlio protą ir realizuoti visa tai, ką baudžiamoji teisė deklaruoja.

Visgi baudžiamasis procesas nevyksta chaotiškai ir bet kokiomis priemonėmis vadovaujantis idėja, jog tikslas pateisina priemones, paverčiant nusikaltėlį baudžiamojo proceso instrumentu. Baudžiamojo proceso teisei, kurios nuostatomis siekiama išaiškinti nusikalstamas veikas, o jas padarę asmenys būtų nubausti, keliamas tam tikras vertybinis reikalavimas, kurį sąlygoja postmodernistinis konstitucinių demokratijų, kuriose viešpatauja teisė, naratyvas. Šiandien sutariama, kad prigimtinių žmogaus teisių ir laisvės (prigimtinių teisių paradigmos atgimimas), atrastos žmogiškojo proto antijusliniame pasaulyje, ontologinėje realybėje, prigimtiniame būklėje, užu „nežinojimo uždangos“ ar panašiose vietose ir perkeltos į teisinės realybės dimensiją, o taip pat šių teisių ir laisvių apsaugą užtikrinantys

¹ Utilitaristinis didžiausios laimės principo argumentas.

² FOUCAULT, Michel. *Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas*. Vilnius: Baltos lankos, 1998, p. 109-110.

³ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 37-1341 (su pakeitimais ir papildymais), 1 straipsnio 1 dalis.

principai, tapę teisinės tikrovės elementais⁴, yra tos vertybės, pamatinės idėjos, idealai, orientyrai, kurie saisto „mirtingojo“ dievo karalystę bei joje gyvenantį C. Darwin'o žmogų (nuolat reiškiantį mokslinio verifikavimo pretenzijas visame kame) ir „yra medžiaga, iš kurios audžiama žmonių <...> teisė, kai kita medžiaga nepasiteisina“⁵. Tokioje teisės viešpatavimo paradigmoje teisė yra įgijusi vertybinį savo turinį ir nėra tapatinama su įstatymu (plačiąja prasme)⁶. Tai skirtumas nuo hėgeliškojo etatistinės teisinės valstybės modelio, kur valstybė neva pati savaime turi racionalią valią, o paskirų individų kaip autonominių vienetų interesai yra subordinuoti valstybei ir turintys tarsi joje ištirpti. Tokioje valstybėje pati teisė sutapatinama „su tik jėga ir ideologija besiremiančiomis suvereno komandomis“⁷. Būtent tokioje valstybėje įstatymas (plačiąja prasme) yra lygu teisė ir, remiantis pozityvistiniu prof. H. Kelsen'o grynosios teisės teorijos argumentu, galima teigti, jog teisė yra vertybė tik todėl, nes ji yra norma⁸.

Lietuvos, kaip konstitucinės demokratinės valstybės, visa teisės sistema ir pati Lietuvos Respublikos Konstitucija (toliau – Konstitucija) grindžiama universaliuoju teisinės valstybės principu⁹, kurio esmė – teisės viešpatavimas¹⁰ ir kuris reiškia tai, jog „valdžios laisvę riboja

⁴ Įvirtinti teisės normose ar teismų praktikoje suformuoti.

⁵ CARDOZO, N. Benjamin. *The Nature of the Judicial Process*. New Haven: Yale University Press, 1921, p. 132. Iš POSNER, A. Richard. *Jurisprudencijos problemos*. Vilnius: Eugrimas, 2004, p. 199.

⁶ Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje įtvirtino įstatymo ir teisės atskirumą. Pavyzdžiui, 1999 m. gegužės 11 d., 2015 m. gruodžio 30 d. nutarimuose Konstitucinis Teismas pasisakė, kad demokratinėje teisinėje valstybėje valstybės subjektai turi vadovautis įstatymu ir teise (II sk., para 1; VI sk., para 4, 7); 2013 m. sausio 25 d. nutarime Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad „teismas, priimdamas sprendimą byloje, visuomet turi vadovautis įstatymais ir teise, <...>“ (III sk., 2.2.1). Tuo tarpu pats įstatymas yra varžomas žmogaus gyvybės ir orumo imperatyvo: „žmogaus gyvybė ir orumas, kaip išreiškiantys žmogaus vientisumą ir jo nepaprastą esmę, yra aukščiau įstatymo“ (1998 m. gruodžio 9 d. nutarimas, para 4).

⁷ KŪRIS, Egidijus. Teisinė valstybė, teismų įvairovė ir Vakarų teisės tradicija. Iš GLENDON, A. M.; GORDON, W. M.; OSAKWE, C. *Vakarų teisės tradicijos*. Vilnius: Pradai, *sine ano*, p. 34.

⁸ KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 87.

⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas, para 2.5; 2000 m. spalio 18 d. nutarimas, III sk., para 3; 2001 m. sausio 11 d. nutarimas, IV sk.; 2001 m. liepos 12 d. nutarimas, III sk., para 5.1; 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas, I sk., para 5.1; 2002 m. spalio 23 d. nutarimas, I sk., para 3; 2002 m. lapkričio 25 d. nutarimas, II sk., 2.1; 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimas, II sk., para 14.1; 2003 m. sausio 24 d. nutarimas, II sk., para 2; 2003 m. kovo 4 d. nutarimas, VI sk., para 11; 2003 m. kovo 17 d. nutarimas, para 7.1; 2003 m. gegužės 30 d. nutarimas, II sk., para 6; 2003 m. liepos 4 d. nutarimas, II sk., para 3; 2003 m. spalio 29 d. nutarimas, III sk., para 8; 2003 m. lapkričio 17 d. nutarimas, II sk., para 8; 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas, VII sk., para 2; 2004 m. kovo 5 d. nutarimas, IV sk., para 7; 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, II sk., para 4; 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas, III sk., para 2; 2005 m. lapkričio 10 d. nutarimas, V sk., para 2; 2006 m. sausio 16 d. nutarimas, I sk., para 4; 2007 m. kovo 20 d. nutarimas, IV sk., para 2; 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, II sk., para 5; 2010 m. birželio 29 d. nutarimas, II sk., para 1.1; 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimas, IV sk., para 2; 2010 m. lapkričio 29 d. nutarimas, III sk., para 6; 2010 m. gruodžio 14 d. nutarimas, III sk., para 7.1; 2011 m. vasario 14 d. nutarimas, II sk., 1.1; 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas, II sk., para 4; 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas, V sk., para 2.3; 2012 m. vasario 6 d. nutarimas, III sk., para 2; 2012 m. kovo 29 d. nutarimas, I sk., para 3; 2012 m. gegužės 2 d. nutarimas, I sk., para 16; 2012 m. liepos 3 d. nutarimas, para 5.1; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 7; 2012 m. gruodžio 14 d. nutarimas, para 16; 2013 m. balandžio 30 d. nutarimas, III sk., para 3.2; 2013 m. liepos 1 d. nutarimas, VII sk., para 2 ir kt.

teisė, kuriai privalo paklusti visi teisinių santykių subjektai, neišskiriant nei teisėkūros subjektų¹¹, o pripažintas žmogaus teisių ir laisvių prigimtinis pobūdis yra viena iš tų konstitucinių vertybių (kitos – nepriklausomybė, demokratija ir respublika), kurios sudaro Lietuvos, „kaip Konstitucijoje įtvirtinto bendro visos visuomenės gėrio, pamatą“¹². Tad teisinė valstybė, kurioje viešpatauja teisė, įpareigoja tai, kad baudžiamojo proceso teisė (kaip savarankiška teisės šaka) taip pat suteiktų „galią moralinėms teisėms“¹³ ir tokiu būdu telkti dėmesį ne tik į tai, kad būtų išaiškintos nusikalstamos veikos ir nubausti kalti asmenys, bet ir į tai, kad „procese nebūtų pažeistos žmogaus teisės“¹⁴; modernusis baudžiamasis procesas, kuriame įvyksta dviejų priešingų interesų susidūrimas¹⁵, kaip teigia R. Merkevičius, turėtų būti realizuojamas „vadovaujantis teisinės valstybės maksimomis“¹⁶.

Tokiu būdu valstybės vardu veikiantis pareigūnas turėtų suvokti, kad nors baudžiamasis procesas ir prasidėjo „dėl to, kad kažkam padarius nusikalstamą veiką buvo pažeistos kažkieno teisės“¹⁷, moderniam baudžiamajame procese negalima aukoti paskiro autonominio individo intereso „į jo, kaip asmens, teisių neliečiamumą“¹⁸ visuomeninio intereso labui – nustatyti asmenis, padariusius nusikalstamas veikas ir teisingai juos nubausti¹⁹. Vėlgį jis turėtų susidurti su kitu neišvengiamu realybės faktu, kad aiškinantis nusikalstamas veikas jam visgi gali tekti varžyti žmogaus teises ir laisves²⁰, tačiau čia jis

¹⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, II sk., para 5; 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas, III sk., para 2; 2006 m. sausio 16 d. nutarimas, I sk., para 4; 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimas, III sk., para 7.1.2; 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, II sk., para 5; 2010 m. birželio 29 d. nutarimas, II sk., 1.1; 2011 m. vasario 14 d. nutarimas, II sk., para 1.1; 2012 m. vasario 6 d. nutarimas, III sk., para 2; 2012 m. liepos 3 d. nutarimas, para 5.1; 2013 m. liepos 1 d. nutarimas, VII sk., para 2; 2013 m. spalio 10 d. nutarimas, III sk., para 1.1; 2015 m. gegužės 14 d. nutarimas, II sk., para 2; 2015 m. lapkričio 19 d. nutarimas, II sk., para 2, 3.

¹¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, II sk., para 5; 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas, III sk., para 2; 2006 m. sausio 16 d. nutarimas, I sk., para 4; 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimas, III sk., para 7.1.2; 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, II sk., para 5; 2010 m. birželio 29 d. nutarimas, II sk., 1.1; 2011 m. vasario 14 d. nutarimas, II sk., para 1.1; 2015 m. lapkričio 19 d. nutarimas, II sk., para 3.

¹² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimas, I sk., para 5.2; 2014 m. sausio 24 d. nutarimas, III sk., para 6.1.

¹³ DWORBIN, Ronald. *Principo reikalas*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2006, p. 20.

¹⁴ GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUCONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 23.

¹⁵ Vienas interesas – tai visuomeninis interesas nustatyti asmenis, kurie padarė nusikalstamas veikas ir juos teisingai nubausti, o kitas – tai „atskiro individo interesas į jo, kaip asmens, teisių neliečiamumą“ (GODA, Gintaras. Baudžiamasis procesas teisinėje valstybėje. *Teisės problemos*, 1994, nr. 3, p. 11).

¹⁶ MERKEVIČIUS, Remigijus. *Baudžiamasis procesas: įtariamojo samprata*. Vilnius: Registrų centras, 2008, p. 38.

¹⁷ GODA, Gintaras. *Vertybiniai prioritetai baudžiamajame procese*. Vilnius: Registrų centras, 2014, p. 8.

¹⁸ GODA, Gintaras. Baudžiamasis procesas teisinėje valstybėje. *Teisės problemos*, 1994, nr. 3, p. 11.

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ GODA, Gintaras. *Vertybiniai prioritetai baudžiamajame procese*. Vilnius: Registrų centras, 2014, p. 8.

turėtų žinoti, kad nors ir gali tekti varžyti minėtas teises ir laisves, toks varžymas tiesiog negali tapti žmogaus teisių ir laisvių pažeidimu. Valstybės vardu veikiantis pareigūnas taip pat turėtų prisiminti fundamentalią šiandieninę nuostatą, kad valstybė (kurios vardu jis veikia) savo veiksmais negali nusileisti iki nusikaltėlio lygio ir elgtis su juo taip, kaip jis elgėsi su savo aukomis nepriklausomai nuo to, kas nusikaltėlis yra - žudikas, smurtautojas, plėšikas ar žagintojas²¹. Baudžiamasis procesas šiame kontekste yra perėjęs į tam tikrą *classy* lygmenį, kuomet žmogus baudžiamajame procese negali būti laikomas objektu. Imant kantiškąjį argumentą, žmogus yra tikslas pats savaime, bet ne priemonė tikslui pasiekti²². Žmogus baudžiamajame procese – subjektas. Tad, kad ir kaip J. Bentham'ui atrodytų absurdiška, o šiuolaikiniams utilitarizmo šalininkams, kad ir koks atrodytų taip vadinamasis moralinis fundamentalizmas alogiškas, tačiau šiandieninis sofistikuotas valstybės vardu veikiantis pareigūnas neturi teisės kankinti ar naudoti kitas žiauraus elgesio alternatyvas prieš kitą tokį Magnus'ą Gaefgen'ą, turint kilnų tikslą gelbėti aukos gyvybę (kiekybinė išraiška yra vienas žmogus), ar prieš kitą hipotetinį asmenį, mėginantį materializuoti tiksinčios bombos scenarijų, turint kilnų tikslą gelbėti daugelio žmonių gyvybes (kiekybinė išraiška yra daug žmonių). Teisinėje valstybėje, kurioje viešpatauja teisė, valstybė siekia savo tikslų ir saugo savo piliečius atsisakydama žiauraus elgesio alternatyvų²³.

Valstybės vardu veikiančiam pareigūnui moderniam baudžiamajame procese yra palikta procesinio „pagudravimo“ prieš nusikaltėlį galimybė, kurią jis gali panaudoti, bet čia jo diskreciją riboja nustatyta demarkacijos linija – nusikaltėlio apgaulinėjimas ar „išdurinėjimas“ baudžiamajame procese negalimas. Kitaip tariant, valstybės vardu veikiantis sofistikuotas pareigūnas turėtų būti sąžiningas nusikaltėlio atžvilgiu, nes jį saisto sąžiningumo principas, kuris „pereina“ į ikiteisminio tyrimo stadiją (t. y. nėra vien tik baudžiamosios bylos teismo nagrinėjimo principas) ir kuris kartu su žmogaus orumo neliečiamumo, nekaltumo prezumcijos ir proporcingumo principais, kaip teisinio valstybės principo vediniais, yra laikomi šiuolaikinio baudžiamojo proceso pagrindiniais orientyrais, „lemiantys valstybės subjektų elgesį“²⁴. Nors terorizmo grėsmė, nusikalstamų grupuočių keliami pavojai ir pateisina vis didėjantį šnipinėjamosios valstybės vaidmenį, bet baudžiamajame procese valstybės vardu veikiantis pareigūnas yra suvaržytas minėtų

²¹ GODA, Gintaras. *Vertybinių prioritetų baudžiamajame procese*. Vilnius: Registrų centras, 2014, p. 9.

²² KANT, Immanuel. *Groundwork of the Metaphysics of Morals*. NY: HarperCollins Publishers, *sine ano*, para 65, p. 95-96.

²³ WALDRON, Jeremy. Torture and Positive Law: Jurisprudence for the White House. *Columbia Law Review*, 2005, vol. 105, no 6, p. 1750.

²⁴ GODA, Gintaras. *Vertybinių prioritetų baudžiamajame procese*. Vilnius: Registrų centras, 2014, p. 11.

principų, kurių jis tiesiog negali pažeisti, tačiau kurie savo žodine išraiška tėra tik abstrakčios deklaracijos ir be savo turinio prasmės suvokimo neturi absoliučiai jokios naudos. Tad principų abstraktumas kelia tam tikrus nepatogumus pareigūnui, mat reikia suprasti šių principų turinį ir jų reikšmę. Bet to dar negana. Sofistikuotas valstybės vardu veikiantis pareigūnas baudžiamajame procese turėtų „išsiugdyti poreikį konkrečiose situacijose šiais principais vadovautis ir gebėti tai daryti“²⁵. Žinoma, modernaus baudžiamojo proceso imperatyvai turi saistyti ne tik valstybės vardu veikiantį ikiteisminio tyrimo pareigūną bei prokurorą baudžiamajame procese, bet ir ikiteisminio tyrimo teisėją, sankcionuojant procesinę prievartos priemonę ir atliekant kitus proceso veiksmus, baudžiamųjų bylų skyriaus teisėją, nagrinėjant baudžiamąją bylą ir priimant savo turiniu teisingą sprendimą, taip pat įstatymų leidėją, nustatant, tobulinant baudžiamojo proceso teisinį reguliavimą, Lietuvos Respublikos generalinį prokurorą (toliau – generalinis prokuroras), kuriant ir priimant norminius teisės aktus, kuriais yra formuojama ikiteisminio tyrimo, valstybinio kaltinimo ir nuosprendžių vykdymo kontrolės praktika²⁶.

Vertybinių baudžiamojo proceso teisės turinį galima stebėti analizuojant pačią baudžiamojo proceso teisės definiciją. Baudžiamojo proceso teisė šiandien apibrėžiama ne kaip grynai normų teisė, bet kaip nuostatų teisė, kuomet normų tvarkoje suteikiama vieta ir principams. 2011 metais išleistame vadovėlyje *Baudžiamojo proceso teisė* baudžiamojo proceso teisė yra apibrėžiama kaip teisės šaka, „kurią sudaro teisės nuostatų (normų ir principų), reguliuojančių ikiteisminio tyrimo institucijų, prokuratūros ir teismo veiklą tiriant ir nagrinėjant baudžiamąsias bylas bei vykdant nuosprendį, taip pat nustatančių baudžiamajame procese dalyvaujančių fizinių ir juridinių asmenų teises ir pareigas, visuma“²⁷. Tuo tarpu tų pačių autorių 2005 metais išleistame vadovėlyje tokiu pačiu pavadinimu galima pamatyti, kad baudžiamojo proceso teisė yra apibrėžiama kaip teisės šaka, „kurią sudaro teisės normų, reguliuojančių ikiteisminio tyrimo institucijų, prokuratūros ir teismo veiklą tiriant ir nagrinėjant baudžiamąsias bylas bei vykdant nuosprendį, taip pat nustatančių baudžiamajame procese dalyvaujančių fizinių ir juridinių asmenų teises ir

²⁵ GODA, Gintaras. *Vertybiniai prioritetai baudžiamajame procese*. Vilnius: Registrų centras, 2014, p. 10.

²⁶ Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas (2003 m. balandžio 22 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 2003, nr. 42-1919 (su pakeitimais ir papildymais), 16 straipsnio 2 dalis; 1994 m. spalio 13 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 81-1514.

²⁷ GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUČONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 23.

pareigas, visuma²⁸. Palyginus šias dvi definicijas matoma, kad skirtumas glūdi tik principuose. Jeigu pirmajame vadovėlyje (arba vėlesnio leidimo vadovėlyje) baudžiamojo proceso teisę sudaro normų ir principų (teisės nuostatų) visuma, tai antrajame vadovėlyje (arba ankstesnio leidimo vadovėlyje) turima tik normų visuma.

Taigi šiandieniniu idėjiniu baudžiamuoju procesu nesiekama bet kokiomis priemonėmis persekioti nusikaltėlių, aukojant jo teises visuomeninio intereso labui – atskleisti nusikalstamą veiką ir teisingai nubausti šią veiką padariusį asmenį. Baudžiamojo proceso teisė įgijo vertybinį savo turinį. Nors normos bei principai ir yra laikomi baudžiamojo proceso teisės teisinės tikrovės elementais, visgi jie neegzistuoja nežinia kur, o baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai²⁹ jais, nežinia kur esančiais, pasivadovauja. Baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai turi vadovautis aiškiai identifikuotina teise, kas reiškia, kad baudžiamojo proceso teisė turi būti objektyviai išreikšta.

1.2. Baudžiamojo proceso teisės objektyvusis pavidalas

Baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai baudžiamajame procese vadovaujasi konkrečiomis baudžiamojo proceso teisės nuostatomis, kurios yra įgijusios tam tikrą ontologiškai objektyvią būtį ar pavidalą, nes iš teisės teorijos yra žinoma, jog tam, kad teisė reguliuotų žmonių elgesį, ji turi turėti savo objektyvią išraišką, kuri vadinama teisės šaltiniu arba teisės forma. Tad koks gi yra baudžiamojo proceso teisės išorinis pavidalas? Iškeltas klausimas verčia nukrypti į teisės teorijos diskursą, kadangi reikia nustatyti, kaip yra suprantamas pats teisės šaltinis.

Žiūrint iš etimologinės perspektyvos, terminas „šaltinis“ yra „kažkas, kas egzistuoja prieš tam tikro materialaus objekto (taip pat ir pozityviosios teisės) egzistavimą“³⁰. Taigi turima kažkas, kas sąlygoja pačios pozityviosios teisės atsiradimą. Tai gali būti tiek visa tai, kas gali apskritai nulemti jos, kaip pozityviosios teisės, atsiradimą ir tokiu būdu „teisės šaltinis“ nulems teisės objektyviąją išraišką, t. y. „teisės formą“. Tai gali būti taip pat tik tai,

²⁸ GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUČONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005, p. 25.

²⁹ Šiame darbe terminas „baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai“ suprantamas, kaip valstybės pareigūnai ir institucijos, t. y. ikiteisminio tyrimo pareigūnai, prokurorai, ikiteisminio tyrimo teisėjas ir teismas.

³⁰ VAIČAITIS, A. Vaidotas. *Konstitucinių įstatymų fenomenas. Konstitucinių (organinių) įstatymų lyginamoji studija*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004, p. 20.

ką prof. H. Kelsen'as vadina „tik pozityvusis teisės normos galiojimo pagrindas, t. y. jos kūrimą reguliuojanti aukščiausia pozityviosios teisės norma“³¹. Todėl visiškai nėra svarbu, kas nulėmė jos, kaip pozityviosios teisės, atsiradimą. Šiame kontekste „teisės šaltinis“ ir „teisės forma“ sutaptų. Jeigu, kaip teigia V. Vaičaitis, sovietinei teisei ir buvo paranku naudoti „teisės šaltinio“ ir „teisės formos“ terminus kaip sinonimus³², tai, anot prof. A. Andruškevičiaus, „demokratiniais pagrindais tvarkomoje visuomenėje valstybės valią išreiškiantys teisės aktai dar neatskleidžia teisės esmės. Šie aktai – tik teisės normų išraiškos forma, nieko daugiau“³³.

Lietuvos teisės moksle galima rasti prof. P. Leono bei prof. A. Vaišvilos pateiktas teisės šaltinių sampratas, kuriose terminas „teisės šaltinis“ ir yra aiškinamas plačiau nei „teisės forma“. Pirmiausiai terminas „teisės šaltinis“ gali būti suprantamas istoriniu aspektu, kuris prof. P. Leono įvardintas teisės pažinimo šaltiniu, o prof. A. Vaišvilos – teisinės minties šaltiniu. Anot prof. P. Leono, teisės pažinimo šaltiniai yra „visi tie dalykai, kuriuose randame davinių arba pėdsakų tų arba kitų laikų, tos arba kitos visuomenės teisei pažinti, būtent: įstatymų tekstai, papročių užrašai, teismų bylos, metraščiai, literatūros kūriniai ir t. t.“³⁴. Tuo tarpu prof. A. Vaišvilos teisės šaltinių sampratoje teisinės minties šaltiniai yra tokie patys dalykai, kuriuose galima rasti davinių ar pėdsakų teisės normoms pažinti. Prof. A. Vaišvila rašo: „teisinės minties šaltiniai – tai kodeksų, konkrečių įstatymų, papročių tekstai, teisės doktrinos, literatūros kūriniai, iš kurių gauname informacijos (žinių) apie juose suformuluotas, komentuotas tam tikros epochos ar šalies teisės normas ir jomis įkūnytas teisinio reguliavimo idėjas“³⁵. Terminas „teisės šaltinis“ taip pat turi ir materialiojo teisės šaltinio prasmę. Prof. P. Leono teisės šaltinis materialiąja prasme suprantamas kaip veiksniai, kurie gimdo teisę, gimdo subjektyviąją teisės sąmonę, o būtent: įvairūs visuomenės interesai, dorovės idėjos ir tikimybiniai įsitikinimai³⁶. Tuo tarpu prof. A. Vaišvilos teisės šaltinių sampratoje šis teisės šaltinis (priskiriamas teisės normų šaltinių grupei) apibrėžiamas kaip istoriškai besikeičiančių žmonių interesai, „dorovinės nuostatos, religiniai įsitikinimai, kurie kuriant teisę transformuojasi į visuotinai privalomo elgesio taisyklę (teisės normą)“³⁷.

³¹ KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 199.

³² VAIČAITIS, A. Vaidotas. *Konstitucinių įstatymų fenomenas. Konstitucinių (organinių) įstatymų lyginamoji studija*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004, p. 21.

³³ ANDRUŠKEVIČIUS, Arvydas. *Administracinė teisė: bendrieji teorijos klausimai, valdymo aktų institutas, ginčo santykių jurisprudenciniai aspektai*. Vilnius: Registrų centras, 2008, p. 59.

³⁴ LEONAS, Petras. *Teisės enciklopedija*. Vilnius: Pozicija, 1995, p. 161.

³⁵ VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2014, p. 304.

³⁶ LEONAS, Petras. *Teisės enciklopedija*. Vilnius: Pozicija, 1995, p. 162.

³⁷ VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2014, p. 304.

Galiausiai terminas „teisės šaltinis“ gali būti suprantamas formaliąja prasme. Prof. P. Leono teisės šaltinių sampratoje teisės šaltinis formaliąja prasme reiškia nustatytas, priverčiamas juridines normas³⁸, o prof. A. Vaišvilos teisės šaltinių sampratoje šis teisės šaltinis (priskiriamas teisės normų šaltinių grupei, kuriai priklauso ir teisės šaltinis materialiąja prasme) reiškia teisėkūros subjekto kompetenciją ir teisėkūros procedūras, „kuriomis žmonių interesai yra paverčiami konkrečiomis elgesio taisyklėmis arba jau egzistuojančioje visuomenėje elgesio taisyklės paverčiamos teisės normomis (sankcionavimas)“³⁹. Visus šiuos profesorių P. Leono ir A. Vaišvilos apibūdintus teisės šaltinius, kurie yra teisės šaltiniai ne formaliąja prasme, prof. H. Kelsen'o gali būti paprasčiausiai įvardijami kaip teisės šaltiniai neteisine prasme⁴⁰.

Taigi iš pateiktų teisės šaltinių reikšmių įvairovės matoma, kad formalusis teisės šaltinio aspektas suponuoja teisės išorinį pavidalą. Teisė tuomet tampa aiškiai identifikuotina teise, kuria galima vadovautis. Būtent formalusis teisės šaltinis reiškia „teisės šaltinio“ ir „teisės formos“ sutapimą ir tik šiuo aspektu terminas „teisės šaltinis“ ir terminas „teisės forma“ gali būti vartojamos kaip sinonimai. Tad šia formaliąja ar, naudojant prof. P. Leono terminą, „technine“ prasme⁴¹, ar, naudojant prof. H. Kelsen'o teorijos terminus, tik pozityvaus teisės normos galiojimo pagrindo prasme⁴², yra suprantamas teisės šaltinis baudžiamojo proceso teisės doktrinoje. Teisės šaltinis yra apibrėžiamas kaip „procesinius santykius reglamentuojančių nuostatų įtvirtinimo būdas (forma)“⁴³.

Tačiau teisės teorija pateikusi įvairias teisės šaltinio reikšmes, taip pat pateikia ir įvairius teisės šaltinių sistemą sudarančius teisės šaltinius formaliąja prasme. Tad kokie gi tie teisės šaltiniai?

Prof. R. David'as yra išskyręs tokius teisės šaltinius formaliąja prasme: „1) bendrieji pamatiniai teisės principai (teisingumo, lygiateisiškumo ir t. t.); 2) tarptautinė teisė; 3) rašytinė (statutinė) teisė (įstatymai, įstatymų įgyvendinamieji teisės aktai); 4) papročiai; 5) teismo precedentas (teismų praktikos); 6) teisės doktrina“⁴⁴. Profesoriai M. A. Glendon, M. W. Gordon'as, C. Osakwe'as yra nužymėję tokius teisės šaltinius: įstatymai, papročiai,

³⁸ LEONAS, Petras. *Teisės enciklopedija*. Vilnius: Pozicija, 1995, p. 162.

³⁹ VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2014, p. 304.

⁴⁰ KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 199.

⁴¹ LEONAS, Petras. *Teisės enciklopedija*. Vilnius: Pozicija, 1995, p. 162.

⁴² KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 199.

⁴³ GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUCONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 24.

⁴⁴ IŠ MIZARAS, V., et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 46.

bendrieji teisės principai, precedentinė teisė ir doktrina⁴⁵. Prof. P. Leonas yra išskyręs: paprotys, teismo praktika ir įstatymai⁴⁶. Prof. S. Vansevičius savo ruožtu yra nurodęs tokius svarbiausius teisės šaltinius: teisės papročiai, valstybės institucijų norminiai teisės aktai, teisinės sutartys, visuomeninių organizacijų norminiai aktai, išleidžiami valstybės sankcija⁴⁷. Prof. A. Vaišvila teisės normų išraiškos formomis laiko: teisinis paprotys, teisinis precedentas, norminio turinio sutartys, ratifikuotos tarptautinės sutartys, teisės normų aktas⁴⁸. E. Spruogis yra identifikavęs tokius teisės šaltinius: Konstitucija, teisės principai, tarptautinės teisės ir Europos Sąjungos teisės aktai, nacionalinė statutinė teisė, norminės sutartys, teisinis paprotys, teismų praktika, teisės doktrina (mokslas)⁴⁹. Vilniaus universiteto teisės teorijos akademinėje disciplinoje nurodyti tokie teisės šaltiniai: teisinis paprotys, teisinis precedentas, teisės doktrina, bendro pobūdžio sutartys, teisės principai, norminis aktas⁵⁰.

Taigi matoma, kad egzistuoja daugybė siūlymų dėl to, kokie gali būti teisės šaltiniai formaliąja prasme. Tokia situacija savaime lyg ir verčia akceptuoti vieną konkretų siūlymą kaip teisingiausią ir taip eliminuoti visus kitus. Tačiau žiūrint į šias mokslininkų pateiktas nuomones dėl teisės šaltinių galima taip pat pamatyti tai, kad šioje nuomonių įvairovėje yra trys teisės šaltiniai, kurie jas visas suvienija, o būtent: teisinis paprotys, teisminis precedentas (teismų praktika)⁵¹ ir norminis teisės aktas. Tad teisės teorijos siūlomų teisės šaltinių įvairovėje, remiantis vienijimo principu, galima būtų išskirti minėtus tris teisės šaltinius, kurie galėtų sudaryti teisės šaltinių sistemą. Kokie gi teisės šaltiniai yra laikytini būtent baudžiamojo proceso teisės šaltiniais?

Vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina „sako“: „baudžiamojo proceso teisės šaltiniai – norminiai teisės aktai, kuriuose įtvirtintomis nuostatomis turi būti vadovujamasi tiriant ir nagrinėjant baudžiamąsias bylas“⁵². Taigi baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemą sudaro tik norminiai teisės aktai, kurie yra vieninteliai baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemą sudarantys baudžiamojo proceso teisės šaltiniai. Šios sistemos elementais

⁴⁵ GLENDON, A. M.; GORDON, W. M.; OSAKWE, C. *Vakarų teisės tradicijos*. Vilnius: Pradai, sine ano, p. 117.

⁴⁶ LEONAS, Petras. *Teisės enciklopedija*. Vilnius: Pozicija, 1995, p. 162.

⁴⁷ VANSEVIČIUS, Stasys. *Valstybės ir teisės teorija: mokomoji priemonė*. Vilnius: Justitia, 2000, p. 116.

⁴⁸ VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2014, p. 306.

⁴⁹ SPRUOGIS, Ernestas. *Teisės šaltiniai. Teisės principai*. Iš BAUBLYS, L., et al. *Teisės teorijos įvadas: vadovėlis*. Vilnius: MES, 2012, p. 213-218.

⁵⁰ LASTAUSKIENĖ, Giedrė. *Teisės teorijos: paskaitų konspektas*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007.

⁵¹ Prof. S. Vansevičius šio teisės šaltinio nėra priskyręs prie aptartų svarbiausių pasaulio teisės šaltinių. Pažymėtina, kad ne visų mokslininkų eksplicitiškai yra išskirtas teisminis precedentas, bet jis yra nurodyto teisinio precedento, kuris apima ir teisminį precedentą, elementas.

⁵² GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUCONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 24.

nėra kiti du teisės teorijoje minimi teisės šaltiniai, t. y. teisinis paprotys bei teisminis precedentas (teismų praktika). Tai sugestionuoja, kad, remiantis baudžiamojo proceso teisės doktrina, baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai baudžiamajame procese turi vadovautis tik norminiais teisės aktais, kurie teisės teorijoje apibrėžiami kaip tautos (referendumo atveju) ir/ar viešųjų (valstybės, savivaldybių bei Europos Sąjungos) institucijų ir pareigūnų teisėkūros būdu, remiantis teisės nustatytais procedūromis, priimti privalomi, bendro pobūdžio, formaliai apibrėžti, viešo pobūdžio aktai, veikiantys hierarchinėje sistemoje, kuriais nustatomi, pakeičiami ir/ar pripažįstami netekusiais galios teisės principai bei normos⁵³.

Vadinasi, teisės šaltinį suprantant formaliąja prasme, tai yra kaip proceso nuostatų įtvirtinimo formą (būdą), baudžiamojo proceso teisė išreiškiama tik norminių teisės aktų pavidalu, paliekant kitus teisės šaltinių sistemą sudarančius teisės šaltinius baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos užričiuose.

1.3. Baudžiamojo proceso norminių teisės aktų hierarchija ir Konstitucija

Baudžiamojo proceso teisės įtvirtinimo forma – norminiai teisės aktai, kurie priklausomai nuo pasirinkto klasifikavimo kriterijaus teisės teorijoje gali būti klasifikuojami į įvairias rūšis. Šio darbo tikslas nėra aptarti esamas norminių teisės aktų klasifikacijas, kurias siūlo teisės teorija, tačiau darbo tikslais pasirinkta svarbiausioji laikytina klasifikacija – pagal norminių teisės aktų teisinę galią. Tad kokiais gi baudžiamojo proceso norminiais teisės aktais turi vadovautis baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai baudžiamajame procese?

Baudžiamojo proceso teisės doktrinoje baudžiamojo proceso norminiai teisės aktai pagal teisinę galią yra išdėstyti: 1) Konstitucija; 2) tarptautinės sutartys; 3) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas (toliau – Baudžiamojo proceso kodeksas); 4) kiti įstatymai; 5) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, teisingumo bei vidaus reikalų ministrų įsakymai ir kitų ministerijų bei institucijų poįstatyminiai teisės aktai⁵⁴, kurie laikomi įstatymo normų taikymo aktais, negalintys

⁵³ BAUBLYS, L., *et al. Teisės teorijos įvadas*: vadovėlis. Vilnius: MES, 2012, p. 329.

⁵⁴ GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUCONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė*: vadovėlis. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 24.

prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, turintys būti priimami remiantis įstatymais⁵⁵.

Pateiktoje struktūroje matoma, kad baudžiamojo proceso norminių teisės aktų piramidės viršūnėje yra lokalizuota preziumuojamos pamatinės normos kaip „transcendentalinės – loginės prezumcijos“⁵⁶ pozityvioji manifestacija – Konstitucija. Šis teisės aktas, remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) jurisprudencija, „teisės aktų hierarchijoje užima išskirtinę – aukščiausią – vietą; joks teisės aktas negali prieštarauti Konstitucijai; <...>“⁵⁷. Konstitucija laikytina visų kitų teisės aktų teisiškumo ir legitimumo matu⁵⁸, lemiančiu „visos teisės sistemos aktų hierarchijos pobūdį“, t. y. „konkreto teisės akto gravitacinį atstumą nuo konstitucijos ar iki jos“⁵⁹. Tokioje konstituciocentrinėje teisės paradigmoje⁶⁰, kur visas teisinis gyvenimas sukasi apie Konstituciją⁶¹, visa nacionalinės teisės sistema vertikalčiai stratifikuojasi į du lygmenis – konstitucinės ir ordinarinės teisės⁶². To rezultatas – visa ordinarinė teisė atsiduria vienu

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas, para 5.2.

⁵⁶ Prof. H. Kelsen'o naudojama sąvoka preziumuojamai pamatinei normai nusakyti. Pamatinė norma yra konstitucija logine prasme ir yra priešpriešinama konstitucijai pozityviosios teisės prasme. „Pamatinė norma – tai preziumuojamos šio proceso, t. y. pozityviosios teisės kūrimo proceso, išeities taškas. Ji pati nėra papročiu arba teisinio organo sukurta norma; tiek, kiek į konstituciją kuriantį autoritetą yra žvelgiama kaip į aukščiausiąjį autoritetą, - vadinasi, į tokį, kurio negalima laikyti įgaliotu dar aukštesnio autoriteto, - tiek ir pamatinė norma yra ne pozityvioji, bet preziumuojama“ (KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 176).

⁵⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimas, II sk., para 14.1; 2003 m. spalio 29 d. nutarimas, IV sk., para 8; 2004 m. kovo 5 d. nutarimas, IV sk., para 7; 2007 m. kovo 20 d. nutarimas, IV sk., para 2; 2009 m. lapkričio 20 d. sprendimas, para 4; 2012 m. kovo 29 d. nutarimas, II sk., para 20.2; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 7; 2014 m. liepos 11 d. nutarimas, I sk., 4.4.2.2; 2014 m. lapkričio 10 d. nutarimas, I sk., para 7.2.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, II sk., para 2.

⁵⁹ MESONIS, Gediminas. Konstitucinėje monocentrinėje teisės sistemoje. *Konstitucinė jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenis*, nr. 4(12), 2008, p. 220.

⁶⁰ Apie konstituciocentrinę teisės paradigmą žr.: JARAŠIŪNAS, Egidijus. Aukščiausioji ir ordinarinė teisė: požiūris į konstituciją pokyčiai. *Jurisprudencija*, 2002, t. 33(25), p. 35; JARAŠIŪNAS, Egidijus. Įstatymo samprata: istorinis, lyginamasis ir nacionalinis aspektai. *Parlamento studijos*, 2005, nr. 4, p. 83; JARAŠIŪNAS, Egidijus. 1992 metų Lietuvos Respublikos Konstitucija: vizija, teisės aktas, teisinė tikrovė. *Konstitucinė jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenis*, 2006, nr. 1, p. 342; KŪRIS, Egidijus. Konstitucija kaip teisė be spragų. *Jurisprudencija*, 2006, t. 12(90), p. 8; KŪRIS, Egidijus. Konstitucija, teismai ir demokratija. *Konstitucinė jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenis*, nr. 4(12), 2008, p. 263.

⁶¹ JARAŠIŪNAS, Egidijus. 1992 metų Lietuvos Respublikos Konstitucija: vizija, teisės aktas, teisinė tikrovė. *Konstitucinė jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenis*, 2006, nr. 1, p. 342.

⁶² KŪRIS, Egidijus. Konstitucijos aiškinimas, konstitucinės teisės šaltiniai ir besikeičianti konstitucinės teisės paradigma. *Teisės problemos*, 2003, nr. 3(41), p. 30; KŪRIS, Egidijus. Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 7-8. Pažymėtina, kad Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje jau yra aiškiai atskiriami konstitucinio ir ordinarinio teisinio reguliavimo lygmenys (pvz., Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas, II sk., para 2; 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 13; 2014 m. sausio 24 d. nutarimas, III sk., para 3, para 7.1).

laipteliu žemiau po Konstitucijos lygmenyje (imant kelsenistinį teiginį⁶³) arba kitaip, yra orientuota į aukščiausią teisę, t. y. Konstituciją (imant kūrškąjį teiginį⁶⁴). Konstitucijai „pakilus“ virš ordinarinės teisės, įstatymas kartu su poįstatyminiu teisės aktu paliekami ordinarinės teisės dominijoje. Įstatymas ir poįstatyminis teisės aktas turi sekti iš pačios Konstitucijos, būti orientuotais į Konstituciją, atitikti Konstituciją, t. y. būti išvestiniais. Kadangi pats įstatymas turi atitikti Konstituciją, tai Konstitucija jau nebegali būti traktuojama kaip viena iš įstatymų sistemą sudarančių įstatymų, turinti aukščiausią poziciją, t. y. būti pagrindiniu įstatymu tarp įstatymų, ką savo naujausiame vadovyje pavadinimu *Teisės teorija* vis dar siūlo prof. A. Vaišvila⁶⁵. Toks Konstitucijos kaip pagrindinio įstatymo traktavimas, anot prof. E. Jarašiūno, galimas nebent tik formaliu požiūriu, nes Konstitucija „pagal visus savo požymius yra ne ordinarinė, bet teisę steigianti ir ją formuojanti aukščiausios teisės sritis“⁶⁶. Tad ir pats ordinarinės teisės dominijoje pasilikęs įstatymas jau nebegali būti traktuojamas kaip pirminis teisės aktas, iš kurio dedukuojama pozityvioji teisė, nes pats įstatymas dedukuojamas iš pirminio teisės akto – Konstitucijos. Taip besikeičiančioje nacionalinėje teisės sistemoje „vakar“ dienos Konstitucijos kaip pirminio teisės akto ir įstatymo kaip pirminio teisės akto⁶⁷ egzistavusi koncepcija palaipsniui modifikuojasi į įstatymo kaip „išvestinių teisės normų“ koncepciją⁶⁸, paliekant pirminio teisės akto statusą tik Konstitucijai. Taigi nors baudžiamojo proceso norminių teisės aktų sistemos viršūnėje matoma, kad yra lokalizuota Konstitucija, tačiau Konstitucija nėra prilyginama įstatymui ar negali būti tapatinama su įstatymu.

Kadangi baudžiamojo proceso teisė yra teisės šaka priklausanti ordinarinės teisės dominijai, tai ji turi būti orientuojama į konstitucinę teisę, t. y. Konstituciją. Tokiu būdu baudžiamojo proceso teisės nuostatos turi būti kuriamos ir taikomos atsižvelgiant į Konstitucijos nuostatas. Tai iš principo reiškia, kad generalinis prokuroras, priimdamas

⁶³ KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 193.

⁶⁴ KŪRIS, Egidijus. Konstitucija kaip teisė be spragų. *Jurisprudencija*, 2006, t. 12(90), p. 8.

⁶⁵ Prof. A. Vaišvila pagal juridinę galią įstatymus yra suklasifikavęs į pagrindinius ir paprastuosius. Pagrindiniai įstatymai yra šie: Konstitucija, konstituciniai įstatymai, ratifikuotos tarptautinės sutartys, kodifikuoti įstatymai (VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2014, p. 319-321). Konstitucija kaip pagrindinis įstatymas, kuris turi aukščiausią teisinę galią įstatymų hierarchinėje sistemoje, taip pat paminėtas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 29 d. nutarime (para 2.2), o taip pat galima rasti ir 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarime (II sk., para 3).

⁶⁶ JARAŠIŪNAS, Egidijus. Įstatymo samprata: istorinis, lyginamasis ir nacionalinis aspektai. *Parlamento studijos*, 2005, nr. 4, p. 82.

⁶⁷ Įstatymas kaip pirminis teisės aktas paminėtas šiuose Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimuose: 1994 m. sausio 19 d. nutarimas, para 1; 1994 m. liepos 22 d. nutarimas, para 2; 1997 m. gegužės 29 d. nutarimas, para 2.2.

⁶⁸ JARAŠIŪNAS, Egidijus. Įstatymo samprata: istorinis, lyginamasis ir nacionalinis aspektai. *Parlamento studijos*, 2005, nr. 4, p. 72.

rekomendacijas ar kitus norminius teisės aktus, „formuojančius ikiteisminio tyrimo, valstybinio kaltinimo ir nuosprendžių vykdymo kontrolės praktiką“⁶⁹, kurie pagal Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymą ikiteisminio tyrimo pareigūnams ir prokurorams yra privalomi⁷⁰, turi paisyti Konstitucijos. Valstybės vardu veikiantis pareigūnas baudžiamajame procese taip pat turėtų neapsiriboti baudžiamojo proceso teisės šakos rėmuose ir, atlikdamas baudžiamojo proceso veiksmus, jis turėtų vadovautis ne tik Baudžiamojo proceso kodekso, kuriame nustatyta proceso tvarka, nuostatomis⁷¹, bet ir Konstitucija. Paisyti Konstitucijos turi taip pat ikiteisminio tyrimo teisėjas, sankcionuodamas procesinę prievartos priemonę ir atlikdamas kitus proceso veiksmus, baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas, nagrinėdamas baudžiamąją bylą ir priimdamas savo turiniu teisingą sprendimą. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pažymėta, kad „pareiga nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme paisyti baudžiamojo proceso teisės principų ir normų negali būti interpretuojama kaip leidžianti baudžiamojo proceso teisės <...> principus ir normas iškelti aukščiau už Konstitucijos principus ir normas, baudžiamojo proceso teisės <...> principus ir normas aiškinti taip, kad būtų paneigta, iškreipta ar ignoruojama Konstitucijos nuostatų prasmė, <...>“⁷². Taigi minėti baudžiamojo proceso subjektai baudžiamajame procese privalo vadovautis Konstitucija – aukščiausia teise. Tačiau čia iškyla svarbus klausimas: o kokia gi Konstitucija minėti baudžiamojo proceso subjektai turi vadovautis?

Vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina kaip ir reikalauja, kad minėti subjektai vadovautųsi Konstitucija – norminiu teisės aktu, nes baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje galima rasti tik norminius teisės aktus. Tačiau modernioji Konstitucija yra ne tik Konstitucija – norminis teisės aktas (t. y. Konstitucija siaurąja prasme). Šiandieninė Konstitucija nėra suprantama vien tik kaip normos ir principai, kurie manifestuoja jos tekstiniame pavidale. Konstitucija – tai „gyva teisinė tikrovė“⁷³, kuriama Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, kur vyksta Konstitucijos normų ir principų turinio prasmės atskleidimas. Platonas ir šiandien turbūt vis dar teigus teigdamas, kad teisingumo principas

⁶⁹ Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas (2003 m. balandžio 22 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 2003, nr. 42-1919 (su pakeitimais ir papildymais), 16 straipsnio 2 dalis; 1994 m. spalio 13 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 81-1514.

⁷⁰ *Ibid.*

⁷¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 37-1341 (su pakeitimais ir papildymais), 4 straipsnis.

⁷² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas, I sk., para 16.4.

⁷³ KŪRIS, Egidijus. Konstitucija, teismai ir demokratija. *Konstitucinė jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenis*, nr. 4(12), 2008, p. 260.

vienija visas pasaulio konstitucijas⁷⁴, tačiau teisingumo principas teisinėje valstybėje, kur dominuoja teisės viešpatavimo paradigma, nelygu teisingumo principui teisinėje valstybėje, kur dominuoja etatizmas. Tad paskiri individai, tame tarpe ir baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai, teisės viešpatavimo valstybėje abstraktų teisingumo principą turi suprasti būtent taip, kaip jis turi būti suprantamas ir aiškinamas teisinėje valstybėje, kurioje dominuoja teisės viešpatavimo paradigma. Bet net ir teisės viešpatavimo valstybėse šio principo turinys gali skirtis, nes tai nėra skaičius du, kurį savo vaizdiniuose kiekvienas mato vienodai, o sudėję du plus du visi gauna vienodą ketvertą. Tam, kad konkrečioje teisės viešpatavimo valstybėje ši principą visi suprastų vienodai, reikalinga substancija šio principo prasmės atskleidimui. Ir ši substancija Lietuvoje – Konstitucinis Teismas, o principo turinys atskleidžiamas Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje.

Kadangi Konstitucija plačiąja prasme yra Konstitucija – norminis teisės aktas ir Konstitucija – jos turinio prasmė, kuri atskleista Konstitucinio Teismo, tai ši Konstitucijos plačiąja prasme idėja reikalauja, kad minėtas generalinis prokuroras, priimdamas rekomendacijas ir kitus norminius teisės aktus, minėtas valstybės vardu veikiantis pareigūnas, atlikdamas baudžiamojo proceso veiksmus, minėtas ikiteisminio tyrimo teisėjas, sankcionuodamas procesinę prievartos priemonę ir atlikdamas kitus proceso veiksmus, minėtas baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas, nagrinėdamas baudžiamąją bylą ir priimdamas savo turiniu teisingą sprendimą, turėtų prisiminti prof. E. Kūrio hiperbolizuotą tezę, kad Konstitucijos esama tik tiek, kiek pasisakė Konstitucinis Teismas⁷⁵. Tai reiškia, kad visi šie subjektai turėtų atsiversti konstitucinės justicijos bylas ir vadovautis Konstitucija plačiąja prasme. Tad Konstitucinio Teismo jurisprudencija, kuri yra pačios Konstitucijos teksto tąsa ar sudedamoji dalis, lyg ir turėtų būti traktuojama kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinis. Jeigu vertikalčiai stratifikuotoje nacionalinės teisės sistemoje konstitucinės teisės šaltiniu yra modernioji Konstitucija (Konstitucija plačiąja prasme), t. y. Konstitucija – norminis teisės aktas ir Konstitucinio Teismo jurisprudencija, kurioje formuojama oficiali konstitucinė doktrina⁷⁶, tai baudžiamojo proceso teisės, kuri turi būti orientuojama į konstitucinę teisę, šaltiniais taip pat turėtų būti Konstitucija plačiąja prasme. Tačiau esama baudžiamojo

⁷⁴ PLATO. *Laws*. Iš *The Dialogues of Plato*. Vol. V. Third Edition. London: Humphrey Milford, 1931, p. 334.

⁷⁵ KŪRIS, Egidijus. Konstitucijos aiškinimas, konstitucinės teisės šaltiniai ir besikeičianti konstitucinės teisės paradigma. *Teisės problemos*, 2003, nr. 3(41), p. 25, 28; KŪRIS, Egidijus. Konstitucija kaip teisė be spragų. *Jurisprudencija*, 2006, t. 12(90), p. 8.

⁷⁶ Apie konstitucinės teisės šaltinius galima žr.: KŪRIS, Egidijus. Konstitucijos aiškinimas, konstitucinės teisės šaltiniai ir besikeičianti konstitucinės teisės paradigma. *Teisės problemos*, 2003, nr. 3(41), p. 13; KŪRIS, Egidijus. Konstitucija kaip teisė be spragų. *Jurisprudencija*, 2006, t. 12(90), p. 8; KŪRIS, Egidijus. Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 8.

proceso teisės šaltinių sistema siūlo vadovautis tik Konstitucija siaurąja prasme, nes vienintele baudžiamojo proceso teisės išraiškos forma yra norminiai teisės aktai, kurių hierarchinės struktūros viršūnėje yra Konstitucija. Toks doktrininis Konstitucinio Teismo jurisprudencijos eliminavimas iš baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos savaime visgi neleidžia daryti išvados, kad Konstitucinio Teismo jurisprudencija apskritai nėra baudžiamojo proceso teisės šaltinis ir neturi jokios vietos baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje.

Taigi baudžiamojo proceso teisės doktrina, apibrėždama baudžiamojo proceso teisės šaltinius kaip norminius teisės aktus, pasiūlo labai tvarkingą pagal hierarchiją išdėstytą norminės tvarkos sistemą. Šios sistemos viršūnėje yra lokalizuota Konstitucija siaurąja prasme, kuria turi būti vadovujamasi baudžiamajame procese, kai modernioji Konstitucija yra ne tik Konstitucija siaurąja prasme, bet ir Konstitucija – jos turinio prasmė, kuri atskleidžiama Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje.

1.4. Baudžiamajam procesui reikšmingos konstitucinės nuostatos

Nors baudžiamojo proceso norminių teisės aktų piramidės struktūros viršūnėje ir yra lokalizuota Konstitucija, kuria turi būti vadovujamasi baudžiamajame procese, vis dėlto baudžiamajam procesui svarbios nėra visos Konstituciją sudarančios nuostatos, bet tik tam tikra konstitucinių nuostatų dalis. Siekiant analizuoti Konstitucinio Teismo jurisprudenciją kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinį, reikėtų taip pat pažvelgti į pačios Konstitucijos tekstą ir grynai analizės tikslais, nesikėsinant pažeisti šio teisės akto vientisumo principo⁷⁷, pamėginti išskirti būtent tas konstitucines nuostatas, kurios yra reikšmingos konkrečiai baudžiamajam procesui.

Žinoma, jog Konstituciją sudaro įvairios normos ir principai, į kuriuos kaip visumą turi būti orientuojama visa ordinarinė teisė. Tačiau realiai ne visos konstitucinės nuostatos yra reikšmingos būtent baudžiamajam procesui. Tad baudžiamojo proceso teisė, kuri turi būti orientuojama į Konstituciją, nes tai yra vientisas teisės aktas, realiai į baudžiamajam procesui nereikšmingas konstitucines nuostatas visgi nebus orientuojama. Iškeltoms baudžiamajam procesui reikšmingų konstitucinių nuostatų išskyrimo iš Konstitucijos intencijoms realizuoti galima pasitelkti G. Godą, kuris jau yra išskyręs konkrečias konstitucines nuostatas, kurias

⁷⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais), 6 straipsnio 1 dalis.

galima laikyti reikšmingomis būtent baudžiamajam procesui⁷⁸. Tad belieka tik perteikti tai, kas šio mokslininko jau yra atlikta.

Jeigu moderniam baudžiamajame procese siekiama, kad nebūtų pažeistos žmogaus teisės ir laisvės, tai baudžiamajam procesui pirmiausiai yra svarbus Konstitucijos II skirsnis pavadinimu „Žmogus ir valstybė“⁷⁹, kuriame yra įtvirtintos prigimtinės žmogaus teisės ir laisvės. „Baudžiamojo proceso metu atliekami veiksmai ir priimami sprendimai neturi pažeisti“ tokių Konstitucijos nuostatų: žmogaus laisvės neliečiamumo (Konstitucijos 20 straipsnis); žmogaus asmens neliečiamumo (Konstitucijos 21 straipsnis); žmogaus privataus gyvenimo neliečiamumo (Konstitucijos 22 straipsnis); nuosavybės neliečiamumo (Konstitucijos 23 straipsnis); žmogaus būsto neliečiamumo (Konstitucijos 24 straipsnis)⁸⁰. Be to, baudžiamajam procesui svarbus yra Konstitucijos 31 straipsnis, kuriame įtvirtintos žmogaus teisių apsaugos garantijos, kurios turi būti užtikrintos traukiamo baudžiamajon atsakomybėn asmens atžvilgiu, o būtent: pirma, „Asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu“ (Konstitucijos 31 straipsnio 1 dalis); antra, „Asmuo, kaltinamas padaręs nusikaltimą, turi teisę, kad jo bylą viešai ir teisingai išnagrinėtų nepriklausomas ir bešališkas teismas“ (Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalis); trečia, „Draudžiama versti duoti parodymus prieš save, savo šeimos narius ar artimus giminaičius“ (Konstitucijos 31 straipsnio 3 dalis); ketvirta, „Niekas negali būti baudžiamas už tą patį nusikaltimą antrą kartą“ (Konstitucijos 31 straipsnio 5 dalis); penkta, asmuo turi teisę į gynėją nuo jo sulaikymo arba pirmosios apklausos momento (Konstitucijos 31 straipsnio 6 dalis). Taip pat manytina, kad baudžiamajam procesui yra reikšmingas Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalis, kurioje nustatyta: „Įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs“; Konstitucijos 29 straipsnio 2 dalis, kurioje draudžiama negatyvioji diskriminacija; Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalis, kurioje įtvirtinta asmens teisė kreiptis į teismą.

Be konstitucinių nuostatų, skirtų žmogaus teisių ir laisvių apsaugai užtikrinti, baudžiamajam procesui taip pat svarbios ir konstitucinės nuostatos, kurios numatytos Konstitucijos IX skirsnyje pavadinimu „Teismas“⁸¹. Šiame skirsnyje yra „numatyti

⁷⁸ GODA, Gintaras. Baudžiamojo proceso teisė. Iš GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUČONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 24-26.

⁷⁹ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

⁸⁰ GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUČONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 25.

⁸¹ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

pagrindiniai teisingumo vykdymo principai, teismų sistema bei prokuratūros funkcijos⁸². Baudžiamajam procesui reikšmingas Konstitucijos 109 straipsnis, kuriame nustatyta: pirma, „Teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai“ (Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalis); antra, „Teisėjas ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi“ (Konstitucijos 109 straipsnio 2 dalis); trečia, „Teisėjai, nagrinėdami bylas, klauso tik įstatymo“ (Konstitucijos 109 straipsnio 3 dalis); ketvirta, „Teismas priima sprendimus Lietuvos Respublikos vardu“ (Konstitucijos 109 straipsnio 4 dalis). Baudžiamajam procesui taip pat reikšmingos yra šios konstitucinės nuostatos: Konstitucijos 117 straipsnis, kurio 1 dalyje nustatyta, kad „visuose teismuose bylos nagrinėjamos viešai“, o 2 dalyje: „Teismo procesas Lietuvos Respublikoje vyksta valstybine kalba“; Konstitucijos 111 straipsnio 1 dalis, kurioje numatyta bendrosios kompetencijos teismų sistema; 118 straipsnio 1 dalis, kurioje numatyta, kad „ikiteisminį tyrimą organizuoja ir jam vadovauja, valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose palaiko prokuroras“⁸³. Be to, baudžiamajam procesui reikšminga galima laikyti ir Konstitucijos 117 straipsnio 3 dalį, kurioje įtvirtinta: „Asmenims, nemokantiems lietuvių kalbos, garantuojama teisė dalyvauti tardymo ir teisiniuose veiksmuose per vertėją“⁸⁴.

Taigi turimos konkrečios konstitucinės nuostatos, kurios laikytinos reikšmingomis baudžiamajam procesui⁸⁵. Vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina, kaip minėta, pripažįsta baudžiamojo proceso teisės šaltiniais tik norminius teisės aktus, o tai implikuoja, kad baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai turėtų vadovautis išskirtomis baudžiamajam procesui reikšmingomis konstitucinėmis nuostatomis būtent taip, kaip jų teisinė sąmonė jas supranta. Tuo tarpu Konstitucijos plačiąja prasme idėja reikalauja, kad šių subjektų teisinė sąmonė būtų vienoda ta prasme, kad jie vienodai turėtų suprasti baudžiamajam procesui reikšmingas konstitucines nuostatas ir taip vienodai suprantamomis konstitucinėmis nuostatomis vadovautis baudžiamajame procese. Tam vienodumui užtikrinti turima konstitucinės justicijos institucija. Todėl baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai baudžiamajame procese, kaip minėta, turėtų vadovautis konstitucinėmis nuostatomis, kurios įtvirtintos Konstitucijos tekste, tačiau ne ta interpretavimo versija, kurią produkuoja jų teisinė sąmonė, bet turėtų vadovautis būtent tik ta

⁸² GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUCONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė*: vadovėlis. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 25.

⁸³ *Ibid.*, p. 25-26.

⁸⁴ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

⁸⁵ Pažymėtina, kad šis baudžiamajam procesui reikšmingų konstitucinių nuostatų sąrašas nėra baigtinis, nes baudžiamajam procesui taip pat yra reikšmingos ir kituose Konstitucijos skirsniuose įtvirtintos nuostatos, pavyzdžiui, konstitucinės nuostatos, kurios susijusios su imunitetais.

konstitucinių nuostatų interpretavimo versija, kurią produkuoja ir ištransliuoja Konstitucinis Teismas sprenddamas konstitucinės justicijos bylas.

Kadangi baudžiamajam procesui yra reikšminga tik tam tikra konstitucinių nuostatų dalis, tai reiškia, kad tik tam tikra Konstitucinio Teismo jurisprudencijos dalis galėtų būti baudžiamojo proceso teisės šaltiniu, o ne visa Konstitucinio Teismo jurisprudencija apskritai. Analizuojant Konstitucinio Teismo jurisprudenciją galima pamatyti, kad Konstitucinis Teismas savo veikloje konkrečiai Baudžiamojo proceso kodekso nuostatų atitiktį Konstitucijai tikrino dvylika kartų. Taigi turima viso labo dvylika Konstitucinio Teismo nutarimų⁸⁶, kuriuose galima būtų rasti konstitucinių nuostatų, kurios reikšmingos baudžiamajam procesui, turinio sampratos aiškinimą. Tad jeigu Konstitucinio Teismo aktai traktuotini kaip baudžiamojo proceso teisės šaltiniai, tai baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantiems valstybės subjektams baudžiamajame procese lyg ir beliktų pasivadovauti tik labai aiškiu Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų skaičiumi.

Bet vėlgi nužymėtos konstitucinės nuostatos, kurios yra reikšmingos baudžiamajam procesui yra taip pat reikšmingos ne tik baudžiamajam procesui, bet ir kitoms teisės šakoms, net ir Konstitucijos 31 straipsnis jau nebėra tas straipsnis, kuris taikomas vien tik baudžiamajon atsakomybėn traukiamam asmeniui⁸⁷. Tai reiškia, kad baudžiamajam procesui reikšmingų konstitucinių nuostatų turinio samprata gali būti atskleista ne tik tose konstitucinės justicijos bylose, kuriose sprendžiamas konkrečiai baudžiamojo proceso nuostatų konstitucingumas, bet ir sprendžiant kitas konstitucinės justicijos bylas, kurios nėra susijusios su konkrečiai baudžiamuoju procesu⁸⁸. Todėl baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai turėtų atsiversti ne tik konkrečius baudžiamajam procesui skirtus Konstitucinio Teismo nutarimus, bet ir kitus baigiamuosius aktus, kuriais baigiama konstitucinės justicijos byla, bet kurie nėra susiję su baudžiamuoju procesu, tačiau

⁸⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimai: 1) 1993 m. gruodžio 13 d. nutarimas; 2) 1994 m. lapkričio 18 d. nutarimas; 3) 1997 m. spalio 1 d. nutarimas; 4) 1999 m. vasario 5 d. nutarimas; 5) 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas; 6) 2000 m. rugsėjo 19 d. nutarimas; 7) 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas; 8) 2006 m. sausio 16 d. nutarimas; 9) 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas; 10) 2008 m. sausio 24 d. nutarimas; 11) 2011 m. balandžio 7 d. nutarimas; 12) 2013 m. lapkričio 15 d. nutarimas.

⁸⁷ Jeigu Konstitucinis Teismas Konstitucijos 31 straipsnį anksčiau siejo tik su baudžiamojo proceso santykiais (1999 m. kovo 4 d. nutarimas, para 4; 2000 m. vasario 10 d. nutarimas, II sk.; 2001 m. gegužės 7 d. nutarimas, para 3), tai vėliau jau pasisako, kad šis Konstitucijos straipsnis „negali būti aiškinamas kaip skirtas tik asmenims traukiamiems baudžiamajon atsakomybėn“ (2005 m. lapkričio 3 d. nutarimas, II sk., para 10.4; 2008 m. gegužės 28 d. nutarimas, para 17).

⁸⁸ Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 8 d. nutarime, kuomet buvo tiriama Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso nuostatų atitiktis Konstitucijai, Konstitucinis Teismas atskleidė Konstitucijos 31 straipsnio 3 dalies, kuri reikšminga baudžiamajam procesui, turinį, pažymėdamas, kad „juridinis asmuo, nebūdamas šeimos ar giminystės teisinių santykių dalyvis, negali būti vertimo duoti parodymus prieš šeimos narius ar artimus giminaičius subjektu“ (V sk., para 9).

juose taip pat yra aiškinamos ir baudžiamajam procesui reikšmingos išskirtos konstitucinės nuostatos. Kitaip tariant, baudžiamajam procesui reikšmingos konstitucinės nuostatos gali būti aiškinamos ir kitose konstitucinės justicijos bylose, kurios nėra susijusios konkrečiai su baudžiamuoju procesu, bet kuriuose yra atskleidžiama konstitucinių nuostatų, reikšmingų baudžiamajam procesui, reikšmė. Žinoma, be išskirtų baudžiamajam procesui reikšmingų konstitucinių nuostatų baudžiamajame procese reikia nepamiršti ir universalių konstitucinių principų, kurių turinio samprata atskleista Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje taip pat turėtų būti vadovaujama baudžiamajame procese.

Taigi matoma, kad baudžiamajam procesui yra reikšmingi du Konstitucijos skirsniai ir juose įtvirtintos nuostatos, kurios skirtos žmogaus teisių ir laisvių apsaugos garantijoms, pagrindiniams teisingumo vykdymo principams įtvirtinti, teismų sistemai bei prokuratūros funkcijoms nustatyti. Konstitucijos plačiąja prasme idėja sugestionuoja, kad šių konstitucinių nuostatų turinio samprata turėtų vadovautis baudžiamojo proceso nuostatas taikantys subjektai baudžiamajame procese, kadangi baudžiamojo proceso teisės šaltiniu turėtų būti Konstitucija plačiąja prasme. Tuo tarpu šiandieninė vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina sudaro sąlygas viso to nepaisyti, nes baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemą sudaro tik norminiai teisės aktai ir tik juose įtvirtintomis nuostatomis turi būti vadovaujama baudžiamajame procese. Tad modernioji Konstitucijos koncepcija diferencijuotoje nacionalinės teisės sistemoje reikalauja iš naujo pažvelgti į baudžiamojo proceso teisės šaltinius bei Konstitucinio Teismo jurisprudencijos vietą šių šaltinių sistemoje.

2. KONSTITUCINĖS JUSTICIJOS INSTITUCIJA VALSTYBĖS VALDŽIOS PADALIJIMO SISTEMOJE IR JOS KONSTITUCINĖ KOMPETENCIJA

2.1. Konstitucinis Teismas valstybės valdžios padalijimo sistemoje

Norint nustatyti Konstitucinio Teismo jurisprudencijos vietą baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje ir jo teisinę galią, reikėtų pirmiausiai aptarti paties Konstitucinio Teismo vietą valstybės valdžios sistemoje. Tad kokia gi yra Konstitucinio Teismo vieta šioje sistemoje?

Valstybės valdžios padalijimo sistemos pagrindai yra numatyti Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalyje, kur valstybės valdžia yra padalinta į įstatymų leidžiamąją (Seimas), vykdomąją (Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė) ir teisminę (Teismas) valdžią⁸⁹. Remiantis valdžių padalijimo principu, kurio turinys atskleistas Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, šios valdžios turi būti atskirtos, pakankamai savarankiškos; tarp jų turi būti pusiausvyra; „kiekviena valdžios institucija turi jos paskirtį atitinkančią kompetenciją, <...>“; „Konstitucijoje tiesiogiai nustačius konkrečios valstybės institucijos įgaliojimus, viena valstybės valdžios institucija negali iš kitos perimti tokių įgaliojimų, jų perduoti ar atsisakyti“; „tokie įgaliojimai negali būti pakeisti ar apriboti įstatymu“⁹⁰. Tokioje valstybės valdžios padalijimo sistemoje baudžiamojo proceso subjektų sistemoje esantys valstybės subjektai priklauso skirtingoms valstybės valdžios sistemą sudarančioms valdžioms. Valstybės vardu veikiantis ikiteisminio tyrimo pareigūnas baudžiamajame procese yra vykdomosios valdžios sistemos dalimi, ikiteisminio tyrimo teisėjas ir baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas priklauso teisminei valdžiai, o prokuroras, kurio konstitucinė priedermė organizuoti ir vadovauti ikiteisminiam tyrimui bei palaikyti valstybinį kaltinimą baudžiamosiose bylose⁹¹, remiantis Konstitucinio Teismo jurisprudencija, nėra jokios

⁸⁹ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

⁹⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 26 d. nutarimas, III sk., para 2; 2002 m. sausio 14 d. nutarimas, II sk., 6.1; 2002 m. balandžio 23 d. nutarimas, II sk., para 8; 2002 m. liepos 11 d. nutarimas, II sk., para 3; 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimas, II sk., para 17.4.1; 2004 m. kovo 5 d. nutarimas, IV sk., para 8; 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas, III sk., para 5.4; 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, III sk., para 16; 2006 m. birželio 6 d. nutarimas, para 7; 2009 m. kovo 2 d. nutarimas, II sk., para 5; 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas, III sk., para 6; 2015 m. gegužės 26 d. nutarimas, III sk., para 5.

⁹¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais), 118 straipsnio 1 dalis.

valstybės valdžios sistemos dalimi, tame tarpe ir teisminės valdžios⁹². Kitaip tariant, šiandien prokuroras apskritai yra nežinia kur esantis subjektas valstybės valdžios padalijimo sistemoje, nors ir yra laikytinas valstybės pareigūnu⁹³. Taigi šiame kontekste reikėtų išsiaiškinti, kokiai gi valstybės valdžiai priskirtinas yra Konstitucinio Teismo teisėjas ir kokios valstybės valdžios dalimi laikytinas Konstitucinis Teismas.

Pati Konstitucinio Teismo sąvokinė išraiška lyg ir leidžia teigti, kad Konstitucinis Teismas yra teismas. Prie tokios išvados veda ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsnis, kurio pavadinime Konstitucinis Teismas yra įvardintas kaip teisminė institucija, o šio straipsnio 3 dalyje eksplicitiškai yra nustatyta, kad „Konstitucinis Teismas yra savarankiškas ir nepriklausomas teismas“, įgyvendinantis teisminę valdžią⁹⁴. Tai sugestionuoja, kad Konstitucinis Teismas, kaip teismas, yra teisminės valdžios sudedamoji dalis. Vadinasi, Konstitucinio Teismo teisėjas, kaip ir ikiteisminio tyrimo teisėjas bei baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas, yra priskirtinas teisminei valdžiai. Visgi pažvelgus į Konstitucijos turinio struktūrą, matoma, kad skirsnis „Konstitucinis Teismas“ ir skirsnis „Teismas“ yra atskiri. Kitaip tariant, konstitucinės nuostatos, kurios reglamentuoja Konstitucinio Teismo veiklą yra visiškai atskirame Konstitucijos skirsnyje palyginti su konstitucinėmis nuostatomis, kurios reglamentuoja teismų veiklą. Toks išdėstymas kelia mintį apie tai, kad Konstitucinis Teismas, kuris pavadintas teismu, galbūt visai nėra tas tikrasis teismas ir nėra teisminės valdžios sudedamoji dalis arba yra toks teisminės valdžios fantomas, kuris, būdamas teisminės valdžios sudedamoji dalis, realiai nėra jos dalimi, nes nėra tas tikrasis teismas. Išties tokia mintis ir buvo kilusi Seimo narių grupei, kuri kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsnio pavadinimas „Konstitucinis Teismas – teisminė institucija“ ir šio straipsnio 3 dalis neprieštarauja Konstitucijai ir savo prašymą grindė tuo, kad nuostatos, kurios įtvirtina Konstitucinio Teismo veiklos konstitucinius pagrindus, yra išdėstytos ne skirsnyje pavadinimu „Teismas“, o visiškai kitame skirsnyje⁹⁵. Konstitucinis Teismas 2006 m. birželio 6 d. nutarime pasisakė, kad vien tai, kad Konstitucijoje yra atskiri skirsniai „nėra ir negali būti pagrindas aiškinti, esą <...> Konstitucinis Teismas nėra teismas – teisminės

⁹² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas, III sk., 4.2.2; 2006 m. sausio 16 d. nutarimas, I sk., para 15.2; 2011 m. balandžio 7 d. nutarimas, II sk., para 2; 2014 m. sausio 16 d. sprendimas, III sk., para 7.2, 2015 m. gruodžio 30 d. nutarimas, VI sk., para 2.2, 9.2.

⁹³ Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „<...>. Prokuroro – valstybės pareigūno <...>“ (2003 m. balandžio 22 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 2003, nr. 42-1919 (su pakeitimais ir papildymais); 1994 m. spalio 13 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 81-1514).

⁹⁴ *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais).

⁹⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. birželio 6 d. nutarimas, para 13.

valdžios dalis ir yra kažkur už teisminės sistemos ribų⁹⁶. Anot Konstitucinio Teismo, „valstybės valdžios institucija, kuri pačioje Konstitucijoje įvardyta kaip teismas, savo konstitucine prigimtimi negali būti ne teismas, t. y. ne teisminė institucija“⁹⁷.

Vadinasi, Konstitucinis Teismas yra teisminė institucija ir yra toks pat tikras teismas, kaip ir bet kuris kitas teismas, priklausantis Konstitucijos skirsniiui „Teismas“. Visgi pastebėtina, kad teisinėje literatūroje galima taip pat rasti nuomonių, kuriomis nesutinkama su tokiu Konstitucinio Teismo kaip teismo traktavimu. Pavyzdžiui, reaguodamas į komentuojamą Konstitucinio Teismo nutarimą, prof. A. Vaišvila rašė, kad tikroji Konstitucinio Teismo vieta valstybės institucijų sistemoje ir teisinis pašaukimas visgi yra tarp parlamento ir teismo. Konstitucinio Teismo, profesoriaus manymu, nereikėtų „nei išaukštinti iki teismo, nei iki jo nužeminti, nes Konstitucinio Teismo misija – ne vykdyti teisingumą, o kurti sąlygas, kad bendrosios kompetencijos ir specialieji teismai vykdytų būtent konstitucinį teisingumą, t. y. būtų aprūpinti įstatymais, suderintais su Konstitucija“⁹⁸. Žinoma, tokia profesoriaus išsakyta nuomonė verta egzistuoti, tačiau toks Konstitucinio Teismo „pakabinimas“ tarp parlamento ir teismo, kai turima aiškiai padalintą valstybės valdžios sistemą, aiškumo jokio nesuteikia. K. Lapinskas savo ruožtu laikosi pozicijos, kad valstybės valdžios padalijimo sistemoje Konstitucinis Teismas turėtų būti vertinamas kaip kažkas autonomiško ir nepriklausomo nuo jokių šių sistemą sudarančių valdžių⁹⁹. Kadangi Konstitucinio Teismo tikrosios vietos valstybės valdžios padalijimo sistemoje paieška nėra šio darbo tikslas, todėl remiamasi grynai teisinės realybės esamybe, kur Konstitucinis Teismas yra vertinamas kaip teisminė institucija, esanti teisminės valdžios sudedamąja dalimi su pačioje Konstitucijoje išryškintais ir pabrėžtais Konstitucinio Teismo konstitucinės paskirties ir kompetencijos ypatumais¹⁰⁰.

Tačiau nors Konstitucinis Teismas ir yra teisminės valdžios sistemos dalimi, pati teisminė valdžia savo ruožtu visgi nėra monolitinė. Šiandien Lietuvoje yra trys teismų sistemos: 1) Konstitucinis Teismas, kuris vykdo konstitucinę teisminę kontrolę; 2)

⁹⁶ Para 15.

⁹⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. birželio 6 d. nutarimas, para 12.

⁹⁸ VAIŠVILA, Alfonsas. Teisės aiškinimas kaip teisės atpažinimas įstatymų tekstuose. *Jurisprudencija*, 2006, t. 8(86), p. 13.

⁹⁹ K. Lapinskas teigia: „Dėl savo ypatingų funkcijų, susijusių su konstitucinės jurisdikcijos vykdymu, ir arbitro statuso valdžių ginčiuose Konstitucinis Teismas turi būti autonomiškas, t. y. nepriklausomas nuo jokių valdžių“ (LAPINSKAS, Kęstutis. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas valstybės valdžių padalijimo sistemoje. Iš JARAŠIŪNAS, Egidijus. Konstitucinės justicijos studijų įvadas, arba L. Favoreu „Konstituciniai teismai“. Iš FAVOREU, Louis. *Konstituciniai teismai*. Vilnius: Garnelis, 2001, p. 12).

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. birželio 6 d. nutarimas, para 15.

bendrosios kompetencijos teismų sistema, kurią sudaro Konstitucijos 111 straipsnio 1 dalyje nurodyti teismai, o būtent: Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, Lietuvos apeliacinis teismas, apygardų ir apylinkių teismai; 3) specializuotų teismų sistema, kurią gali sudaryti pagal Konstitucijos 111 straipsnio 2 dalį įsteigti administracinių, darbo, šeimos ir kitų kategorijų byloms nagrinėti specializuoti teismai. Šiandien egzistuoja viena administracinių teismų sistema, kurią sudaro: Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas ir apygardų administraciniai teismai¹⁰¹. Taigi šioje teismų sistemoje matoma, kad Konstitucinio Teismo statusas teismų sistemoje yra ypatingas, nes jis yra išskirtas į atskirą ar savarankišką teismų sistemą sudarančių teismų grupę ar sistemą ir yra vienas iš teismų sistemą sudarančių teismų šalia bendrosios kompetencijos ir administracinių teismų. Vadinasi, Konstitucinis Teismas nepriklauso nei bendrosios kompetencijos teismų sistemai, nei administracinių teismų sistemai. Tai taip pat reiškia, kad Konstitucinio Teismo teisėjas kartu su ikiteisminio tyrimo teisėju bei baudžiamųjų bylų skyriaus teisėju priklauso tai pačiai teisminei valdžiai, bet tuo pat metu visi šių teismų teisėjai kartu priklauso ir skirtingoms teismų sistemą sudarančioms teismų sistemoms. Konstitucinio Teismo teisėjas priklauso Konstituciniam Teismui, kuris yra vienas teismas, bet kartu ir sistema „iš vieno nario“¹⁰², o ikiteisminio tyrimo teisėjas bei baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas priklauso bendrosios kompetencijos teismų sistemai.

Vadinasi, Konstitucinis Teismas yra teismas, kuris, kartu su bendrosios kompetencijos teismų sistema, yra teisminės valdžios sistemos dalis, bet tuo pat metu yra savarankiškas teismų sistemą sudarantis teismas, kuriam būdingi tam tikri konstitucinės paskirties ir kompetencijos ypatumai.

¹⁰¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 3; 2006 gegužės 9 d. nutarimas, II sk., para 2; 2006 m. birželio 6 d. nutarimas, para 9; 2007 m. spalio 22 d. nutarimas, IV sk., para 2; 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas, III sk., para 4.3; 2010 m. birželio 29 d. nutarimas, II sk., para 3.1; 2011 m. vasario 14 d. nutarimas, II sk., para 3.3; 2012 m. gruodžio 6 d. nutarimas, II sk., para 3.

¹⁰² ABRAMAVIČIUS, A., *et al. Lietuvos teisinės institucijos*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 59.

2.2. Konstitucinio Teismo konstitucinių įgaliojimų ypatumai

2.2.1. Konstitucinio Teismo eksplicitinė konstitucinė kompetencija

Konstitucinio Teismo jurisprudencijos vietos baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje nustatymas taip pat reikalauja išsiaiškinti Konstitucinio Teismo pačią konstitucinę paskirtį ir jo kompetenciją pirmiausiai pradėdant nuo to, kas eksplicitiškai yra nurodyta pačiame Konstitucijos tekste.

Minėta, kad Konstitucinis Teismas yra teisminė institucija, kuri yra teisminės valdžios sistemos sudedamoji dalis. Šios institucijos lokalizacija pačioje Konstitucijoje suponuoja, kad jo konstitucinė paskirtis ir kompetencija yra specifinė palyginti su kitais teismų sistema sudarančiais teismais¹⁰³. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pažymima, kad „Konstitucinio Teismo konstitucinė paskirtis yra vykdyti konstitucinį teisingumą, garantuoti Konstitucijos viršenybę teisės sistemoje ir konstitucinį teisėtumą“¹⁰⁴. Pagal Konstitucijos 102 straipsnio 1 dalį Konstituciniam Teismui, kaip savarankiškam ir nepriklausomam teismui¹⁰⁵, yra suteikti konstituciniai įgaliojimai tirti ir spręsti, „ar įstatymai ir kiti Seimo aktai neprieštarauja Konstitucijai, o Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktai – neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams“¹⁰⁶. Pažymėtina, kad tai nėra baigtinis Konstitucinio Teismo teisminės patikros teisės aktų sąrašas. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje nurodyta, kad Konstitucinis Teismas taip pat turi įgaliojimus tirti ir spręsti, ar „konstituciniai įstatymai (jų dalys) neprieštarauja Konstitucijai, ar įstatymai (jų dalys), taip pat Seimo statutai (jo dalys) neprieštarauja Konstitucijai, konstituciniams įstatymams, ar Seimo poįstatyminiai teisės aktai (jų dalys) neprieštarauja Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams, Seimo statutui, ar Respublikos Prezidento aktai (jų dalys) neprieštarauja Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams, ar Vyriausybės aktai (jų dalys) neprieštarauja Konstitucijai, konstituciniams įstatymams ir įstatymams“¹⁰⁷. Taigi šis sąrašas leidžia teigti,

¹⁰³ Plačiau apie tai, kokias teisininkai konstitucionalistai yra nužymėję svarbias Konstitucinio Teismo atliekamas funkcijas, kai jis įgyvendina savo kompetenciją, galima žr.: ABRAMAVIČIUS, A., *et al.* *Lietuvos teisinės institucijos*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 80-81.

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 16; 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimas, II sk., para 1; 2013 m. kovo 13 d. sprendimas, I sk., para 2; 2013 m. liepos 3 d. sprendimas, I sk., para 1; 2014 m. sausio 16 d. sprendimas, I sk., para 2; 2014 m. vasario 27 d. sprendimas, I sk., para 2; 2014 m. kovo 7 d. sprendimas, I sk., para 2.

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais), 1 straipsnio 3 dalis.

¹⁰⁶ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁰⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, II sk., para 3.

kad Baudžiamojo proceso kodeksas, pagal kurį vyksta baudžiamasis procesas Lietuvos Respublikos teritorijoje¹⁰⁸, gali būti Konstitucinio Teismo teisminės patikros objektu ir tokiu objektu, kaip jau minėta darbe, Baudžiamojo proceso kodeksas buvo dvylika kartų, iš kurių šešiuose Konstitucinio Teismo nutarimuose¹⁰⁹ buvo konstatuota, jog ginčytinos baudžiamojo proceso nuostatos prieštarauja Konstitucijai¹¹⁰. Tuo tarpu generalinio prokuroro patvirtintos rekomendacijos bei kiti norminiai teisės aktai, kuriais yra formuojama ikiteisminio tyrimo, valstybinio kaltinimo ir nuosprendžių vykdymo kontrolės praktika¹¹¹ ir kurie norminių teisės aktų hierarchinėje sistemoje yra laikomi poįstatyminiais teisės aktais, apskritai negali būti Konstitucinio Teismo teisminės kontrolės objektu.

Konstitucinio Teismo priimtas sprendimas, sprendžiant dėl žemesnės galios teisės aktų atitikties aukštesnės galios teisės aktams, pirmiausia Konstitucijai, yra išreiškiamas Konstitucinio Teismo nutarimo (baigiamojo akto) forma. Šiuo atveju Konstitucinio Teismo sprendimo akto subjektyvioji prasmė, kurios adresatas yra visos valdžios institucijos, teismai, įmonės, įstaigos bei organizacijos, pareigūnai ir piliečiai¹¹², tampa šio akto objektyviaja prasme¹¹³ Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalies pagrindu, kuriame įvirtinta: „Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami“¹¹⁴. Kitaip tariant, Konstitucinio Teismo sprendimas, kuris reiškiasi nutarimo forma, įgyja galutinio sprendimo galią ir susaisto adresatą. Teisės aktas (jo dalis), kuris pripažintas nekonstituciniu, negali būti taikomas nuo tos dienos, kai yra „oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad atitinkamas aktas (jo dalis) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai“¹¹⁵. Tas pats galioja ir tais atvejais, kai „Konstitucinis

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 37-1341 (su pakeitimais ir papildymais), 4 straipsnio 1 ir 2 dalys.

¹⁰⁹ Pažymėtina, kad keturiuose Konstitucinio Teismo nutarimuose buvo pripažintas tirtų baudžiamojo proceso nuostatų nekonstitucingumas, kai konstitucingumo patikros objektu buvo senojo, t. y. 1961 m. Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos, o dviejuose Konstitucinio Teismo nutarimuose tirtų nuostatų nekonstitucingumas buvo pripažintas, kai konstitucingumo patikros objektu buvo naujojo, t. y. 2002 m. kovo 14 d. priimto ir 2003 m. gegužės 1 d. įsigaliojusio Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos.

¹¹⁰ Plačiau apie tai, kokios Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos buvo pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai žr. šio darbo skyriuje 3.2.2. *Fakultatyvinį požymį silpninantis argumentas*, p. 61.

¹¹¹ Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas (2003 m. balandžio 22 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 2003, nr. 42-1919 (su pakeitimais ir papildymais), 16 straipsnio 2 dalis; 1994 m. spalio 13 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 81-1514.

¹¹² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais), 72 straipsnio 2 dalis.

¹¹³ Subjektyvioji prasmė, objektyvioji prasmė – tai grynai kelsenistinio tezauro panaudojimas.

¹¹⁴ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

¹¹⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais), 107 straipsnio 1 dalis; Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais), 72 straipsnio 1 dalis.

Teismas priima nutarimą, kad Respublikos Prezidento aktas ar Vyriausybės aktas (ar jo dalis) prieštarauja įstatymams¹¹⁶. Tokie teisės aktai yra laikomi visam laikui pašalinti iš Lietuvos teisės sistemos ir niekada nebegalės būti taikomi¹¹⁷.

Be to, pagal Konstituciją Konstitucinis Teismas taip pat teikia išvadas Konstitucijoje aiškiai nustatytais klausimais. Konstitucijos 105 straipsnio 3 dalyje, o taip pat ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 73 straipsnyje yra nustatyta, kad Konstitucinis Teismas teikia išvadas dėl rinkimų įstatymų pažeidimų, Respublikos Prezidento sveikatos būklės, norint nustatyti, ar dėl jos gali ir toliau eiti pareigas, dėl tarptautinių sutarčių atitikties Konstitucijai, dėl Seimo narių ir valstybės pareigūnų veiksmų tais atvejais, kai jiems pradėta apkaltos byla¹¹⁸. Konstitucinio Teismo priimtas sprendimas, kuriuo yra pateikiama išvada dėl jo kompetencijai priskirtų klausimų, išreiškiamas išvados (baigiamojo akto) forma. Čia subjektyvioji Konstitucinio Teismo sprendimo akto prasmė, kurios adresatas yra Seimas, nes jis Konstitucijos 107 straipsnio 3 dalies pagrindu galutinai sprendžia dėl Konstitucinio Teismo pateiktų išvadų, tampa sprendimo akto objektyviaja prasme¹¹⁹ Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalies bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 83 straipsnio 2 dalies pagrindu¹²⁰, t. y. Konstitucinio Teismo pateiktas sprendimas, kuris reiškiasi išvadų forma, tampa galutiniu ir neskundžiamu. Tokios išvados, kuri reikšminga baudžiamajam procesui, pavyzdžiu galėtų būti įvardinta 1995 m. sausio 24 d. Konstitucinio Teismo pateikta išvada pagal Respublikos Prezidento paklausimą dėl Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 4, 5, 9, 14 straipsnių ir jos Ketvirtojo protokolo 2 straipsnio neprieštaravimo Konstitucijai. Šioje išvadoje baudžiamajam procesui aktualus būtų Konvencijos 5 straipsnis ir sprendžiamas šio straipsnio neprieštaravimo Konstitucijos 20 straipsniui klausimas¹²¹.

Tad Konstitucinis Teismas konstitucinės justicijos byloje atlieka „vadinamąją abstrakčią ginčijamų normų konstitucingumo kontrolę: <...> apsiriboja jos ir ginčijamo teisės

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais), 72 straipsnio 1 dalies 2 sakiny.

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., 19.2.1; 2006 m. birželio 6 d. nutarimas, para 10.3; 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, II sk., para 4.1; 2008 m. vasario 1 d. sprendimas, II sk., para 5; 2008 m. liepos 4 d. sprendimas, II sk., para 3; 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas, III sk., para 7; 2013 m. gegužės 30 d. nutarimas, III sk., para 4.

¹¹⁸ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais); *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0, *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais).

¹¹⁹ Subjektyvioji prasmė, objektyvioji prasmė – tai kelsenistinio tezauro pakartotinis panaudojimas.

¹²⁰ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais); *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais).

¹²¹ Konstitucinis Teismas šioje išvadoje nusprendė, kad komentuojamos Konvencijos straipsniai neprieštarauja Konstitucijai.

akto normų atitikties vertinimu¹²², „iš esmės nesprendžia Konstitucijos ir įstatymų konkrečiu atveju taikymo klausimų“¹²³. Pačiame Konstitucijos tekste nėra nieko pasakyta, tačiau pačioje Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra pažymėta, kad Konstitucinis Teismas taip pat neturi kompetencijos spręsti vienodos galios teisės aktų suderinamumo, konkurencijos klausimų¹²⁴, tirti teisės akto atitiktį tos pačios galios teisės aktams¹²⁵. Konstituciniam Teismui Konstitucijoje tiesioginės (institucinės) teisėkūros funkcija taip pat nėra numatyta. Jam nėra suteikti įgaliojimai priimti norminius teisės aktus kaip tokius. Tačiau Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalis visgi implikuoja teisėkūros procesą taip vadinamąja negatyviąja prasme. Kaip tai pasireiškia?

Pripažinus teisės aktą (jo dalį) prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktui, pirmiausia Konstitucijai, jis negali būti taikomas, jo teisinė galia yra panaikinama. Tokį Konstitucinio Teismo nutarimą privalo vykdyti visos valdžios institucijos, teismai, visos įmonės, įstaigos bei organizacijos, pareigūnai ir piliečiai¹²⁶. Teisėkūros subjektui, kuris priėmė tirtą teisės aktą (jo dalį), savo ruožtu kyla konstitucinė pareiga teisės aktą (jo dalį) pripažinti netekusiu galios arba pakeisti taip, kad neprieštarautų aukštesnės galios teisės aktui, pirmiausia Konstitucijai¹²⁷; „visos valstybės institucijos bei jų pareigūnai privalo panaikinti savo priimtus poįstatyminius aktus ar jų nuostatas, kurie pagrįsti nekonstituciniu teisės aktu“¹²⁸. Be to, teisėkūros subjektas negali pakartotinai priimti tokį pat nekonstituciniu pripažintą teisės aktą (jo dalį)¹²⁹. Toks Konstitucinio Teismo aktas, kai anuliuojama įstatymų leidėjo ar kito teisėkūros subjekto legislatyvinė valia, pripažįstant, jog jo išleisti teisės aktai prieštarauja aukštesnės galios teisės aktams, pirmiausia Konstitucijai, anot prof. E. Kūrio, „gali būti pagrįstai vadinamas negatyviąja įstatymų leidyba“¹³⁰.

¹²² ŠILEIKIS, Egidijus. *Alternatyvi konstitucinė teisė*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005, p. 412.

¹²³ *Ibid.*

¹²⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 13 d. sprendimas, II sk., para 10; 2007 m. birželio 27 d. sprendimas, IV sk., para 2; 2007 m. rugsėjo 6 d. sprendimas, III sk., para 4; 2007 m. rugsėjo 12 d. sprendimas, III sk., para 4; 2010 m. lapkričio 16 d. sprendimas, II sk., para 5; 2012 m. birželio 19 d. nutarimas, para 4.1.

¹²⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 22 d. sprendimas, III sk., para 2; 2009 m. lapkričio 10 d. sprendimas, para 1.

¹²⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais), 72 straipsnio 2 dalis.

¹²⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., 19.2.1; 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, II sk., para 4.1; 2008 m. vasario 1 d. sprendimas, II sk., para 5.

¹²⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais), 72 straipsnio 3 dalis.

¹²⁹ *Ibid.*, 72 straipsnio 5 dalis.

¹³⁰ KŪRIS, Egidijus. Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 21.

Kadangi toks teisėkūros subjekto legislatyvinės valios anuliavimas įvyksta Konstitucinio Teismo nutarimų rezoliucinėse dalyse, kur yra konstatuojamas tirtos, šiame kontekste, baudžiamojo proceso nuostatos prieštaravimas Konstitucijai, tai implikuoja, kad galbūt tik Konstitucinio Teismo nutarimų rezoliucinės (nutarimosios) dalys galėtų būti baudžiamojo proceso teisės šaltiniais. Visi teisę taikantys subjektai negali pripažintos nekonstitucinės Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos taikyti, o įstatymų leidėjas turi pareigą keisti baudžiamojo proceso teisinį reguliavimą, kuris susijęs su nekonstitucine pripažinta nuostata, t. y. pripažinti tokią nuostatą netekusia galios arba pakeisti taip, kad neprieštarautų Konstitucijai. Pasitelkus iš konteksto paimtą Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d. nutarime ištransliuotą tezę, kad „Konstitucinio Teismo aktai yra teisės šaltiniai“¹³¹, galima būtų teigti, kad Konstitucinio Teismo aktai yra baudžiamojo proceso teisės šaltiniai, bet tik savo nutarimų (viena iš baigiamųjų aktų formų) rezoliucinių dalių apimtimi. Tačiau toks teiginys veda prie to, kad pirmiausiai reikėtų eliminuoti visus kitus Konstitucinio Teismo baigiamuosius aktus, kurie yra Konstitucinio Teismo jurisprudencijos dalimi, t. y. išvadas¹³², kuriomis, kaip ir nutarimais, konstitucinės justicijos byla yra išnagrinėjama iš esmės. Taigi jau minėtoji 1995 m. sausio 24 d. Konstitucinio Teismo pateikta išvada nebegalėtų būti vertinama kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinis. Be to, reikėtų eliminuoti ir sprendimus (dar viena Konstitucinio Teismo baigiamojo akto forma), kurie gali būti priimti netyrus iš esmės ginčijamo teisės akto (jo dalies) atitikties Konstitucijai (kitam aukštesnės galios teisės aktui), bet „argumentuotu sprendimu atsisakius nagrinėti prašymą arba nutraukus pradėtą teiseną (jeigu atitinkamas prašymas buvo priimtas Konstituciniame Teisme ir konstitucinės justicijos byla buvo pradėta rengti Konstitucinio Teismo posėdžiui), arba nutraukus bylą (jeigu konstitucinės justicijos byla jau buvo išnagrinėta Konstitucinio Teismo posėdyje)“¹³³.

Teiginys, kad baudžiamojo proceso teisės šaltiniais galbūt reikėtų laikyti tik Konstitucinio Teismo nutarimų rezoliucines dalis, kuriose konstatuojamas tirtos baudžiamojo

¹³¹ I sk., para 11.1.

¹³² Pastebėtina, kad teisinėje literatūroje galima rasti prof. J. Žilio pateiktą nuomonę, kad Konstitucinio Teismo išvados gali būti vertinamos tik kaip teisės pažinimo šaltinis (Plačiau žr.: ŽILYS, Juozas. *Konstitucinis Teismas – teisinės ir istorinės prielaidos*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2001, p. 145, 147; ŽILYS, Juozas. Konstitucinio Teismo aktai teisės šaltinių sistemoje. *Jurisprudencija*, 2000, t. 17(9), p. 77). K. Lapinskas savo ruožtu išvados taip pat nesuteikia teisės šaltinio statuso ir teigia, kad jos „savo juridine galia nusileidžia netgi bendrosios kompetencijos teismų sprendimams, <...>“ (LAPINSKAS, Kęstutis. *Teisės šaltiniai ir konstitucinės priežiūros institucijų baigiamieji aktai*. Iš *Konstitucinė justicija: dabartis ir ateitis*: tarptautinė konferencija skirta Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įkūrimo penkerių metų sukakčiai. Vilnius: Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 1998, para 7, p. 92).

¹³³ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 15.1.

proceso nuostatos nekonstitucingumas, gali būti vertinamas ne tik kaip šiaip pasenęs¹³⁴, bet tai apskritai sunkiai dera vertikaliam stratifikuotoje nacionalinės teisės sistemoje, kur konstitucinės teisės šaltiniais, kaip minėta, yra Konstitucija plačiaja prasme, t. y. Konstitucija ir Konstitucinio Teismo jurisprudencija. Konstitucinio Teismo jurisprudencija yra ne bet kokia, o tokia, kurioje formuojama oficiali konstitucinė doktrina, o pastaroji formuojama ne bet kur, o būtent Konstitucinio Teismo nutarimų bei kitų baigiamųjų aktų motyvuojamosiose dalyse. Tai reiškia, kad pati baudžiamojo proceso teisė turėtų būti orientuojama ne bet kur, o taip pat ir į Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamąsias dalis. Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosios dalys iš principo negali būti vertinamos kaip teisės šaltinis plačiaja prasme, rezoliucinei daliai suteikiant teisės šaltinio formaliąją prasme statusą, ką galima rasti teisinėje literatūroje¹³⁵. Jeigu Konstitucinio Teismo aktas, kaip teisės aktas, yra teisės šaltinis, tai, manoma, negalimas joks teorinis samprotavimas apie tai, kad viena šio akto dalis gali būti teisės šaltinis, o kita šio akto dalis galbūt gali būti vertinama kaip teisės pažinimo ar panašaus pobūdžio teisės šaltiniu. Todėl teiginys, kad baudžiamojo proceso teisės šaltiniais galėtų būti tik Konstitucinio Teismo nutarimų rezoliucinės dalys, kuriose naikinamos konstituciniu požiūriu nešvarios baudžiamojo proceso nuostatos, yra atmestinas.

Tad Konstitucinis Teismas turi eksplicitiškai Konstitucijoje įtvirtintus įgaliojimus vykdyti teisės aktų konstitucingumo kontrolę, teikti išvadas Konstitucijoje aiškiai įvardintais klausimais. Nors Konstitucinio Teismo kaip negatyvaus įstatymų leidėjo vaidmuo lyg ir leidžia kelti prielaidą, kad baudžiamojo proceso teisės šaltiniais galėtų būti tik Konstitucinio Teismo nutarimų rezoliucinės dalys, tačiau šiandieninė modernios Konstitucijos koncepcija verčia šios prielaidos atsisakyti ir svarstyti apie Konstitucinio Teismo daug platesnį vaidmenį pačioje teisėkūroje.

¹³⁴ G. Goda teigia: „Pasenusia laikytina nuomonė, kad Konstitucinis Teismas „sukuria“ teisės šaltinį tik negatyvia prasme – prieštaraujanti Konstitucijai nuostata po atitinkamo Konstitucinio Teismo nutarimo paskelbimo negali būti taikoma. Tai prilygsta faktiškam prieštaraujančia Konstitucijai pripažintos nuostatos panaikinimui“ (GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUČONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 40).

¹³⁵ Pavyzdžiui, teisinėje literatūroje galima rasti prof. J. Žilio pateiktą nuomonę, kad Konstitucinio Teismo nutarimai, kuriuose nebuvo paneigtas teisės normos konstitucingumas, juose dėstomi motyvai ir argumentai įgyja teisės pažinimo šaltinio reikšmę, kaip ir visi kiti Konstitucinio Teismo aktai (Plačiau žr.: ŽILYS, Juozas. *Konstitucinis Teismas – teisinės ir istorinės prielaidos*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2001, p. 144-145; ŽILYS, Juozas. Konstitucinio Teismo aktai teisės šaltinių sistemoje. *Jurisprudencija*, 2000, t. 17(9), p. 72-78). K. Lapinskas savo ruožtu mano, kad nors Konstitucinio Teismo nutarimų rezoliucinės dalys su taip vadinamąja pozityviąja rezoliucija, o taip pat ir išvadų rezoliucinės dalys negali būti vertinami kaip teisės šaltiniai, tačiau „Konstitucinio Teismo aktų konstatuojamoji dalis ta apimtimi, kuria yra aiškinamos Konstitucijos ir kitų teisės aktų normos, galėtų būti prilyginama teisės šaltiniams“ (LAPINSKAS, Kęstutis. *Teisės šaltiniai ir konstitucinės priežiūros institucijų baigiamieji aktai*. Iš *Konstitucinė justicija: dabartis ir ateitis*: tarptautinė konferencija skirta Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įkūrimo penkerių metų sukakčiai. Vilnius: Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 1998, para 9, p. 96).

2.2.2. Konstitucinio Teismo implicitinė konstitucinė kompetencija

Be eksplicitiškai Konstitucijoje įtvirtintos Konstitucinio Teismo konstitucinės kompetencijos, Konstitucinis Teismas taip pat turi ir implicitinę konstitucinę kompetenciją, kurios įgyvendinimas turėtų orientuoti teisę kuriančius ir teisę taikančius subjektus baudžiamajame procese.

Konstitucinės justicijos byla duoda rezultatą – sprendimą, kuris reiškiasi baigiamojo akto forma ir kuris nėra priimamas vadovaujantis formule „Aš noriu“ arba, pasitelkus Konstitucinio Teismo argumentą, Konstitucinio Teismo priimtas sprendimas tiesiog negali būti nemotyvuotas valinis aktas¹³⁶. Konstitucinio teisingumo imperatyvas reikalauja, kad Konstitucinio Teismo priimtas sprendimas būtų ne bet koks, o pagrįstas, t. y. motyvuotas ir argumentuotas. Kadangi Konstitucinis Teismas yra teisminės valdžios sistemos sudedamoji dalis, tai savo kompetencijai priskirtinus teisinius klausimus jis „sprendžia remdamasis tik teisiniais argumentais“¹³⁷. Teisinių argumentų dėstymas susijęs su aiškinimo procesu. Tad dėstydamas savo sprendimo argumentus Konstitucinis Teismas neišvengiamai turi aiškinti pačią Konstituciją, o, aiškindamas Konstituciją, jis tarsi pateisina savo kaip Konstitucijos sargo stigmą. Sutinkama su prof. E. Kūrio nuomone, jog pats nekonstitucinių teisės nuostatų eliminavimo iš teisės sistemos procesas lemia tai, kad „Konstitucija privalo būti aiškinama“¹³⁸. Tačiau pačios Konstitucijos tekste galima pamatyti, kad Konstitucijos aiškinimo kompetencija Konstituciniam Teismui šiame teisės akte *expressis verbis* nėra įtvirtinta. Tokios kompetencijos eksplicitinis neįtvirtinimas visgi dar nereiškia, kad ji nėra implikuota. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pažymima, jog Konstitucinio Teismo konstituciniai įgaliojimai oficialiai aiškinti Konstitucijos nuostatas ir savo jurisprudencijoje pateikti oficialią Konstitucijos sampratą kyla iš pačios Konstitucijos¹³⁹. Dar daugiau, Konstitucijoje taip pat negalima rasti eksplicitiškai įtvirtintų Konstitucinio Teismo įgaliojimų aiškinti savo paties priimtus baigiamuosius aktus, nors šie įgaliojimai taip pat yra laikomi

¹³⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.5.

¹³⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. kovo 13 d. sprendimas, I sk., para 5; 2014 m. sausio 16 d. sprendimas, I sk., para 5.

¹³⁸ Iš STAČIOKAS, S; SPRUOGIS, E. Teisė ir faktas: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo patirtis. *Teisės problemos*, 2006, nr. 3(53), p. 10.

¹³⁹ Pavyzdžiui, Konstitucinis Teismas 2006 m. birželio 6 d. nutarime pažymėjo, jog „iš pačios Konstitucijos kyla ir Konstitucinio Teismo įgaliojimai oficialiai aiškinti Konstituciją, <...>“ (para 10.4).

Konstitucinio Teismo konstituciniais įgaliojimais, kylančiais iš pačios Konstitucijos¹⁴⁰. Konstitucinio Teismo įgaliojimų aiškinti savo paties aktus ypatumas yra tas, kad šie įgaliojimai nėra savarankiški įgaliojimai, kuriais laikytini Konstitucinio Teismo įgaliojimai kontroliuoti teisės aktų atitikį Konstitucijai bei Konstitucinio Teismo įgaliojimai teikti išvadas Konstitucijoje nurodytais klausimais¹⁴¹. Būtent iš pastarųjų dviejų konstitucinių Konstitucinio Teismo įgaliojimų išplaukia Konstitucinio Teismo įgaliojimai aiškinti savo paties aktus¹⁴². Baigiamųjų aktų aiškinimu, kuris išreiškiamas sprendimo forma¹⁴³, siekiama „plačiau, išsamiau atskleisti Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto nuostatų turinį, prasmę, jeigu to reikia, kad būtų užtikrintas deramas to Konstitucinio Teismo nutarimo, kito baigiamojo akto vykdymas, kad tuo Konstitucinio Teismo nutarimu, kitu baigiamuoju aktu būtų vadovaujamasi“¹⁴⁴, kad pačiame teisėkūros procese būtų tinkamai atsižvelgta į Konstitucinio Teismo pateiktą Konstitucijos sampratą¹⁴⁵.

Taigi Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus aiškinti Konstitucijos tekste įtvirtintas Konstitucijos normas ir principus. Aiškindamas šias konstitucines nuostatas, Konstitucinis Teismas atskleidžia jų turinį, tarpusavio sąsajas, konstitucinių vertybių pusiausvyrą, konstitucinio teisinio reguliavimo, kaip vienos visumos, esmę¹⁴⁶. Taip, „byla po bylos“, vyksta laipsniškas oficialios konstitucinės doktrinos formavimas, „vienus tos doktrinos elementus (fragmentus), atskleistus ankstesnėse konstitucinės justicijos bylose priimtuose Konstitucinio Teismo aktuose, papildant kitais, atskleidžiamais Konstitucinio Teismo aktuose, priimamuose naujose konstitucinės justicijos bylose“¹⁴⁷. To rezultatas – „atskleidžiama Konstitucijoje – aukščiausiosios galios teisės akte – įtvirtinto teisinio reguliavimo įvairovė ir pilnatvė“¹⁴⁸.

Žinoma, ši oficiali konstitucinė doktrina nėra kažkokioje statinėje būsenoje. Konstitucinis Teismas taip pat turi išimtinę kompetenciją „reinterpretuoti oficialias konstitucines doktrines nuostatas taip, kad oficiali konstitucinė doktrina būtų

¹⁴⁰ Pavyzdžiui, Konstitucinis Teismas 2014 m. sausio 16 d. sprendime pažymėjo: „<...> nors Konstitucinio Teismo įgaliojimai aiškinti savo nutarimus, kitus baigiamuosius aktus Konstitucijoje *expressis verbis* nėra įtvirtinti, jie neabejotinai kyla iš Konstitucijos <...>“ (I sk., para 2).

¹⁴¹ ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos teisinės institucijos*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 77.

¹⁴² *Ibid.*

¹⁴³ Pažymėtina, kad Konstitucinio Teismo baigiamojo akto aiškinimas nėra susijęs su nauja konstitucinės justicijos byla. Sprendimas šiuo atveju yra aiškinamo baigiamojo akto sudedamoji dalis.

¹⁴⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendimas, I sk., para 3.

¹⁴⁵ *Ibid.*

¹⁴⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.

¹⁴⁷ *Ibid.*, II sk., para 12.2.

¹⁴⁸ *Ibid.*

pakoreguota¹⁴⁹. Tačiau ir čia Konstitucinis Teismas nėra laisvas veikti pagal jau minėtą „Aš noriu“ formulę. Reinterpretavimo¹⁵⁰ potencijos ribojamos reinterpretavimo būtinumo imperatyvo, kuris siejamas pirmiausia su Konstitucijos pataisomis¹⁵¹. Pavyzdžiui, toks pagrindas buvo 2003 m. balandžio 21 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnio pakeitimo įstatymui¹⁵². Ši Konstitucijos pataisa sąlygojo Konstitucinio Teismo doktrinos pakeitimą, pagal kurią prokurorai jau nebėra teisminės valdžios sudedamoji dalis. Konstitucinis Teismas savo 2004 m. gegužės 13 d. nutarime pasisakė, kad „nustačius iš esmės kitokį nei pirma buvęs prokuroro konstitucinį institutą ir Konstitucijoje įtvirtinus Lietuvos Respublikos prokuratūros statusą ir sistemą, aiškinant Konstitucijos 118 straipsnio nuostatas jau negalima remtis ankstesne Konstitucijos 118 straipsnio redakcija pagrįstos konstitucinės doktrinos teiginiu, kad prokurorai yra teisminės valdžios sudedamoji dalis“¹⁵³. Taigi padarytos pataisos Konstitucijoje sąlygojo tai, kad prokurorai šiandien yra traktuojami kaip *sui generis*.

Būtinumą reinterpretuoti oficialias konstitucines doktrininės nuostatas taip pat gali sąlygoti būtinumas suteikti didesnę asmenų teisių ir laisvių apsaugą, „labiau apginti, apsaugoti Konstitucijoje įtvirtintas vertybes“, „sudaryti palankesnes sąlygas įgyvendinti Konstitucijoje deklaruotus lietuvių tautos siekius, kuriais grindžiama pati Konstitucija“, plėsti konstitucinės kontrolės galimybes tam, kad „būtų garantuojamas konstitucinis teisingumas, užtikrinta, kad nė vienas teisės aktas (jo dalis), prieštaraujantis aukštesnės galios teisės aktams, neturėtų imuniteto pašalinimui iš teisės sistemos“¹⁵⁴. Baudžiamajam procesui svarbiu reinterpretavimo pavyzdžiu galima būtų įvardinti Konstitucijos 31 straipsnį ir jo 6 dalies¹⁵⁵ reinterpretavimą. Būtinumas suteikti didesnę asmenų teisių ir laisvių apsaugą bei būtinumas užtikrinti, kad teismas priimtų savo turiniu teisingą sprendimą¹⁵⁶ (konstitucinė

¹⁴⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.3, 12.4.

¹⁵⁰ Plačiau apie Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje sukurtą konstitucinių nuostatų reinterpretavimo doktriną, kai oficiali konstitucinė doktrina pakoreguojama, žr.: JARAŠIŪNAS, Egidijus. Oficialios konstitucinės doktrinos koregavimo problemos. *Jurisprudencija*, 2009, t. 1(115), p. 39-70.

¹⁵¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.4.

¹⁵² *Valstybės žinios*, 2003, nr. 32-1316.

¹⁵³ III sk., para 4.2.1.

¹⁵⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.5.

¹⁵⁵ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁵⁶ Plačiau žr.: GIRDAUSKAS, Mindaugas. Teismo galios keisti inkriminuojamos veikos kvalifikavimą: Konstitucijos reinterpretavimo prielaidos. *Teisė*, 2014, t. 91, p. 165-166; GODA, Gintaras. Konstitucinė justicija ir baudžiamojo proceso teisės mokslas. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 86.

vertybė¹⁵⁷), sąlygojo asmens teisės į gynybą turinio prasmės virsmą į tai, kad ši teisė jau turi būti užtikrinama ir tais atvejais, kai kaltinamojo padaryta veika yra kvalifikuojama pagal kitokį nusikalstamos veikos požymį negu numatyta kaltinamajame akte. Būtinumas užtikrinti teismo savo turiniu teisingo sprendimo priėmimą taip pat nulėmė konstitucinės doktrinos pakeitimą Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalies¹⁵⁸ atžvilgiu¹⁵⁹. Asmens teisė, kad jo būtų išnagrinėtų viešai ir teisingai nepriklausomas ir bešališkas teismas, jau reiškia tokį teismą, kuris negali tik pasyviai stebėti baudžiamąjį procesą ir priimti sprendimą, kurio turinys būtų nulemtas pateiktos medžiagos¹⁶⁰, tiesos nustatymo tikslas įgalina teismą pačiam „atlikti proceso veiksmus arba pavesti atitinkamus veiksmus atlikti tam tikroms institucijoms (pareigūnams), *inter alia* prokurorams“¹⁶¹, o taip pat reikalauja, kad teismui būtų sudarytos galimybės „savo iniciatyva keisti kaltinime nurodytos veikos faktines aplinkybes iš esmės skirtingomis“¹⁶².

Bet vėlgi nors ir iškilo būtinumas reinterpretuoti oficialias konstitucines doktrines nuostatas, nors ir įgijo Konstitucinis Teismas teisę jas reinterpretuoti, šiame reinterpretavimo procese Konstitucinio Teismo diskrecija nėra absoliuti. Reinterpretuojant oficialias konstitucines doktrines nuostatas, kurių reinterpretavimą sąlygoja būtinumas reinterpretuoti, Konstitucinį Teismą saisto Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje nurodyti imperatyvai: pirma, Konstitucijoje įtvirtintos vertybės, t. y. reinterpretuojant negali būti pakeista Konstitucijoje įtvirtinta vertybių sistema bei paneigtas jų suderinamumas; antra, Konstitucijos viršenybė, t. y. reinterpretuojant negali būti sumažintos Konstitucijos viršenybės teisės sistemoje apsaugos garantijos; trečia, Konstitucijos vientisumo ir konstitucinių

¹⁵⁷ Konstitucinis Teismas 2013 m. lapkričio 15 d. nutarime pažymėjo, kad „konstitucinė vertybė yra ne pats sprendimo priėmimas teisme, bet būtent teismo teisingo sprendimo priėmimas; konstitucinė teisingumo samprata suponuoja ne tik formalų, nominalų teismo vykdomą teisingumą, ne tik išorinę teismo vykdomo teisingumo regimybę, bet – svarbiausia – tokius teismo sprendimus (kitus baigiamuosius teismo aktus), kurie savo turiniu nėra neteisingi; vien formaliai teismo vykdomas teisingumas nėra tas teisingumas, kurį įtvirtina, saugo ir gina Konstitucija“ (III sk., para 4; taip pat žr.: Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas, III sk., para 11; 2007 m. spalio 24 d. nutarimas, II sk., para 6; 2008 m. sausio 21 d. nutarimas, II sk., para 33; 2008 m. vasario 20 d. nutarimas, II sk., para 3; 2008 m. kovo 15 d. nutarimas, para 21; 2009 m. balandžio 10 d. nutarimas, III sk., para 2; 2011 m. sausio 31 d. nutarimas, III sk., para 3; 2012 m. rugsėjo 25 d. nutarimas, para 4.1; 2012 m. gruodžio 6 d. nutarimas, II sk., para 4; 2013 m. sausio 25 d. nutarimas, III sk., para 2.2.1; 2013 m. gruodžio 6 d. nutarimas, para 9.2).

¹⁵⁸ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁵⁹ Apie kaltinimo keitimą teismo bylos nagrinėjimo metu ir konstitucinių principų prioretizavimo potencialą keičiant kaltinimą žr.: GODA, Gintaras. Konstitucinė justicija ir baudžiamojo proceso teisės mokslas. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 86-88.

¹⁶⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas, I sk., para 16.2; 2008 m. gegužės 28 d. nutarimas, para 16.3; 2013 m. lapkričio 15 d. nutarimas, III sk., para 2.

¹⁶¹ *Ibid.*

¹⁶² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutarimas, VI sk., para 5.3.

nuostatų darnumo koncepcija, t. y. reinterpretuojant negali būti paneigta Konstitucijos, kaip vientiso akto, darnios sistemos samprata; ketvirta, Konstitucijoje įtvirtintų asmens teisių ir laisvių apsaugos garantijos, t. y. reinterpretuojant negali būti sumažintos Konstitucijoje įtvirtintos asmens teisių ir laisvių garantijos; penkta, valstybės valdžios padalijimas, t. y. reinterpretuojant negali būti pakeistas konstitucinis valdžių padalijimo modelis¹⁶³. Taigi jeigu kyla būtinumas reinterpretuoti oficialias konstitucines doktrininės nuostatas taip, kad oficiali konstitucinė doktrina būtų pakoreguota, tačiau toks reinterpretavimas gali sąlygoti šių vertybių pažeidimą, tuomet Konstituciniam Teismui reinterpretuoti doktriną yra „konstituciškai neleistina“¹⁶⁴.

Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas, atlikdamas savo konstitucinę kompetenciją kontroliuoti teisės aktų atitiktį Konstitucijai, neišvengiamai privalo aiškinti ne tik pačią Konstituciją, bet ir ordinarinę teisę, esančią laipteliu žemiau po Konstitucijos. Konstitucinis Teismas savo jurisprudencijoje yra pažymėjęs, jog tam, „kad galėtų nustatyti ir priimti sprendimą, ar tiriami teisės aktai (jų dalys) neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktams, Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus oficialiai aiškinti ir tiriamus teisės aktus, <...>“¹⁶⁵. Tačiau oficiali tiriamų teisės aktų aiškinimo kompetencija nėra neribota. Konstitucinis Teismas tiriamus teisės aktus (jų dalis) „aiškina tiek, kiek būtina siekiant nustatyti ir priimti sprendimą, ar tie aktai (jų dalys) neprieštarauja aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* (ir pirmiausia) Konstitucijai“¹⁶⁶. Tokio ordinarinės teisės aiškinimo procese, kaip pažymi, prof. V. Sinkevičius, galima atskleisti „įstatyme įkūnytus įstatymų leidėjo ketinimus“, „suteikti įstatymo normoje nustatytam teisiniam reguliavimui tokią prasmę, kuri atitiktų Konstituciją, išaiškinti šią prasmę subjektams, taikantiems teisės normą“¹⁶⁷. Bet, kaip pastebi prof. E. Kūris, Konstitucinis Teismas ordinarinės teisės aiškinimo procese „kartais suteikia tiriamai nuostatai tokią prasmę, kuri yra netapati, o galbūt net priešinga įstatymo leidėjo ar kito teisėkūros subjekto pradinėms nuostatomis bei ketinimams, tačiau tokiu atveju įmanoma tos nuostatos nepripažinti antikonstitucine“¹⁶⁸. Vadinasi, Konstitucinis Teismas, tirdamas, ar Baudžiamojo proceso kodekso nuostata

¹⁶³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.5.

¹⁶⁴ *Ibid.*

¹⁶⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2006 m. birželio 6 d. nutarimas, para 10.4; 2010 m. gegužės 3 d. sprendimas, I sk., para 1.

¹⁶⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2010 m. gegužės 3 d. sprendimas, II sk., para 5.

¹⁶⁷ SINKEVIČIUS, Vytautas. Konstitucijos interpretavimo principai ir ribos. *Jurisprudencija*, 2005, t. 67(59), p. 15; SINKEVIČIUS, Vytautas. Teisinės pasekmės, kurias sukelia Konstitucinio Teismo konstatavimas, jog įstatymas ar kitas teisės aktas prieštarauja Konstitucijai. *Jurisprudencija*, 2014, t. 21(4), p. 942.

¹⁶⁸ KŪRIS, Egidijus. Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 21.

neprieštarauja Konstitucijai, taip pat turi konstitucinius įgaliojimus išaiškinti ir tiriamos baudžiamojo proceso nuostatos turinio prasmę, bet tik tiek, kiek tai yra būtina siekiant nustatyti ir priimti sprendimą, ar tiriamą nuostatą neprieštarauja Konstitucijai.

Tad Konstitucinis Teismas, kaip teisminė institucija, sprenddamas atitinkamą konstitucinės justicijos bylą, aiškina tiek aukščiausią teisę, tiek ordinarinę teisę, nes turi tam konstitucinius įgaliojimus, kurie kyla iš pačios Konstitucijos. Teisės aiškinimo procese konstitucinės justicijos institucija atskleidžia teisės turinio prasmę ir tokiu būdu nesukuria norminių teisės aktų kaip tokių ar neleidžia norminių aktų *per se*¹⁶⁹, t. y. nekuria teisės tos tradicinės, institucinės, „tikslingos“, „kryptingos“, „planingos“, „organizuotos“¹⁷⁰ teisėkūros prasme, kurią turi omeny šiandieninio teisinio pozityvizmo paradigma. Anot E. Spruogio, teisės aiškinimo veiklos rezultatas apskritai nėra joks teisės sukūrimas, o tik jos prasmės atskleidimas¹⁷¹. Visgi šiame darbe laikomasi pozicijos, kad teisės prasmės atskleidimas ir yra teisės kūrimas. Suvokiant Konstituciją sudarančių normų ir principų prasmę, šią prasmę išaiškinant, vyksta tolesnis teisės kūrimo proceso tęsinys. Tokia išaiškinta Konstitucijos nuostatų prasmė nesimaterializuoja norminio teisės akto pavidalu, nes jis jau egzistuoja savo tekstiniame pavidale. Tokios teisės kūrimas yra nulemtas paties norminio teisės akto egzistencijos, kuris sukurtas Tautos (referendumu). Konstitucijos nuostatų aiškinimo procese kuriamos teisės ypatumas yra tas, kad ji kyla iš Konstitucinio Teismo jurisprudencijos. Jeigu Konstitucijos 20 straipsnio 3 dalyje, kurioje nurodyta, kad „sulaikytajam dalyvaujant sprendžiamas sulaikymo pagrindumas“¹⁷², terminas „pagrįstumas“ tampa „pagrįstumas ir teisėtumas“ (t. y. „pagrįstumas“ aiškinamas plačiau ir tokiu būdu tarsi nematomai įrašoma „ir teisėtumas“)¹⁷³; jeigu Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalies formuluotė „galioja tik paskelbti įstatymai“¹⁷⁴, terminas „įstatymai“ tampa „įstatymai ir kiti teisės aktai“ (t. y. „įstatymai“ aiškinami plačiau ir tokiu būdu tarsi nematomai įrašoma „ir kiti teisės aktai“)¹⁷⁵; jeigu Konstitucijos 19 straipsnio formuluotė „žmogaus gyvybę saugo tik įstatymas“¹⁷⁶, terminas

¹⁶⁹ KŪRIS, Egidijus. Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 21.

¹⁷⁰ KŪRIS, Egidijus. Teismo precedentas kaip teisės šaltinis Lietuvoje: oficiali konstitucinė doktrina, teisinio mąstymo stereotipai ir kontrargumentai. *Jurisprudencija*, 2009, t. 2(116), p. 136-137.

¹⁷¹ SPRUOGIS, Ernestas. Teisės aiškinimas (interpretavimas). Iš BAUBLYS, L., et al. *Teisės teorijos įvadas: vadovėlis*. Vilnius: MES, 2012, p. 424.

¹⁷² *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁷³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. sausio 24 d. išvada, para 2.

¹⁷⁴ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁷⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. spalio 29 d. nutarimas, IV sk., para 3.2; 2007 m. birželio 27 d. nutarimas, III sk., para 3; 2010 m. vasario 9 d. nutarimas, III sk., para 2; 2010 m. vasario 26 d. nutarimas, II sk., para 7.3.

¹⁷⁶ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

„įstatymas“ įgyja savo tekstinės išraiškos prasmę (t. y. „įstatymas“ aiškinamas adekvačiai ir tokiu būdu nieko nėra nematomai įrašoma); jeigu Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalies sąžiningas procesas, kuris tekstinėje savo išraiškoje reiškia sąžiningą bylos nagrinėjimą teisme¹⁷⁷, pagal prasmę tampa sąžiningu procesu už teismo ribų, t. y. apimant ir ikiteisminio tyrimo stadiją baudžiamajame procese¹⁷⁸ ir t. t., tai galima būtų tiesiog paklausti lygiai taip pat, kaip yra klausama prof. E. Kūrio: „kas gi tai, jei ne teisės kūrimas (žinoma, pačia plačiausia šios sąvokos prasme), bet tik taip nevadinamas“¹⁷⁹?

Tad Konstitucinis Teismas, aiškindamas konstitucines bei baudžiamojo proceso nuostatas, kuria teisę. Konstitucinio Teismo kuriama teisė pareina iš Konstitucinio Teismo jurisprudencijos, kurią savo ruožtu galima apibrėžti kaip Konstitucinio Teismo aktų, kuriuose formuojama oficiali konstitucinė doktrina bei dėstomi kiti teisiniai argumentai, pagrindžiantys Konstitucinio Teismo sprendimus, visuma. Konstitucinio Teismo aktai – tai nutarimai, išvados ir sprendimai, t. y. baigiamieji aktai, kurie reiškia, kad Konstitucinis Teismas konstitucinės justicijos byloje yra priėmęs motyvuotą ir argumentuotą sprendimą, kuris įgyja objektyviąją savo prasmę¹⁸⁰ Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalies pagrindu. Taigi pats terminas „jurisprudencija“ šiame kontekste suprantamas ne ta klasikine teisės mokslo, teisėtyros, teisės filosofijos, teisės teorijos prasmėmis, o įgyja Prancūzijos teisėje naudojamo termino *la jurisprudence* prasmę ir reiškia sprendimų seką, bylų rinkinį tam tikru teisiniu klausimu¹⁸¹.

Vadinasi, Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus aiškinti Konstituciją ir baudžiamojo proceso nuostatas, kurie nėra eksplicitiškai įtvirtinti pačiame Konstitucijos tekste, bet šie įgaliojimai kyla iš pačios Konstitucijos prasmės. Aiškinimo procese Konstitucinis Teismas sukuria teisę, kuri nesimaterializuoja norminio teisės akto pavidalu, tačiau ja, kaip teise, taip pat turėtų vadovautis tiek teisę kuriantys, tiek teisę taikantys subjektai. Tai sugestionuoja, kad Konstitucinio Teismo jurisprudencija turėtų būti traktuojama kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinis, kurio vyraujančios baudžiamojo proceso teisės doktrinos sudarytoje baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje nėra.

¹⁷⁷ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

¹⁷⁸ Konstitucinis Teismas 2000 m. gegužės 8 d. nutarime pažymėjo: „Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalies nuostatos tiesiogiai nurodo teisminį bylos nagrinėjimą. Tačiau šios nuostatos suponuoja teisę į bešališką teisminę gynybą ne tik bylos teismo nagrinėjimo metu, bet ir visame baudžiamosios bylos tyrimo procese“ (VII sk., para 1).

¹⁷⁹ KŪRIS, Egidijus. Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 22.

¹⁸⁰ Kelsenistinio tezauro panaudojimas.

¹⁸¹ WALKER, M. David. *The Oxford Companion to Law*. New York: Oxford University Press, 1980, p. 678.

2.3. Teisės formos klausimo išsprendimas

Traktuojant Konstitucinio Teismo aktus kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinius, reikėtų nustatyti, o kokia gi teisės forma jie galėtų reikštis. Tai verčia vėl nukrypti į teisės teorijos diskursą, nes reikia prisiminti teisės šaltinius ir teisės šaltinių sistemą.

Darbe jau aptarta, kad egzistuoja nuomonių įvairovė dėl to, kokie teisės šaltiniai turėtų sudaryti teisės šaltinių sistemą. Šioje nuomonių įvairovėje teko išskirti tris teisės šaltinių rūšis, kurios vienija aptartas nuomones, t. y. teisinis paprotys, teisminis precedentas (teismų praktika)¹⁸² ir norminiai teisės aktai. Baudžiamojo proceso teisės doktrina, kaip minėta, į baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemą yra įtraukusi tik norminius teisės aktus. Taip pat teko nustatyti, kad Konstitucinis Teismas yra teisminė institucija, kuri neturi įgaliojimų priimti norminių teisės aktų kaip tokių ir taip nekuria teisės tos tradicinės (institucinės) teisėkūros prasme, bet, kaip jurisdikcinė institucija, teigiama, kad Konstitucinis Teismas visgi kuria teisę, sprendžiant konstitucinės justicijos bylą, kurioje priimtas sprendimas yra grindžiamas išaiškinto norminio teisės akto turinio samprata. Jau pačios Konstitucijos tekste yra užprogramuota konstitucinės precedentinės teisės doktrina. Tad Konstitucinio Teismo aktams galima teikti teismo precedentą, kaip teisės šaltinio, reikšmę. Kadangi šį precedentą kuria konstitucinės justicijos institucija, tai jį galima būtų traktuoti kaip konstitucinės justicijos teismo precedentą (toliau – konstitucinis teisminis precedentas), kurio negalima tapatinti su bendrosios kompetencijos ar administracinių teismų precedentu (toliau – paprastas teisminis precedentas). Tokiu būdu Konstitucinio Teismo aktus galima išskirti kaip savarankiškus teisės šaltinius teisės šaltinių sistemoje, vertinant juos kaip konstitucinius teismo precedentus. Manoma, jog yra netikslinga konstitucinį teismo precedentą priskirti apibendrintai teismo precedentui, kaip teisės šaltinio, rūšiai, suteikiant tokį pat statusą kaip ir bendrosios kompetencijos ar administracinių teismų precedentams, kadangi pats Konstitucinio Teismo statusas teismų sistemoje, kaip jau yra minėta darbe, yra ypatingas. Idėja atskirti precedentus darbe yra inspiruota ne tik Konstitucinio Teismo, kaip teisminės institucijos, konstitucinio statuso ypatingumo, bet ir *Baudžiamojo proceso teisės* vadovėlio pačios vidinės struktūros, kur konstituciniai precedentai išskirti į atskirą poskyrį. Tokiu būdu vadovėlyje yra separuojami konstituciniai

¹⁸² Prof. A. Vaišvilos teisės šaltinių koncepcijoje teisminis precedentas – tai teisės normų šaltinis.

precedentai nuo bendrosios kompetencijos teismų precedentų¹⁸³. Šiame kontekste paminėtina yra ir V. Vasiliausko disertacija, kurioje autorius analizuoja teismo precedento reikšmę romanų-germanų teisės sistemos valstybėse ir apgalvotai palieka „nuošalyje konstitucinę priežiūrą vykdančias institucijas“, nenagrinėdamas „jų sprendimų teisės aktų konstitucingumo klausimais privalomumo problematikos“¹⁸⁴. Taip tarsi išskiriant teisminį precedentą „klasikinės teisminės sistemos ribose“¹⁸⁵ nuo konstitucinę priežiūrą vykdančių institucijų priimamų sprendimų, kurie nepatenka į vadinamosios klasikinės teisminės sistemos ribas. Paminėtina ir Vilniaus universiteto magistro darbo pavadinimu *Konstitucinio Teismo priimtų aktų teisinė galia* autorė A. Daujotienė, kuri savo darbe pasiūlė suteikti Konstitucinio Teismo aktams visiškai naują teisės šaltinio statusą teisės šaltinių sistemoje¹⁸⁶.

Kadangi Konstitucinio Teismo aktams yra teikiama teismo precedento reikšmė, tai reikėtų išsiaiškinti, o kas gi apskritai yra laikoma teismo precedentu.

Teisės teorijoje teismo precedentas apibrėžiamas kaip teismo priimtas sprendimas konkrečioje byloje, tapęs privalomu tos pačios arba žemesnės instancijos teismui sprendžiančiam analogišką bylą¹⁸⁷. Precedentas susideda iš dviejų dalių. Viena dalis yra žinoma *ratio decidendi* pavadinimu¹⁸⁸. Čia yra formuluojama privalomo elgesio taisyklė, kuria kitas teisėjas privalo laikytis. Šis precedentas vadinamas įpareigojančiu precedentu¹⁸⁹. Kita dalis yra žinoma *obiter dicta* pavadinimu¹⁹⁰. Čia yra pasisakoma dėl dalykų, kurie nėra privalomi kitam teisėjui. Šis precedentas yra vadinamas patariamuoju precedentu¹⁹¹. Kitaip tariant, teismo precedentas sukuriama tuomet, kai negalima išspręsti ginčo egzistuojančios bendro pobūdžio teisės normos pagrindu, nes tokios teisės normos nėra, todėl teisėjas sukuria naują bendro pobūdžio teisės normą¹⁹² ar teisę¹⁹³. Toks precedentas teisės teorijoje šiandien įvardijamas kaip „savarankiškas“¹⁹⁴, „autonominis“¹⁹⁵ ar „kvaziįstatyminis“¹⁹⁶ teismo

¹⁸³ Plačiau žr.: GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUČONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 39-41.

¹⁸⁴ VASILIAUSKAS, Vitas. *Teismo precedento reikšmė romanų-germanų teisinėje sistemoje*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2004, p. 35.

¹⁸⁵ *Ibid.*

¹⁸⁶ Plačiau žr.: DAUJOTIENĖ, Audronė. *Konstitucinio Teismo priimtų aktų teisinė galia*: magistro darbas. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008, p. 27-32.

¹⁸⁷ LASTAUSKIENĖ, Giedrė. *Teisės teorijos*: paskaitų konspektas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007.

¹⁸⁸ Priežastis sprendimui priimti. Iš LASTAUSKIENĖ, Giedrė. *Teisės teorijos*: paskaitų konspektas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007.

¹⁸⁹ *Ibid.*

¹⁹⁰ Dalykai pasakyti tarp kitko. Iš *Ibid.*

¹⁹¹ *Ibid.*

¹⁹² *Ibid.*

¹⁹³ KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 210.

¹⁹⁴ LASTAUSKIENĖ, Giedrė. *Teisės teorijos*: paskaitų konspektas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007.

precedentas. Tačiau postmodernistiniame teisės diskurse teismo precedento samprata apima ir tokius teismo priimtus sprendimus, kai ginčas išsprendžiamas egzistuojančios bendro pobūdžio teisės normos pagrindu, tačiau ji yra suformuluota taip, kad ją galima įvairiai suprasti ir aiškinti, todėl teisėjas papildomai turi šią normą aiškinti, atskleisti jos turinį, o atskleista turinio samprata turi vadovautis kitas teisėjas. Šiuo atveju, kaip teigia prof. H. Kelsen'as, „bendrajai norma tampa sprendimo implicitinis aiškinimas“¹⁹⁷. Kitaip tariant, toks precedentinis sprendimas nėra autonominis, bet yra neatsiejamai susijęs su norma, kurios turinio prasmė yra aiškinama; jis, anot prof. E. Kūrio, ne pakeičia normą, o su ja koegzistuoja, ją papildo, materializuoja, įkvepia gyvybę¹⁹⁸. Šiame darbe laikomasi būtent platesnės teismo precedento sampratos.

Taigi Konstitucinis Teismas, kaip teismas, turėtų panašias bylas spręsti panašiai ir jo priimtas sprendimas turėtų būti privalomas kitiems teismų sistemą sudarantiems teismams. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje atskleidžiamas konstitucinės teisinės valstybės principas, be kitų dalykų, būtent suponuoja jurisprudencijos tęstinumą¹⁹⁹, kuris suvaržo visų teismų sistemą sudarančių teismų, įskaitant ir paties Konstitucinio Teismo, laisvę bei įpareigoja panašias bylas spręsti panašiai. Konstitucinis Teismas yra saistomas savo paties sukurtais precedentais ir savo paties suformuota oficialia konstitucine doktrina²⁰⁰. Konstitucinis Teismas ne turi teisę, bet privalo „užtikrinti konstitucinės justicijos tęstinumą (nuoseklumą, neprieštarinumą) ir savo sprendimų prognozuojamumą, remdamasis savo jau

¹⁹⁵ KŪRIS, Egidijus. Teismo precedentas kaip teisės šaltinis Lietuvoje: oficiali konstitucinė doktrina, teisinio mąstymo stereotipai ir kontrargumentai. *Jurisprudencija*, 2009, t. 2(116), p. 139.

¹⁹⁶ SAGATYS, G. Teismo precedentas Lietuvoje: konstitucinė maksima ir jos įgyvendinimo problemos. *Justitia*, 2009, nr. 2, p. 8.

¹⁹⁷ KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 210.

¹⁹⁸ KŪRIS, Egidijus. Teismo precedentas kaip teisės šaltinis Lietuvoje: oficiali konstitucinė doktrina, teisinio mąstymo stereotipai ir kontrargumentai. *Jurisprudencija*, 2009, t. 2(116), p. 139.

¹⁹⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas, III sk., para 5.2; 2003 m. gegužės 30 d. nutarimas, I sk., para 11.2; 2004 m. vasario 11 d. sprendimas, I sk., para 3; 2004 m. vasario 13 d. sprendimas, I sk., para 3; 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, II sk., para 13; 2006 m. kovo 14 d. nutarimas, II sk., para 3; 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 3.3; 2006 m. lapkričio 21 d. sprendimas, I sk., para 8; 2007 m. liepos 5 d. sprendimas, III sk., para 6.1; 2007 m. spalio 22 d. nutarimas, II sk., para 5; 2007 m. spalio 24 d. nutarimas, I sk., para 8; 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimas, IV sk., para 3; 2011 m. gegužės 11 d. nutarimas, I sk., para 15; 2013 m. rugsėjo 11 d. nutarimas, V sk., para 3; 2014 m. vasario 3 d. nutarimas, para 3.2.

²⁰⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.5; 2006 m. lapkričio 21 d. sprendimas, I sk., para 9; 2007 m. spalio 22 d. nutarimas, II sk., para 5; 2007 m. spalio 24 d. nutarimas, I sk., para 8; 2008 m. vasario 20 d. nutarimas, II sk., para 3; 2011 m. sausio 6 d. nutarimas, III sk., para 6, IV sk., para 7.3; 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas, VII sk., para 8; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 2.

suformuluota oficialia konstitucine doktrina bei precedentais²⁰¹. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje yra pažymėta, kad nuo Konstitucinio Teismo precedentų, kurie sukurti priėmus sprendimus konstitucinės justicijos bylose, galima nukrypti ir gali būti sukurti nauji precedentai, tačiau tik tais atvejais, „kai tai yra neišvengiamai, objektyviai būtina, konstituciškai pagrindžiama ir pateisinama“²⁰².

Tačiau nors ir traktuojant teismo precedentą plačiau nei jo klasikinė samprata, negalima nepastebėti tos aplinkybės, kad teismo precedentas kaip toks yra orientuotas tik į teisminę valdžią²⁰³, mat teismo priimtas sprendimas yra privalomas tik kitam teisėjui analogiškoje byloje. Tuo tarpu kai kalbama apie Konstitucinį Teismą, kuris nors ir yra teisminės valdžios sistemos sudedamoji dalis, reikia nepamiršti, kad jis – tai „teisės aktų teismas“²⁰⁴, todėl turima situacija yra ta, kad šio „teisės aktų teismo“²⁰⁵ priimtas sprendimas yra orientuotas ne tik į teisminę valdžią, bet ir į kitas valstybės valdžias. Be to, kadangi konstitucinis ginčas sprendžiamas jau egzistuojančios bendro pobūdžio normos pagrindu ir Konstitucinis Teismas atskleidžia jau egzistuojančio norminio teisės akto turinio prasmę, tai šiame kontekste jo precedentinis sprendimas negali būti laikomas autonominiu. Tačiau aiškindamas teisę, Konstitucinis Teismas ne tik sukuria teisę, kai bendraja norma, pavyzdžiui, tampa ne „galioja tik paskelbti įstatymai“²⁰⁶, o „galioja tik paskelbti įstatymai ir kiti teisės aktai“, bet taip pat sukuria teisę ir tuo atveju, kai bendroji norma, kuri buvo konstitucingumo patikros objektu, per išaiškinimą praranda savo teisinę galią ir traktuojama kaip faktiškai panaikinta. Tad šiame kontekste galima būtų teigti, kad konstitucinis teisminis precedentas visgi yra tam tikra teismo precedento anomalija.

Grįžtant atgal prie teisės teorijos, tai čia tenka taip pat sužinoti, kad teismų precedentai, kaip teisės šaltiniai, yra būdingi anglų-amerikiečių bendrosios teisės tradicijoje, kur vyrauja požiūris, kad tik teismai kuria teisę, o precedentinis teismo sprendimas yra pačios teisėkūros proceso pradžia. Tuo tarpu kontinentinės Europos teisės tradicijoje laikomasi požiūrio, kad

²⁰¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.5; 2006 m. lapkričio 21 d. sprendimas, I sk., para 9; 2007 m. spalio 22 d. nutarimas, II sk., para 5; 2007 m. spalio 24 d. nutarimas, I sk., para 8; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 2.

²⁰² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.5; 2006 m. lapkričio 21 d. sprendimas, I sk., para 9; 2007 m. spalio 22 d. nutarimas, II sk., para 5; 2007 m. spalio 24 d. nutarimas, I sk., para 8; 2008 m. vasario 20 d. nutarimas, II sk., para 3; 2011 m. sausio 6 d. nutarimas, III sk., para 6; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 2.

²⁰³ RAGAUSKAS, Petras. Konstitucinio Teismo vaidmuo įstatymų leidyboje. *Teisės problemos*, 2004, nr. 1(43), p. 32.

²⁰⁴ Iš ŠILEIKIS, Egidijus. *Alternatyvi konstitucinė teisė*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005, p. 412.

²⁰⁵ Iš *Ibid.*

²⁰⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais), 7 straipsnio 2 dalis.

teismai teisės nekuria, o ją tik taiko²⁰⁷. Grubiai tariant, teisėjo išaiškinta suvereno sukurta teisės norma suvereno sukurta teisės norma niekaip netampa. Teisės šaltiniai pagal savo privalomumą netgi yra sugrupuoti į pirminius, t. y. teisės šaltinius, kuriais remtis yra privaloma, ir antrinius, t. y. teisės šaltinius, kuriais tik reikėtų remtis²⁰⁸ ir kurie „nėra nei būtinas, nei pakankamas pagrindas priimant teismo sprendimą“²⁰⁹. Norminiai teisės aktai priklauso pirminių teisės šaltinių grupei, o teisminiai precedentai (ar teismų praktika) – antrinių. Priėmus šią pirminių-antrinių teisės šaltinių teoriją kaip teisingą ir pritaikius tai baudžiamojo proceso teisės šaltinių diskurse, galima būtų kelti prielaidą, kad vyraujančioje baudžiamojo proceso teisės doktrinoje Konstitucinio Teismo sprendimams yra teikiama teismo precedento, kaip teisės šaltinio, reikšmė, apjungiant konstitucinį teismo precedenta kartu su paprastuoju precedentu po viena teismo precedento, kaip teisės šaltinio, skraiste. Kadangi Konstitucinio Teismo aktams yra teikiama teismo precedento, kaip teisės šaltinio, reikšmė, tai jie yra paliekami tų antrinių (fakultatyvinių) teisės šaltinių grupėje, kurie nėra privalomi nei teisę kuriantiems, nei teisę taikantiems subjektams. Būdami palikti tų antrinių teisės šaltinių grupėje, Konstitucinio Teismo sprendimai lieka eliminuoti iš baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos, kurią sudaro tik pirminiai (privalomieji) baudžiamojo proceso teisės šaltiniai, t. y. norminiai teisės aktai. Kitaip tariant, Konstitucinio Teismo aktai nėra privalomųjų baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos elementas.

Taigi Konstitucinio Teismo aktai teoriškai gali būti traktuojami kaip savarankiški baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje esantys baudžiamojo proceso teisės šaltiniai, kuriems gali būti teikiama konstitucinio teismo precedento, kaip teisės šaltinio, reikšmė. Teoriškai suteikus Konstitucinio Teismo aktams savarankišką teisės šaltinio statusą, atskyrus juos nuo bendrosios kompetencijos teismų sprendimų, tačiau akceptavus pirminių-antrinių teisės šaltinių teoriją kaip teisingą, galima būtų daryti prielaidą, kad Konstitucinio Teismo aktai kartu su bendrosios kompetencijos teismų sprendimais šiandien egzistuojančioje baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje turi tik antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių statusą. Dėl šios priežasties jie nėra baudžiamojo proceso teisės

²⁰⁷ KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 214.

²⁰⁸ MIKELĖNAS, Valentinas; MIKELĖNIENĖ, Dalia. *Teismo procesas: teisės aiškinimo ir taikymo aspektai*. Vilnius: Justitia, 1999, p. 239, 241; LASTAUSKIENĖ, Giedrė. *Teisės teorijos: paskaitų konspektas*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007; GLENDON, A. M.; GORDON, W. M.; OSAKWE, C. *Vakarų teisės tradicijos*. Vilnius: Pradai, *sine ano*, p. 117.

²⁰⁹ GLENDON, A. M.; GORDON, W. M.; OSAKWE, C. *Vakarų teisės tradicijos*. Vilnius: Pradai, *sine ano*, p. 117.

šaltinių sistemos dalimi, kurią sudaro tik pirminiai (privalomieji) baudžiamojo proceso teisės šaltiniai – norminiai teisės aktai.

3. KONSTITUCINIO TEISMO JURISPRUDENCIJA KAIP FAKULTATYVINIS BAUDŽIAMOJO PROCESO TEISĖS ŠALTINIS

3.1. Fakultatyvinio baudžiamojo proceso teisės šaltinio argumentas

Konstitucinio Teismo aktų kaip antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių traktavimas eliminuoja šiuos aktus iš pirminių (privalomųjų) baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos. Tačiau iškelta prielaida, kad Konstitucinio Teismo aktai yra antriniai (fakultatyviniai) baudžiamojo proceso teisės šaltiniai, veda prie to, kad reikia išskaidyti Konstitucinio Teismo konstitucinės justicijos byloje priimtą sprendimą į dalis.

Teigiant, kad Konstitucinio Teismo aktai yra antriniai (fakultatyviniai) baudžiamojo proceso teisės šaltiniai, reikėtų taip pat teigti, kad tokiais antriniais (fakultatyviniais) baudžiamojo proceso teisės šaltiniais turėtų būti tik Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosios dalys. Kalbant konkrečiai apie Konstitucinio Teismo nutarimus, tai nekonstitucine pripažinta Baudžiamojo proceso kodekso nuostata įpareigoja įstatymų leideją šią nuostatą pripažinti netekusia galios arba pakeisti taip, kad atitiktų Konstituciją. Kiti teisėkūros subjektai turi panaikinti, pakeisti teisės aktus, kurie priimti remiantis nekonstitucine baudžiamojo proceso nuostata, o taip pat jie negali priimti teisės aktus remiantis tokia nekonstitucine nuostata. Tuo tarpu teisės taikymo subjektai neturi teisės taikyti baudžiamojo proceso nuostatą, kuri prieštarauja Konstitucijai. Schema ganėtina aiškiai suprantama. Konstitucinio Teismo aktų kaip antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių argumentas veda prie teiginio, kad Konstitucinio Teismo nutarimo motyvuojamojoje dalyje atskleista Konstitucijos ir baudžiamojo proceso nuostatų turinio samprata, kuria grindžiamas priimtas sprendimas, teisę kuriantys bei teisę taikantys subjektai neprivalo remtis, mat fakultatyvinė savybė sugestionuoja tai, kad motyvuojamojoje dalyje dėstomi sprendimo motyvai ir argumentai nėra privalomi. Bet tuo pat metu Konstitucinio Teismo nutarimo rezoliucinė dalis, kurioje yra pripažįstama konstituciniu požiūriu nešvari baudžiamojo proceso nuostata, kaip ir tampa privalomu baudžiamojo proceso teisės šaltiniu, mat rezoliucinėje dalyje formuojamas sprendimas turi privalomumo požymį, kuris jau saisto. Na ir belieka nekreipti dėmesio į tai, kad Konstitucinio Teismo nutarimas kaip toks paliekamas suskaidytas į dalis, kur viename dokumente sukuriamas teisės šaltinių požiūriu *two in one* produktas, t. y. viename nutarime teisės šaltinių privalomumo požiūriu realiai gaunamas pirminis-antrinis baudžiamojo proceso teisės šaltinis, bet antrinio baudžiamojo

proceso teisės šaltinio statusą lemia būtent Konstitucinio Teismo nutarimo motyvuojamoji dalis, kurioje dėstomi teisiniai samprotavimai. Tuo tarpu rezoliucinėje dalyje konstatuotas baudžiamojo proceso nuostatos prieštaravimas Konstitucijai sąlygoja šios nuostatos netaikymą. Pats konstituciniu požiūriu nešvarios baudžiamojo proceso nuostatos netaikymas „apspręstas“ būtent Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalies²¹⁰ ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalies²¹¹ taikymo, kas leidžia nesujaukti „pozityviosios teisės kategorijų sistemos“²¹², paliekant norminius teisės aktus kaip vienintelius privalomus baudžiamojo proceso teisės šaltinius.

Konstitucinio Teismo nutarimo išskaidymo į dalis argumentą, teikiant fakultatyvinį pobūdį motyvuojamajai daliai, pastiprintų tai, kad pačios Konstitucijos tekste nėra nieko pasakyta apie tai, jog Konstitucinio Teismo dėstomi teisiniai samprotavimai Konstitucinio Teismo nutarimo ar kito baigiamojo akto motyvuojamosiose dalyse turėtų būti privalomi. Konstitucijos 107 straipsnio 2 dalyje reglamentuojama: „Konstitucinio Teismo sprendimai klausimais, kuriuos Konstitucija priskiria jo kompetencijai, yra galutiniai ir neskundžiami“²¹³. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje formuluotė „yra galutiniai ir neskundžiami“ aiškinama kaip reiškianti, kad „Konstitucinio Teismo nutarimai, išvados, sprendimai, kuriais yra baigiama konstitucinės justicijos byla <...> yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams, neišskiriant nė paties Konstitucinio Teismo <...>“²¹⁴. Tad nėra aišku, kokia gi apimtimi Konstitucinio Teismo akai yra privalomi.

²¹⁰ Konstitucijos 107 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta: „Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), <...> negali būti taikomi nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo sprendimas, kad atitinkamas aktas (jo dalis) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai (*Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 [su pakeitimais ir papildymais]).

²¹¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 72 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Lietuvos Respublikos įstatymas (ar jo dalis) arba kitas Seimo aktas (ar jo dalis), <...> negali būti taikomi nuo tos dienos, kai oficialiai paskelbiamas Konstitucinio Teismo nutarimas, kad atitinkamas aktas (jo dalis) prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai. <...>“ (*Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 [su pakeitimais ir papildymais]).

²¹² KŪRIS, Egidijus. Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 22.

²¹³ *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais).

²¹⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 15.4; 2006 m. lapkričio 21 d. sprendimas, I sk., para 4; 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimas, I sk., para 6; 2008 m. vasario 1 d. sprendimas, I sk., para 6; 2008 m. liepos 4 d. sprendimas, I sk., para 6; 2009 m. sausio 15 d. sprendimas, I sk., para 6; 2009 m. gegužės 15 d. sprendimas, I sk., para 6; 2009 m. spalio 28 d. sprendimas, I sk., para 6; 2009 m. lapkričio 6 d. sprendimas, I sk., para 6; 2009 m. lapkričio 20 d. sprendimas, para 4; 2009 m. gruodžio 18 d. sprendimas, I sk., para 6; 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, I sk., para 6; 2010 m. liepos 2 d. sprendimas, I sk., para 6; 2014 m. sausio 16 d. sprendimas, I sk., para 7; 2014 m. vasario 27 d. sprendimas, I sk., para 6; 2014 m. kovo 7 d. sprendimas, I sk., para 7.

Apie tai, kad Konstitucinio Teismo aktų, konkrečiai nutarimų, motyvuojamosiose dalyse dėstomi samprotavimai turėtų būti privalomi nėra nieko pasakyta Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 72 straipsnyje, kurio 2 dalyje yra nustatyta: „Konstitucinio Teismo nutarimai yra privalomi visoms valdžios institucijoms, teismams, visoms įmonėms, įstaigoms bei organizacijoms, pareigūnams ir piliečiams“, o 5 dalyje nurodyta: „Konstitucinio Teismo nutarimo pripažinti teisės aktą ar jo dalį nekonstituciniu galia negali būti įveikta pakartotinai priėmus tokį pat teisės aktą ar jo dalį“²¹⁵. Apie Konstitucinio Teismo nutarimų motyvuojamosiose dalyse dėstomų samprotavimų privalomumą nutyli ir Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 33 straipsnis, kurio 2 dalyje nustatyta: „Nagrinėdami bylas, teismai taip pat vadovaujasi oficialiai paskelbtais Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimais <...>“²¹⁶. Taigi matoma, kad nėra nieko pasakyta apie tai, kad Konstitucinio Teismo samprotavimai, kurie dėstomi nurodytų nutarimų motyvuojamosiose dalyse, turėtų būti privalomi ir teisėjai, nagrinėdami bylas, turėtų tuo remtis. Pažvelgus savo ruožtu į Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymą, tai jame iš viso nėra nieko pasakyta apie tai, kad prokurorai, atlikdami savo funkcijas, turi vadovautis Konstitucinio Teismo aktais ir jų motyvuojamosiose dalyse Konstitucinio Teismo pateiktais teisiniais samprotavimais. Šio įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje tėra nustatyta, kad, atlikdamas savo funkcijas, prokuroras klauso tik Konstitucijos ir įstatymų²¹⁷. Baudžiamojo proceso kodekse taip pat negalima rasti nuostatos, kurioje būtų įtvirtinta, kad baudžiamajame procese turi būti vadovaujama taip pat ir Konstitucinio Teismo jurisprudencija. Baudžiamojo proceso kodekso 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta, kad procesas vyksta pagal Baudžiamojo proceso kodeksą, o 3 dalyje nustatyta, kad „jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinė sutartis nustato kitokias taisykles negu šis Kodeksas, taikomos tarptautinės sutartys“²¹⁸.

Tad tokia teisinės realybės esamybė, kai nėra aiškaus teisinio reglamentavimo, kuriuo būtų aiškiai nustatyta, kad Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse dėstomi teisiniai samprotavimai yra privalomi, šiame darbo etape leidžia galvoti apie Konstitucinio Teismo aktų fakultatyvinį pobūdį ir jų kaip antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių statusą egzistuojančioje baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje.

²¹⁵ *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais).

²¹⁶ 2002 m. sausio 24 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 2002, nr. 17-649 (su pakeitimais ir papildymais); 1994 m. gegužės 31 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 46-851.

²¹⁷ 2003 m. balandžio 22 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 2003, nr. 42-1919 (su pakeitimais ir papildymais); 1994 m. spalio 13 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 81-1514.

²¹⁸ *Valstybės žinios*, 2002, nr. 37-1341 (su pakeitimais ir papildymais).

3.2. Konstitucinio Teismo aktų taikymas kuriant norminius teisės aktus

3.2.1. Fakultatyvinį požymį patvirtinantis argumentas

Konstitucinio Teismo aktų kaip antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių traktavimą ir Konstitucinio Teismo sprendimo išskaidymo į dalis argumentą galima patikrinti generalinio prokuroro atžvilgiu, kurio rekomendacijomis ir kitais norminiais teisės aktais formuojama ikiteisminio tyrimo, valstybinio kaltinimo ir nuosprendžių vykdymo kontrolės praktika²¹⁹. Šių norminių teisės aktų ypatumas yra tas, kaip jau minėta darbe, kad jie negali būti Konstitucinio Teismo teisminės kontrolės objektu.

Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatyme negalima rasti nuostatos, kad generalinis prokuroras turi vadovautis Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse išdėstytais Konstitucinio Teismo pateiktais teisiniais samprotavimais priimant rekomendacijas ir kitus norminius teisės aktus. Vadovaujantis šio įstatymo 11 straipsnio 2 dalimi, generalinis prokuroras, kurdamas tokius norminius teisės aktus, turi klausyti tik Konstitucijos ir įstatymų²²⁰. Tai reiškia, kad generalinio prokuroro priimtas norminis teisės aktas savo turiniu privalo kvalifikuotis kaip atitinkantis Konstitucijos normas ir principus. Vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina priimant tokius norminius teisės aktus siūlo vadovautis būtent Konstitucija – norminiu teisės aktu, kuriuo generalinis prokuroras privalo vadovautis, nes yra pirminis (privalomasis) baudžiamojo proceso teisės šaltinis. Diferencijuotoje nacionalinės teisės sistemoje, generalinis prokuroras turėtų vadovautis Konstitucija – norminiu teisės aktu ir Konstitucija – jos turinio prasme, kuri atskleista niekur kitur, o Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse. Konstitucinio Teismo aktų kaip antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių traktavimas reiškia, kad generalinis prokuroras gali atsižvelgti į Konstitucinio Teismo teisinius samprotavimus, tačiau to daryti neprivalo. Tad galima būtų išanalizuoti keletą generalinio prokuroro priimtų rekomendacijų ir pažiūrėti, kaip generalinis prokuroras atsižvelgia į Konstitucinio Teismo formuojamas doktrines nuostatas priimant rekomendacijas, kuriomis, kaip minėta,

²¹⁹ Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas (2003 m. balandžio 22 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 2003, nr. 42-1919 (su pakeitimais ir papildymais), 16 straipsnio 2 dalis; 1994 m. spalio 13 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 81-1514.

²²⁰ *Ibid.*

formuojama ikiteisminio tyrimo, valstybinio kaltinimo ir nuosprendžių vykdymo kontrolės praktika²²¹.

Pagal baudžiamojo proceso norminių teisės aktų hierarchinę piramidę rekomendacijos yra poįstatyminiai teisės aktai, t. y. teisės aktai, kurie yra laipteliu žemiau nei įstatymai. Konstitucinis teisinės valstybės principas, kurio turinio samprata yra atskleista Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse, be kitų dalykų, suponuoja teisės aktų hierarchiją²²². Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje šis principas „neleidžia poįstatyminiais teisės aktais nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuris konkuruotų su nustatytuoju įstatyme“²²³; „poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai“; „poįstatyminiai teisės aktai turi būti primami remiantis įstatymais“; „poįstatyminis teisės aktas yra įstatymo normų taikymo aktas“²²⁴; įstatymuose nustatytos bendro pobūdžio taisyklės „poįstatyminiuose teisės aktuose gali būti detalizuojamos, gali būti reglamentuojama jų įgyvendinimo tvarka“²²⁵. Kadangi, kaip teigia R. Merkevičius, „Konstitucijoje *expressis verbis* nėra numatyta, o pagal Konstitucijos 118 straipsnį apibrėžtą prokuroro konstitucinės kompetencijos prasmę iš Konstitucijos vargiai būtų galima kildinti

²²¹ Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas (2003 m. balandžio 22 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 2003, nr. 42-1919 (su pakeitimais ir papildymais), 16 straipsnio 2 dalis; 1994 m. spalio 13 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 81-1514.

²²² Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas, VII sk., para 2; 2004 m. kovo 5 d. nutarimas, IV sk., para 9; 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, II sk., para 11; 2005 m. sausio 19 d. nutarimas, II sk., para 13; 2005 m. vasario 7 d. nutarimas, II sk., para 3; 2006 m. kovo 14 d. nutarimas, II sk., para 23; 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 3.2; 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas, II sk., para 2; 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimas, III sk., para 7.1.2; 2007 m. rugsėjo 6 d. nutarimas, III sk., para 4; 2008 m. gruodžio 4 d. nutarimas, II sk., para 3; 2009 m. balandžio 29 d. nutarimas, IV sk., para 10; 2009 m. birželio 22 d. nutarimas, III sk., para 14, V sk., para 11; 2009 m. spalio 8 d. nutarimas, III sk., para 3, IV sk., para 4; 2010 m. vasario 26 d. nutarimas, II sk., para 7.1; 2010 m. kovo 9 d. nutarimas, II sk., para 16; 2010 m. rugsėjo 7 d. nutarimas, II sk., para 11; 2011 m. birželio 9 d. nutarimas, I sk., para 10.3; 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas, II sk., para 5; 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas, V sk., para 10.2; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 9; 2012 m. spalio 24 d. nutarimas, II sk., para 12; 2013 m. vasario 20 d. nutarimas, II sk., para 3; 2013 m. balandžio 2 d. nutarimas, II sk., para 1; 2013 m. gegužės 9 d. nutarimas, II sk., para 6; 2013 m. lapkričio 6 d. nutarimas, II sk., para 10.4; 2013 m. gruodžio 11 d. nutarimas, III sk., para 6; 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas, para 5.2; 2014 m. spalio 9 d. nutarimas, II sk., para 16; 2015 m. gegužės 26 d. nutarimas, III sk., para 4; 2015 m. birželio 16 d. nutarimas, II sk., para 4; 2015 m. spalio 29 d. nutarimas, III sk., para 3.

²²³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 6 d. nutarimas, III sk., para 4; 2010 m. kovo 9 d. nutarimas, II sk., para 16; 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas, V sk., para 10.2; 2013 m. vasario 20 d. nutarimas, II sk., para 3; 2013 m. gegužės 9 d. nutarimas, II sk., para 6; 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas, para 5.2.

²²⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas, VII sk., para 2; 2004 m. kovo 5 d. nutarimas, IV sk., para 9; 2007 m. rugsėjo 6 d. nutarimas, III sk., para 4; 2010 m. kovo 9 d. nutarimas, II sk., para 16; 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas, V sk., para 10.2; 2013 m. vasario 20 d. nutarimas, II sk., para 3; 2013 m. gegužės 9 d. nutarimas, II sk., para 6; 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas, para 5.2; 2015 m. spalio 29 d. nutarimas, III sk., para 3.

²²⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. spalio 26 d. nutarimas, para 1; 1998 m. birželio 18 d. nutarimas, 2 pastraipa; 2004 m. kovo 5 d. nutarimas, IV sk., para 9; 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas, para 5.2; 2014 m. spalio 9 d. nutarimas, II sk., para 16.

bendrają generalinio prokuroro teisę ar pareigą priiminėti norminius teisės aktus, būtinus įstatymams įgyvendinti, rekomendacijas generalinis prokuroras priiminės tik tada, kai tam turės įstatymų leidėjo pavedimą, <...>; rekomendacijomis bus tik realizuojamos, o ne keičiamos, pildomos ar naikinamos baudžiamojo proceso normos (t. y. bus tik detalizuojamos įstatyme nustatytos bendro pobūdžio taisyklės ar apibrėžiama įstatymo nuostatų įgyvendinimo tvarka; <...>“²²⁶.

Analizės tikslais galima būtų paimti ir paanalizuoti jau galiojusias generalinio prokuroro patvirtintas Rekomendacijas dėl kardomųjų priemonių (išskyrus suėmimą) nustatytų sąlygų laikymosi kontrolės²²⁷ (toliau – Rekomendacijos). Komentuojamos Rekomendacijos generalinio prokuroro buvo priimtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu nr. VIII-1968, Baudžiamojo proceso kodekso, patvirtinto 2002 m. kovo 14 d. įstatymu nr. IX-785, ir Bausmių vykdymo kodekso, patvirtinto 2002 m. birželio 27 d. įstatymu nr. IX-994, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymu²²⁸, t. y. esant įstatymų leidėjo pavedimui. Tai reiškia, kad generaliniam prokurorui kilo pareiga priimti šį teisės aktą ir šis teisės aktas ikiteisminio tyrimo pareigūnams ir prokurorams buvo privalomas, kadangi tai buvo norminis teisės aktas ir toks privalomumas *expressis verbis* nustatytas Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje²²⁹. Taigi galima tik teigti, kad generalinis prokuroras, priimdamas komentuojamas Rekomendacijas, paisė konstitucinio teisinės valstybės principo turinio sampratos, atskleidžiamos Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse.

Laikantis konstitucinio teisinės valstybės principo rekomendacijose generalinis prokuroras negali apibrėžti įstatymuose vartojamų sąvokų turinio. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pažymima, kad „iš Konstitucijos, *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės

²²⁶ MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių problematika. *Teisė*, 2013, t. 88, p. 79.

²²⁷ Patvirtintos Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2003 m. balandžio 18 d. įsakymu nr. I-58 (2008 m. birželio 13 d. įsakymo nr. I-83 redakcija). *Valstybės žinios*, 2008, nr. 69-2645; 2003 m. balandžio 18 d. įsakymo nr. I-58 redakcija: *Valstybės žinios*, 2003, nr. 39-1807.

²²⁸ Šio įstatymo 48 straipsnio 3 dalyje nustatyta: „Generalinis prokuroras, suderinęs su Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliojama institucija, iki 2003 m. gegužės 1 d. patvirtina: <...>; 4) kardomosiomis priemonėmis (išskyrus suėmimą) nustatytų sąlygų laikymosi kontrolės tvarkos rekomendacijas <...>“ (*Valstybės žinios*, 2002, nr. 112-4979).

²²⁹ Nurodytoje straipsnio dalyje nustatyta: „Prokurorams ir ikiteisminio tyrimo pareigūnams generalinio prokuroro patvirtintos rekomendacijos ir kiti teisės norminiai aktai, formuojantys ikiteisminio tyrimo, valstybinio kaltinimo ir nuosprendžių vykdymo kontrolės praktiką, yra privalomi“ (2003 m. balandžio 22 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 2003, nr. 42-1919 (su pakeitimais ir papildymais); 1994 m. spalio 13 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 81-1514).

principo, kylantis reikalavimas paisyti teisės aktų hierarchijos suponuoja, kad įstatymuose vartojamų sąvokų turinys gali būti apibrėžiamas (*inter alia* aiškinamas) tik įstatymu, o ne žemesnės galios teisės aktu²³⁰. Analizuojamose Rekomendacijose galima pamatyti, kad generalinis prokuroras atskleidė sąvokos „karys“²³¹ turinį, kuri įstatymų leidėjo Baudžiamojo proceso kodekse nėra apibrėžta. Tačiau šią sąvoką visgi įstatymų leidėjas buvo ir yra apibrėžęs kitame teisės akte, o būtent Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatyme²³² (toliau – Įstatymas). Įstatymo 2 straipsnio 14 dalyje²³³ ir galiojusių Rekomendacijų 45 punkte²³⁴ sąvokos „karys“ turinys atskleistas skirtingai. Taigi generalinis prokuroras neatsižvelgė į Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje formuojamas doktrines nuostatas, nes komentuojamą sąvoką „karys“ galiojusiose Rekomendacijose apibrėžė kitaip nei ši sąvoka apibrėžta įstatymų leidėjo Įstatyme. Tokiu būdu nebuvo užtikrinama įstatymų viršenybė poįstatyminių teisės aktų atžvilgiu ir buvo pažeistas konstitucinis teisinės valstybės principas.

Galbūt kontrargumentuojant galima būtų teigti, kad toks pavyzdys visiškai nerodo tai, kad generalinis prokuroras neatsižvelgė į Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, o tiesiog leidžia manyti, kad generalinis prokuroras tik nespėjo su įstatymų leidėjo daromais Įstatyme pakeitimais, nes galiojusiose Rekomendacijose atskleista sąvoka „karys“ visiškai atitiko pirminį Įstatyme pateiktos sąvokos apibrėžimą²³⁵, nors, pažymėtina, be jokių nuorodų į tai, kad sąvokos definicija perkelta iš Įstatymo. Ir išties šis kontrargumentas pasitvirtina 2015 m. gruodžio 2 d. įsigaliojus naujoms Rekomendacijoms dėl kardomųjų priemonių, išskyrus suėmimą, skyrimo ikiteisminio tyrimo metu tvarkos ir nustatytų sąlygų laikymosi kontrolės²³⁶, kuriose analizuojama sąvoka atskleista taip, kaip ji yra atskleista Įstatyme²³⁷ (vėl nedarant jokių nuorodų į jį). Taigi šiuo atveju jau nebegalima teigti, kad generalinis

²³⁰ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas, II sk., para 7.

²³¹ Ši sąvoka numatyta Baudžiamojo proceso kodekso 137 straipsnyje (kardomoji priemonė – karinio dalinio vadovybės stebėjimas) (*Valstybės žinios*, 2002, nr. 37-1341 [su pakeitimais ir papildymais]).

²³² *Valstybės žinios*, 1998, nr. 49-1325 (su pakeitimais ir papildymais).

²³³ Nurodyto Įstatymo dalyje nustatyta: „Karys – Lietuvos Respublikos pilietis, atliekantis tikrąją karo tarnybą“ (*Valstybės žinios*, 1998, nr. 49-1325 [su pakeitimais ir papildymais]).

²³⁴ Nurodytų generalinio prokuroro Rekomendacijų punkte buvo nustatyta: „Karys – Lietuvos Respublikos pilietis, atliekantis privalomąją (pradinę ar aktyviajame rezerve), profesinę ar savanorių karo tarnybą“ (*Valstybės žinios*, 2008, nr. 69-2645; 2003, nr. 39-1807).

²³⁵ 1998 m. gegužės 5 d. priimtame Krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje buvo nustatyta: „Karys – Lietuvos Respublikos pilietis, atliekantis privalomąją (pradinę ar aktyviajame rezerve), profesinę ar savanorių karo tarnybą“ (*Valstybės žinios*, 1998, nr. 49-1325).

²³⁶ Patvirtintos Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2015 m. gruodžio 1 d. įsakymu nr. I-306. *Teisės aktų registras*, 2015-12-01, nr. 19096.

²³⁷ Naujų generalinio prokuroro rekomendacijų 89 punkte nustatyta: „Karys yra Lietuvos Respublikos pilietis, atliekantis tikrąją karo tarnybą“ (*Teisės aktų registras*, 2015-12-01, nr. 2015-19096).

prokuroras nepaiso Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse atskleidžiamos konstitucinio teisinės valstybės principo turinio sampratos.

Tokiu atveju galima būtų panagrinėti Rekomendacijas dėl Kriminalinės žvalgybos įstatymo, Baudžiamojo proceso kodekso normų taikymo ir kriminalinės žvalgybos informacijos panaudojimo baudžiamajame procese²³⁸ (toliau – Rekomendacijos). Pastebėtina, kad šių Rekomendacijų turinio analizę yra atlikęs R. Merkevičius ir remiantis šio mokslininko jau atliktais tyrimais atliekamo darbo kontekste galima tik teigti, kad generalinis prokuroras paiso Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse atskleidžiamos konstitucinio teisinės valstybės principo turinio sampratos tuo aspektu, kad Rekomendacijos priimtos, kaip nurodo R. Merkevičius²³⁹, esant tiesioginiam įstatymų leidėjo pavedimui²⁴⁰. Generalinis prokuroras nepaiso Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse atskleidžiamos konstitucinio teisinės valstybės principo turinio sampratos tuo aspektu, nes šiomis Rekomendacijomis nustatoma proceso veiksmų atlikimo procesinė tvarka ir forma²⁴¹, kai Baudžiamojo proceso kodekso 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse eksplicitiškai yra nustatyta, kad proceso tvarką nustato Baudžiamojo proceso kodeksas²⁴², o Konstitucinio Teismo jurisprudencija, kurioje pažymima, kad „tik įstatymu turi būti nustatyta baudžiamųjų bylų proceso tvarka“²⁴³, anot R. Merkevičiaus, tik patiprina Baudžiamojo proceso kodekse nustatytą reglamentavimą²⁴⁴. Taigi generalinis prokuroras poįstatyminiu aktu nustato tai, kas turi būti nustatoma tik įstatymu. Dar daugiau, nustatydamas komentuojamose Rekomendacijose Baudžiamojo proceso kodekso 154, 158, 159 ir 160 straipsniuose numatytų procesinių prievartos priemonių taikymo tvarką²⁴⁵, generalinis prokuroras nepaiso Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse atskleidžiamos konstitucinio teisinės

²³⁸ Patvirtintos Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. gruodžio 31 d. įsakymu nr. I-383. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 2-83.

²³⁹ MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių problematika. *Teisė*, 2013, t. 88, p. 80-81.

²⁴⁰ Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymo 25 straipsnio 2 dalyje nustatyta: „Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija, kriminalinės žvalgybos pagrindinės institucijos ir *generalinis prokuroras* [autorės pažymėta] iki 2012 m. gruodžio 31 d. patvirtina šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus“ *Valstybės žinios*, 2012, nr. 122-6093 (su pakeitimais ir papildymais).

²⁴¹ Anot R. Merkevičiaus, tarp generalinio prokuroro rekomendacijų yra ne viena rekomendacija, „kuriose reglamentuojama pati proceso veiksmų atlikimo procesinė tvarka“ (MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių problematika. *Teisė*, 2013, t. 88, p. 80).

²⁴² *Ibid.*

²⁴³ *Ibid.*

²⁴⁴ *Ibid.*

²⁴⁵ Plačiau žr.: *Ibid.*, p. 82-83.

valstybės principo turinio sampratos tuo aspektu, nes nustato tvarką nesant įstatymų leidėjo pavedimui „papildomai reglamentuoti Baudžiamojo proceso kodekso 154, 158, 159 ir 160 straipsnyje nurodytų slaptų procesinės prievartos priemonių taikymo tvarką“²⁴⁶, o tokiu būdu nustatyta tvarka neužtikrina žmogaus teisių ir laisvių²⁴⁷, neleistinai skverbiasi į žmogaus privataus gyvenimo sritį, visiškai ignoruojant oficialią konstitucinę doktriną, pagal kurią nors ir yra nedraudžiama riboti žmogaus teises ir laisves, tame tarpe ir teisę į privatumą, tačiau šias teises ribojant turi būti paisoma konstitucinių žmogaus teisių ir laisvių ribojimo reikalavimų²⁴⁸. Visgi šiose Rekomendacijose galima pastebėti ir tai, kad prokuroras taip pat paiso Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse formuojamų konstitucinių nuostatų turinio sampratos, nes šių Rekomendacijų 2 punkte pateiktos sąvokos „privatus žmogaus gyvenimas“ turinys²⁴⁹ visiškai atitinka Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse atskleistą šios sąvokos turinį²⁵⁰, pastebėtina, vėl be jokios nuorodos į tai, kad šios sąvokos turinio apibrėžimas paimtas iš Konstitucinio Teismo jurisprudencijos.

²⁴⁶ MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių problematika. *Teisė*, 2013, t. 88, p. 83.

²⁴⁷ Konstitucinis teisinis valstybės principas suponuoja ir tai, kad žmogaus teisės ir laisvės turi būti užtikrintos (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas, para 2.5; 2000 m. spalio 18 d. nutarimas, III sk., para 3; 2000 m. gruodžio 6 d. nutarimas, I sk., para 3; 2001 m. liepos 12 d. nutarimas, III sk., para 5.1; 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas, IV sk., para 3; 2002 m. lapkričio 25 d. nutarimas, II sk., para 2.1; 2003 m. kovo 4 d. nutarimas, VI sk., para 11; 2003 m. kovo 17 d. nutarimas, para 7.1; 2003 m. liepos 4 d. nutarimas, II sk., para 3; 2003 m. lapkričio 17 d. nutarimas, II sk., para 8; 2003 m. gruodžio 3 d. nutarimas, II sk., para 3.1; 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas, VII sk., para 2; 2004 m. sausio 26 d. nutarimas, I sk., para 7; 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas, II sk., para 9; 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas, III sk., para 2; 2006 m. sausio 16 d. nutarimas, I sk., para 4; 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimas, II sk., para 8; 2010 m. kovo 22 d. nutarimas, para 12; 2010 m. gruodžio 14 d. nutarimas, III sk., para 7.1; 2010 m. gruodžio 22 d. nutarimas, II sk., para 11; 2011 m. liepos 7 d. nutarimas, II sk., para 5; 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas, V sk., para 10.2; 2013 m. gegužės 16 d. nutarimas, II sk., para 4.1; 2013 m. spalio 9 d. nutarimas, II sk., para 16.3; 2013 m. gruodžio 20 d. nutarimas, II sk., para 9; 2014 m. balandžio 14 d. nutarimas, para 8.2; 2015 m. vasario 26 d. nutarimas, para 5.2).

²⁴⁸ Konstitucinis Teismas 2003 m. kovo 24 d. nutarime pažymėjo, kad „riboti konstitucines žmogaus teises ir laisves, tarp jų ir teisę į privatumą, galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei jų esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo“ (para 4.2).

²⁴⁹ Komentuojamų generalinio prokuroro Rekomendacijų 2 punkte nustatyta: „Privatus žmogaus gyvenimas – tai individo asmeninis gyvenimas: gyvenimo būdas, šeimtinė padėtis, gyvenamoji aplinka, santykiai su kitais žmonėmis, individo pažiūros, įsitikinimai, įpročiai, jo fizinė, psichinė sveikatos būklė, reputacija, garbė, orumas ir kt.“ (*Valstybės žinios*, 2013, nr. 2-83).

²⁵⁰ Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 19 d., 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimuose galima rasti: „Privatus žmogaus gyvenimas – tai individo asmeninis gyvenimas: gyvenimo būdas, šeimtinė padėtis, gyvenamoji aplinka, santykiai su kitais žmonėmis, individo pažiūros, įsitikinimai, įpročiai, jo fizinė bei psichinė būklė, sveikata, garbė, orumas ir kt.“ (II sk., para 2; III sk., para 4).

Tuo tarpu analizuojant Rekomendacijas dėl ikiteisminio tyrimo pradžios ir jos registravimo tvarkos²⁵¹ (toliau – Rekomendacijos), galima pamatyti, kad generalinis prokuroras visiškai atsižvelgia į Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarime atskleistos, pavyzdžiui, formuluotės „dėl svarbių priežasčių negali ginti savo teisėtų interesų“ turinį²⁵², kuri praktiškai *iškirpk* ir *įklijuok* principu yra perkelta į komentuojamas Rekomendacijas. Tačiau generalinis prokuroras, perkeldamas komentuojamą formuluotę į komentuojamas Rekomendacijas, į komentuojamos formuluotės turinį taip pat įtraukia ir Konstitucinio Teismo nepaminėtą atvejį – „dėl asmens, padariusio nusikalstamą veiką, teisinės neliečiamybės“²⁵³, o taip pat, pastebėtina, padaro nuorodas į komentuojamą Konstitucinio Teismo nutarimą. Tačiau generalinis prokuroras, darydamas nuorodas į komentuojamą Konstitucinio Teismo nutarimą, neįvardija tai, kad jis yra Konstitucinio Teismo nepaminėto atvejo („dėl asmens, padariusio nusikalstamą veiką, teisinės neliečiamybės“) autorius. Kitaip tariant, paties generalinio prokuroro nustatyto atvejo autorystę generalinis prokuroras visgi priskiria Konstituciniam Teismui. Tokiu būdu, manoma, kad generalinis prokuroras neleistinai skverbiasi į Konstitucinio Teismo, kaip teisminės valdžios, veiklos sferą, kurio konstitucinė priedermė yra užtikrinti Konstitucijos viršenybę, ir tarsi pats savo iniciatyva tą Konstitucijos viršenybę mėgina užtikrinti, taip

²⁵¹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2008 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu nr. I-110 (2014 m. birželio 30 d. įsakymo nr. I-133 redakcija). *Teisės aktų registras*, 2014-07-01, nr. 9479; 2008 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo nr. I-110 redakcija: *Valstybės žinios*, 2008, nr. 94-3713. Rekomendacijos priimtos esant įstatymų leidėjo pavedimui, t. y. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu nr. VIII-1968, <...>, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymo 48 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „generalinis prokuroras, <...> patvirtina: 1) ikiteisminio tyrimo pradžios registravimo tvarką; <...>“ (*Valstybės žinios*, 2002, nr. 112-4979).

²⁵² Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarime pažymėta: „Baudžiamojo proceso kodekso 409 straipsnio 1 dalyje vartojama formuluotė „dėl svarbių priežasčių negali ginti savo interesų“ yra labai talpi. Ji apibūdina labai įvairias situacijas, būtent tokias, kai asmuo apskritai negali (pats arba per teisėtą savo atstovą) išreikšti valios ginti savo teisėtus interesus ir (arba) negali (pats arba per teisėtą savo atstovą) atlikti tam tikrų veiksmų (imtis kitų priemonių), kuriais šiuos savo teisėtus interesus imtūsi ginti (pavyzdžiui, dėl fizinės ar psichinės negalios, teisinio subjektiškumo nebuvimo ir t. t.) ir tokias, kai nors asmuo ir gali (pats arba per teisėtą savo atstovą) išreikšti valią ginti savo teisėtus interesus ir gali (pats arba per teisėtą savo atstovą) atlikti tam tikrus veiksmus, kuriais šiuos savo teisėtus interesus imtūsi ginti, tačiau šių veiksmų (kitų priemonių) objektyviai negali pakakti, kad tie interesai būtų apginti (pavyzdžiui, dėl negalėjimo gauti reikalingą informaciją, neturėjimo teisės atlikti reikalingus proceso veiksmus ir t. t.)“ (III sk., para 15.1).

²⁵³ Generalinio prokuroro patvirtintų Rekomendacijų dėl ikiteisminio tyrimo pradžios ir jos registravimo tvarkos 112 punkte nustatyta: „Sprendžiant, ar asmuo dėl svarbių priežasčių negali ginti savo interesų, būtina atsižvelgti į tai, kad šis įstatyminis pagrindas taikomas tokioms situacijoms, kai <...> (pvz., dėl negalėjimo gauti reikalingos informacijos, neturėjimo teisės atlikti reikiamus proceso veiksmus, *dėl asmens, padariusio nusikalstamą veiką, teisinės neliečiamybės* [autorės pažymėta] ir kt.) (*Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2016-01-16 nutarimas* [autorės pažymėta])“ (2014 m. birželio 30 d. įsakymo nr. I-133 redakcija: *Teisės aktų registras*, 2014-07-01, nr. 9479; 2008 m. rugpjūčio 11 d. įsakymo nr. I-110 redakcija: *Valstybės žinios*, 2008, nr. 94-3713).

viršijant savo įgaliojimus, kurių viršyti neleidžia konstitucinis teisinės valstybės principas²⁵⁴. Be to, generalinis prokuroras tai daro neatsakingai, nes nustatant atvejį, kurio Konstitucinis Teismas pats eksplicitiškai nepaminėjo, „išlieka rizika, kad tai gali būti padaryta galbūt neteisingai suprantant Konstituciją“²⁵⁵.

Pažymėtina, kad generalinis prokuroras rekomendacijų kūrimo veikloje yra priėmęs visą eilę tokių rekomendacijų, kurios jau savo priėmimo faktu neatitinka Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje aiškinamo konstitucinio teisinės valstybės principo turinio, nes priimtos nesant įstatymų leidėjo pavedimui. Tokias rekomendacijas yra identifikavęs, išrinkęs ir nurodęs R. Merkevičius²⁵⁶, kuris taip pat teigia, kad tokio tipo rekomendacijos „nėra ir negali būti laikomos legaliais baudžiamojo proceso teisės šaltiniais“²⁵⁷. Išties kuriant tokias rekomendacijas generalinis prokuroras tiesiog „gudriai“ pasinaudoja įstatyminėmis rekomendacijų ir kitų norminių teisės aktų privalomumo nuostatomis ir taip, imant politologinį argumentą, daro nieko kita, bet pats įgyvendina Tautos suverenitetą, kurio šiuo atveju nevaržo joks konstitucinis teisinės valstybės principas, kuris, be kitų dalykų, reikalauja paisyti teisės aktų hierarchijos, o leidžiant teisės aktus neviršyti savo įgaliojimų²⁵⁸.

Tad paties generalinio prokuroro elgsena paisyti ar nepaisyti Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje atskleidžiamos konstitucinių nuostatų turinio sampratos rodo Konstitucinio Teismo aktų būtent fakultatyvinį pobūdį ir jų kaip antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių statusą egzistuojančioje baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje.

3.2.2. Fakultatyvinį požymį silpninantis argumentas

Konstitucinio Teismo aktų kaip antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių traktavimą ir Konstitucinio Teismo sprendimo išskaidymo į dalis argumentą galima būtų patikrinti įstatymų leidėjo atžvilgiu, kurio nustatytas baudžiamojo proceso teisinis reguliavimas Baudžiamojo proceso kodekse, kaip minėta darbe, gali būti Konstitucinio Teismo teisminės patikros objektu.

²⁵⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas, I sk., para 4.

²⁵⁵ GODA, Gintaras. Konstitucinė justicija ir baudžiamojo proceso teisės mokslas. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 81.

²⁵⁶ Plačiau apie konkrečias generalinio prokuroro rekomendacijas, kurios priimtos nesant įstatymų leidėjo pavedimui, žr.: MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių problematika. *Teisė*, 2013, t. 88, p. 81.

²⁵⁷ *Ibid.*

²⁵⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. sausio 16 d. nutarimas, I sk., para 4.

Lietuvos Respublikos Seimo statute galima rasti aiškiai įstatymų leidėjui nustatytą reikalavimą paisyti Konstitucinio Teismo sprendimą pagrindžiančių argumentų. Komentuojamo įstatymo galią turinčio teisės akto 181² straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad tais atvejais, kai Konstitucinis Teismas pripažino, jog įstatymas (jo dalis) arba kitas Seimo priimtas aktas (jo dalis) prieštarauja Konstitucijai, tai rengiant šio teisės akto (jo dalies) pakeitimo projektus „turi būti atsižvelgta į Konstitucinio Teismo nutarime nurodytas teisinio reguliavimo spragas, neatitikimus, kitus trūkumus ir išdėstytus argumentus“²⁵⁹. Reglamentavimas rodo, kad įstatymų leidėjas yra susaistytas Konstitucinio Teismo sprendimo motyvuojamosios dalies argumentų, bet tik tokio sprendimo, kuris reiškiasi nutarimo forma ir tik tokio nutarimo, kuriuo pripažįstamas tirtos teisės akto (jo dalies) prieštaravimas Konstitucijai. Tad reikėtų pažvelgti į Konstitucinio Teismo nutarimus, kuriuose buvo konstatuotas tirtos Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos prieštaravimas Konstitucijai ir išsiaiškinti, kaip įstatymų leidėjas laikosi nustatytos pareigos. Pažymėtina, kad nors ši pareiga įstatymų leidėjui Lietuvos Respublikos Seimo statute ir yra formaliai nustatyta tik nuo 2002 m. rugsėjo 5 d.²⁶⁰, tačiau darbo analizei yra svarbi ir įstatymų leidėjo elgsena atsižvelgti ar neatsižvelgti į Konstitucinio Teismo nutarime dėstomus teisinius samprotavimus ir tuomet, kai jam tokios pareigos formaliai nebuvo.

Pirmoji nekonstitucine pripažinta baudžiamojo proceso nuostata buvo Konstitucinio Teismo 1997 m. spalio 1 d. nutarime. Šiame nutarime buvo konstatuotas galiojusio Baudžiamojo proceso kodekso 242 straipsnio prieštaravimas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims bei 30 straipsnio 1 daliai. Ginčijamoje normoje pavyzdinio sąrašo forma buvo nurodyti asmenys, kurie turėjo teisę skusti tardytojo veiksmus prokurorui²⁶¹. Teisinis reguliavimas nenumatė asmenų konstitucinės teisės skusti minimo baudžiamojo proceso subjekto veiksmus teismui. Tokiu būdu buvo sudaromos prielaidos šią teisę riboti²⁶². Įstatymų leidėjas, reaguodamas į Konstitucinio Teismo sprendimo argumentus, padarė įstatyminius pakeitimus, kuriais buvo nustatyta asmens teisė tardytojo veiksmus skusti teismui²⁶³.

²⁵⁹ Lietuvos Respublikos Seimo statutas (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija). *Valstybės žinios*, 1999, nr. 5-97 (su pakeitimais ir papildymais); 1994 m. vasario 17 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 15-249.

²⁶⁰ Lietuvos Respublikos Seimo statutas dėl Seimo statuto 59, 67, 94, 97, 107, 135, 138, 141 straipsnių pakeitimo ir statuto papildymo dvidešimt aštuntuoju-1 skirsniu. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 91-3887, 9 straipsnis.

²⁶¹ Iš Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. spalio 1 d. nutarimas, para 1.

²⁶² *Ibid.*, para 5.

²⁶³ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 242, 244 <...> įstatymas. *Valstybės žinios*, 1998, nr. 44-1196, 1 straipsnis.

Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutarime Baudžiamojo proceso kodekso 255 straipsnio 2 dalis bei 256 straipsnio 4 dalis tam tikra apimtimi buvo pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijos 31 straipsnio 2 ir 6 dalims bei konstituciniam teisinės valstybės principui. Ginčytinas teisinis reguliavimas susijęs su kaltinimo pakeitimu teisminiame bylos nagrinėjime suteikiant tinkamą asmens teisės į gynybą apsaugą. Teisiniu reguliavimu nebuvo nustatyta, kad kaltinamasis negali būti nuteistas pagal kitą baudžiamąjį įstatymą, numatantį lengvesnę nusikalstamą veiką, jeigu iš anksto teisiama jame posėdyje jam apie tokią galimybę nebuvo pranešta, kai iš esmės nekeičiamos nusikalstamos veikos faktinės aplinkybės²⁶⁴. Konstitucinio Teismo sprendimas pripažinti 255 straipsnio 2 dalį ir 256 straipsnio 4 dalį prieštaraujančiomis Konstitucijai argumentuotas tuo, kad nustatytu reguliavimu yra sudaromos prielaidos pažeisti kaltinamojo teisę žinoti kaltinimą ir jo teisę į gynybą, kai, nekeičiant iš esmės faktinių aplinkybių, kaltinamojo veika perkvalifikuojama pagal kitą baudžiamąjį įstatymą, kuris numato lengvesnę nusikalstamą veiką ir kuriame yra „nustatyti kitokie ar nauji nusikalstamos veikos požymiai ar kitokios veikos kvalifikavimui reikšmingos aplinkybės, palyginti su nustatytosiomis kaltinamajame akte nurodytame baudžiamajame įstatyme“, jeigu apie tokią galimybę teisiama jame posėdyje kaltinamajam iš anksto nėra pranešama²⁶⁵. Tačiau nustatytu reguliavimu, esant toms pačioms sąlygoms, nesudaromos prielaidos pažeisti minėtų teisių tais atvejais, kai kaltinamojo veika perkvalifikuojama pritaikant kitą baudžiamąjį įstatymą, kuris numato lengvesnę nusikalstamą veiką ir kuriame „nustatytą nusikalstamos veikos požymių visuma yra kaltinamajame akte nurodyto baudžiamojo įstatymo nustatytų požymių visumos dalis“, jeigu apie tokią galimybę teisiama jame posėdyje kaltinamajam iš anksto nėra pranešama²⁶⁶. Reaguodamas į Konstitucinio Teismo išdėstytus argumentus, įstatymų leidėjas padarė tokius pakeitimus Baudžiamojo proceso kodekse: pirma, pakeitė 255 straipsnio 2 dalį ir buvusią formuluotę „kaltinamasis negali būti nuteistas pagal kitą baudžiamąjį įstatymą, numatantį sunkesnę nusikalstamą ar baudžiamąjį nusižengimą, <...>, jeigu apie tokią galimybę <...> iš anksto nebuvo pranešta“²⁶⁷ pakeitė į formuluotę „kaltinamasis negali būti nuteistas dėl nusikalstamos veikos, kuri buvo perkvalifikuota, <...>, jeigu apie tokią galimybę <...> iš

²⁶⁴ Iš Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutarimas, V sk., para 5.

²⁶⁵ *Ibid.*, V sk., para 6.3.

²⁶⁶ *Ibid.*, V sk., para 6.2.

²⁶⁷ Iš *Ibid.*, II sk., para 4.

anksto nebuvo pranešta²⁶⁸, t. y. kaltinamasis negali būti nuteistas iš anksto teisiamajame posėdyje nepranešus tiek pagal kitą baudžiamąjį įstatymą, numatantį sunkesnę nusikalstamą veiką, tiek pagal kitą baudžiamąjį įstatymą, numatantį lengvesnę nusikalstamą veiką; antra, pakeitė visą 256 straipsnį, kurio 2 dalyje nustatė, kad perkvalifikuojant veiką yra pranešama nagrinėjimo teisme dalyviams, t. y. tiek pritaikant baudžiamąjį įstatymą, numatantį sunkesnę nusikalstamą veiką, tiek pritaikant baudžiamąjį įstatymą, numatantį lengvesnę nusikalstamą veiką, turi būti pranešama²⁶⁹; trečia, pakeisto 256 straipsnio 3 dalyje nustatė kaltinamojo ir jo gynėjo teisę prašyti pertraukos tam, kad galėtų pasiruošti gynybai tais atvejais, kai keičiamas veikos kvalifikavimas²⁷⁰, t. y. kaltinamajam suteikiama galimybė pasirengti gynybai taip pat tuo atveju, kai veika perkvalifikuojama pagal kitą baudžiamąjį įstatymą, numatantį lengvesnį nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą, o ne tik tuo atveju, kai veika perkvalifikuojama pagal kitą baudžiamąjį įstatymą, numatantį sunkesnį nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą.

Taip pat Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutarime Baudžiamojo proceso kodekso 256 straipsnio 1 dalis tam tikra apimtimi pripažinta prieštaraujančia Konstitucijos 31 straipsnio 2 daliai, 109 straipsnio 1 daliai ir konstituciniam teisingumo principui. Ginčijamas teisinis reguliavimas susijęs su kaltinime nurodytų veikos faktinių aplinkybių iš esmės skirtingomis keitimu, kai nustatytu reguliavimu teismui nebuvo suteikti įgaliojimai savo iniciatyva keisti veikos faktines aplinkybes iš esmės skirtingomis. Konstitucinis Teismas savo sprendimą pripažinti 256 straipsnio 1 dalį prieštaraujančia Konstitucijai argumentavo tuo, kad tuo atveju, kai teismas neturi įgaliojimų keisti savo iniciatyva kaltinime nurodytos veikos faktines aplinkybes iš esmės skirtingomis, jo priimtas sprendimas yra nulemtas „ikiteisminio tyrimo metu surinktų duomenų“, jis „negali išnaudoti visų galimybių nustatyti tiesą baudžiamojoje byloje, nustatyti tikrųjų bylos aplinkybių ir priimti teisingo sprendimo dėl asmens, kaltinamo padarius nusikalstamą veiką, kaltumo“, o taip pat yra sudaromos prielaidos „bylos sprendimą, taigi ir teisingumo įgyvendinimą, lemti ne teismo atliktam reikšmingų duomenų (įrodymų) įvertinimui, bet nagrinėjimo teisme dalyvių nuomonei“²⁷¹. Reaguodamas į Konstitucinio Teismo išdėstytus argumentus, įstatymų leidėjas, pakeitęs 256 straipsnį, šio straipsnio 1 dalyje nustatė, kad teismas savo iniciatyva gali pakeisti kaltinime

²⁶⁸ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso papildymo 9¹ straipsniu ir 188, <...> įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2015-07-09, nr. 11213, 5 straipsnis.

²⁶⁹ *Ibid.*, 6 straipsnis.

²⁷⁰ *Ibid.*

²⁷¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutarimas, VI sk., para 5.1.

nurodytas veikos faktines aplinkybes iš esmės skirtingomis: „<...>. Teismas, <...>, taip pat tais atvejais, kai yra pagrindas manyti, kad kaltinime nurodytos veikos faktinės aplinkybės gali būti pakeistos iš esmės skirtingomis, <...>“²⁷².

Pažymėtina, kad tokio pat principo įstatymų leidėjas laikosi visų Baudžiamojo proceso kodekso nuostatų atžvilgiu, kurios konstitucinės justicijos byloje Konstitucinio Teismo buvo pripažintos prieštaraujančiomis Konstitucijai, t. y. Konstitucinio Teismo 1999 m. vasario 5 d. nutarime tirtas teisinis reguliavimas: pirma, suteikė teismui teisę duoti privalomus nurodymus tardytojui ar kvotos organui pateikti naujus įrodymus tais atvejais, kai parengtinis tyrimas buvo iš esmės nepilnas, sustabdant bylą, iki bus gauti nauji įrodymai, bei supažindinant proceso dalyvius su naujai gautais įrodymais nustatyta tvarka²⁷³; antra, sudarė prielaidas teismui savo iniciatyva keisti kaltinimą į sunkesnę ir veiką kvalifikuoti pagal kitą baudžiamąjį įstatymą, jeigu pakeistas kaltinimas savo faktinėmis aplinkybėmis iš esmės nesiskyrė nuo pradinio kaltinimo²⁷⁴; Konstitucinio Teismo 2000 m. rugsėjo 19 d. nutarime nagrinėtas teisinis reguliavimas buvo susijęs su įslaptintų liudytojų ar nukentėjusiųjų apklausos ypatumais²⁷⁵; Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarime tirtas teisinis reguliavimas sudarė sąlygas tardytojui visus sprendimus dėl tardymo krypties ir dėl tardymo veiksmų atlikimo priimti savarankiškai arba su prokuroro sankcija, bet be motyvuoto teismo sprendimo²⁷⁶; Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarime tirtas teisinis reguliavimas buvo susijęs su baigiamųjų teismo aktų priėmimo ir paskelbimo tvarka²⁷⁷.

²⁷² Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso papildymo 9¹ straipsniu ir 188, <...> įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2015-07-09, nr. 11213, 6 straipsnis.

²⁷³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. vasario 5 d. nutarimas, para 1. Įstatymų leidėjas padarė pataisas Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 106, 126, <...> įstatymu (*Valstybės žinios*, 1999, nr. 66-2114, 6-8 straipsniai).

²⁷⁴ *Ibid.*, para 2.2. Reaguodamas į Konstitucinio Teismo argumentus, įstatymų leidėjas padarė pakeitimus Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 106, 126, <...> įstatymu (*Valstybės žinios*, 1999, nr. 66-2114, 9 straipsnis).

²⁷⁵ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. rugsėjo 19 d. nutarimas, II sk., para 1. Reaguodamas į šio Konstitucinio Teismo nutarimo argumentus, įstatymų leidėjas padarė pakeitimus Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 105, <...> įstatymu (*Valstybės žinios*, 2001, nr. 10-258, 2-3 straipsniai).

²⁷⁶ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas, I sk., para 6. Reaguodamas į Konstitucinio Teismo išdėstytus argumentus, įstatymų leidėjas padarė galiojusio Baudžiamojo proceso kodekso 48 straipsnio 1 dalies pakeitimus Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 48 <...> įstatymu (*Valstybės žinios*, 2002, nr. 123-5545, 1 straipsnis).

²⁷⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas, IV sk., para 4-10. Reaguodamas į Konstitucinio Teismo išdėstytus argumentus, įstatymų leidėjas padarė naujajame Baudžiamojo proceso kodekse pakeitimus Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 37, 40, <...> įstatymu (*Valstybės žinios*, 2007, nr. 81-3312, 58-59, 69, 85, 97-99 straipsniai). Plačiau apie Konstitucinio Teismo argumentų keliamas abejones žr.: GODA, Gintaras. Konstitucinė justicija ir baudžiamojo proceso teisės mokslas. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 82.

Visi šie konkretūs Konstitucinio Teismo nutarimai, kuriuose buvo konstatuotas tirtų baudžiamojo proceso nuostatų nekonstitucingumas, taip pat leidžia teigti, kad: pirma, įstatymų leidėjas atsižvelgė į Konstitucinio Teismo nutarimų motyvuojamosiose dalyse dėstomus argumentus; antra, Konstitucinio Teismo argumentai – tai kriterijai, kuriais įstatymų leidėjas remiasi tobulinant baudžiamojo proceso teisinį reguliavimą; trečia, Konstitucinio Teismo argumentai, nors ir saisto įstatymų leidėją, tačiau jis neturi pareigos pažodžiui jų atkartoti teisinio reguliavimo tobulinimo procese; ketvirta, Konstitucinio Teismo nutarimuose dėstomų argumentų saistomasis pobūdis įstatymų leidėjui leidžia daryti išvadą, kad Konstitucinio Teismo nutarimų motyvuojamąsias ir rezoliucines dalis suvienija ta pati privalomumo savybė.

Taigi Konstitucinio Teismo aktų fakultatyvumą „griauna“ ta aplinkybė, kad įstatymų leidėjas turi nustatytą pareigą vadovautis ir vadovaujasi Konstitucinio Teismo nutarimų motyvuojamosiose dalyse išdėstytais argumentais, kuriais grindžiamas tirtos baudžiamojo proceso nuostatos nekonstitucingumas. Tokių Konstitucinio Teismo nutarimų motyvuojamosiose dalyse dėstomi argumentai yra tokie pat saistantys, koks yra saistantis rezoliucinėse dalyse formuojamas sprendimas.

3.3. Konstitucinio Teismo aktų taikymas priimant teismo sprendimus

Modernios Konstitucijos koncepcija nūdienos nacionalinėje teisės sistemoje sugestionuoja, kad teismai, nagrinėdami baudžiamąsias bylas, turėtų vadovautis būtent šia Konstitucija, o ne Konstitucija siaurąja prasme, ką siūlo baudžiamojo proceso teisės doktrina. Tad reikėtų pažvelgti į teismų veiklą ir jų santykį su Konstitucinio Teismo aktais.

Darbe jau minėta, kad Lietuvos Respublikos teismų įstatymas reikalauja, kad teismai, nagrinėdami bylas, vadovautųsi oficialiai paskelbtais Konstitucinio Teismo nutarimais²⁷⁸. Taigi baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas, nagrinėdamas baudžiamąją bylą, turi vadovautis šiais Konstitucinio Teismo aktais. Tačiau šioje įstatyminėje formuluotėje visgi nėra nustatyta, kokia gi Konstitucinio Teismo nutarimų apimtis saisto teismus. Analizuojant Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudenciją, galima stebėti, kad šis teismas vadovaujasi Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse atskleista nekaltumo prezumpcijos

²⁷⁸ 2002 m. sausio 24 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 2002, nr. 17-649 (su pakeitimais ir papildymais), 33 straipsnio 2 dalis; 1994 m. gegužės 31 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 46-851.

samprata²⁷⁹, privataus žmogaus gyvenimo turinio samprata²⁸⁰ bei Konstitucinio Teismo nustatytais reikalavimais dėl žmogaus teisių ir laisvių ribojimo²⁸¹, konstitucine teisingumo samprata²⁸², teismo paskirties baudžiamajame procese turinio samprata²⁸³, teismų instancinės sistemos paskirties samprata²⁸⁴, kaltinamojo teisės į tinkamą procesą samprata, Baudžiamojo proceso kodekse 255 ir 256 straipsniuose nustatyta nusikalstamos veikos faktinių aplinkybių keitimo iš esmės skirtingomis teisminiame bylos nagrinėjime tvarka²⁸⁵, nusikalstamą veiką imituojančio elgesio modelio samprata²⁸⁶, teismo nuosprendžio (kito baigiamojo teismo akto) turinio samprata²⁸⁷ ir t. t. Be to, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra panaudojęs baudžiamojo proceso įstatymo analogiją, vadovaudamasis būtent Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse suformuota teisės spragos samprata. Konstitucinis Teismas 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendime yra pažymėjęs, kad tuo atveju, kai egzistuoja teisės spraga žemesniuose teisės aktuose, jų pašalinimas yra teisėkūros subjekto kompetencijoje, tačiau jas *ad hoc* visgi gali užpildyti teismai, t. y. teisės taikymo būdu teisės spragos gali būti pašalinamos individualiam visuomeniniam santykiui. Toks *ad hoc* teisės spragų šalinimas sudaro sąlygas „formuotis vienodai teismų praktikai sprendžiant tam tikros kategorijos bylas – teismų precedentuose įtvirtintai teisei, kurią, be abejo, vėliau gali iš esmės pakeisti ar kitaip pakoreguoti įstatymų leidėjas <...>“²⁸⁸. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2007 m. lapkričio 27 d. nutartyje vadovavosi šiuo Konstitucinio Teismo sprendimu, nors ir įvardindamas jį kaip

²⁷⁹ Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2011 m. lapkričio 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-P-444/2011.

²⁸⁰ Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. gegužės 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-213/2014.

²⁸¹ Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-96-697/2016.

²⁸² Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-316/2014.

²⁸³ Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. balandžio 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-176/2014.

²⁸⁴ Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. vasario 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-22/2014.

²⁸⁵ Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2013 m. gruodžio 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-398/2013; Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2014 m. sausio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-P-1/2014; Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. kovo 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-94/2014; Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. gegužės 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-262/2014; Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-380-942/2015; Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-29-942/2016.

²⁸⁶ Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. vasario 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-34/2011.

²⁸⁷ Lietuvos Aukščiausio Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-627-303/2015.

²⁸⁸ II sk., para 6.2.3.3.

nutarimą. Šalindamas teisės spragą, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas panaudojo baudžiamojo proceso įstatymo analogiją ir nustatė bylos nagrinėjimo tvarką, kai paaiškėja, kad nuosprendžiu nuo baudžiamosios atsakomybės atleistas asmuo pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 38 straipsnį per vienerius metus padaro naują tyčinį nusikaltimą²⁸⁹. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas vadovavosi Konstitucinio Teismo jurisprudencija ir 2011 m. lapkričio 10 d. nutartyje, kurioje, šalindamas teisės spragą, panaudojo baudžiamojo proceso įstatymo analogiją dėl proceso tvarkos kaltinamajam mirus²⁹⁰.

Tad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas vadovaujasi Konstitucinio Teismo aktais, t. y. jų motyvuojamosiose dalyse atskleista konstitucinių ir baudžiamojo proceso nuostatų turinio

²⁸⁹ Baudžiamojo proceso kodekse nenumatyta bylų sujungimo ir sujungtų bylų nagrinėjimo tvarka, kai nuosprendžiu nuo baudžiamosios atsakomybės atleistas asmuo pagal Baudžiamojo kodekso 38 straipsnį per vienerius metus padaro naują tyčinį nusikaltimą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nustatė tokią tvarką: „1) bylos parengimo nagrinėti teisme metu priimama nutartis perduoti bylą (dėl naujo tyčinio nusikaltimo padarymo) nagrinėti teisiama jame posėdyje (Baudžiamojo proceso kodekso 232 straipsnio 1 punktas, 233 straipsnis); 2) išsireikalaujama pirmoji byla ir, vadovaujantis Baudžiamojo proceso kodekso 295 straipsniu, joje atnaujinamas įrodymų tyrimas (bylą dėl naujo tyčinio nusikaltimo padarymo teismui perduodantis prokuroras kaltinamajame akte ar atskirai turi nurodyti, kad kaltinamasis pagal Baudžiamojo kodekso 38 straipsnį yra atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, ir prašyti sujungti bylas); 3) vadovaujantis Baudžiamojo proceso kodekso 232 straipsnio 4 punktu, bylos sujungiamos; 4) sujungta byla nagrinėjama, vadovaujantis Baudžiamojo proceso kodekso XIX–XXIII skyrių nuostatomis, išskyrus tai, kad įrodymai, kuriais pagrįstos pirmosios bylos nuosprendyje išdėstytos išvados, teisiama jame posėdyje pakartotinai netiriami (įrodymų tyrimas pirmojoje byloje atnaujinamas tam, kad būtų ištirti bausmės rūšies ir dydžio parinkimui reikšmingi duomenys, taip pat duomenys, būtini teisingam kitų nuosprendžio rezoliucinės dalies klausimų išsprendimui); 5) nuosprendyje pirmiausia išsprendžiamas kaltės klausimas dėl nusikalstamų veikų, padarytų po asmens atleidimo nuo baudžiamosios atsakomybės; 6) kaltinamąjį pripažinus kaltu dėl tyčinio nusikaltimo padarymo, sprendžiama dėl šio asmens baudžiamosios atsakomybės už visas padarytas nusikalstamas veikas (Baudžiamojo kodekso 38 straipsnio 4 dalis, Baudžiamojo proceso kodekso 307 straipsnis), t. y. kaltinamasis pripažįstamas kaltu padaręs veiką (veikas), dėl kurios (kurių) buvo atleistas nuo baudžiamosios atsakomybės, ir, laikantis Baudžiamojo kodekso normų, reglamentuojančių bausmės skyrimą bei bausmių subendrinimą, skiriamos bausmės už visas veikas ir galutinė subendrinta bausmė“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2007 m. lapkričio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-P-429/2007).

²⁹⁰ Perdavus bylą nagrinėti pirmosios instancijos teisme ir kaltinamajam mirus, Baudžiamojo proceso kodekse nėra numatyta, kokia tvarka ir forma turi vykti procesas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pasisakė, kad „baudžiamoji byla pirmosios instancijos teisme nagrinėtina pagal bendrąsias bylų šioje instancijoje nagrinėjimo taisykles, vadovaujantis bendraisiais teisės principais bei atsižvelgiant į tai, kad asmuo, kurio byla nagrinėjama, mirė. Teismas, kurio žinioje yra byla, turi priimti sprendimą dėl prašymo tęsti procesą reabilituojančiais pagrindais padavusio asmens (paprastai tokiais asmenimis gali būti mirusiojo šeimos nariai ar artimieji giminiai) įtraukimo į procesą. Šis procesas turi vykti nepažeidžiant baudžiamojo proceso principų, *inter alia*, rungtyniškumo, teisės į gynybą, šiuo aspektu turi būti užtikrintos ir mirusio asmens atstovo teisės. Tokio proceso metu turi būti paisoma ir nekaltumo prezumpcijos principo. Šiame kontekste pažymėtina, kad šis baudžiamasis procesas nėra mirusio asmens nuteisimo procesas, o tik procesas, per kurį tikrinamas asmeniui pareiktų kaltinimų pagrįstumas. <...> šios baudžiamosios bylos nagrinėjimas turi vykti neperžengiant pareikšto kaltinimo ribų. Teismui pripažinus tokiam asmeniui pareiktų kaltinimų pagrįstumą, šis asmuo negali būti pripažintas kaltu dėl nusikalstamos veikos padarymo. Šiuo atveju teismas turi priimti sprendimą nutraukti baudžiamąją bylą. Pripažinus, kad toks asmuo nepadarė nusikalstamos veikos ar neįrodžius, kad šis asmuo dalyvavo padarant nusikalstamą veiką, turi būti priimamas išteisinamasis nuosprendis“ (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2011 m. lapkričio 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-P-444/2011).

samprata, nagrinėdamas kasacinius skundus. Nors Lietuvos Respublikos teismų įstatymas ir reikalauja, kad teismai vadovautųsi konkrečiai oficialiai paskelbtais Konstitucinio Teismo nutarimais²⁹¹, t. y. tik viena baigiamojo akto forma, tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas vadovaujasi ne tik jais, bet, pavyzdžiui, šalindamas teisės spragą, vadovaujasi ir kita Konstitucinio Teismo baigiamojo akto forma – sprendimu. Tačiau ar galima būtų teigti, kad Konstitucinio Teismo aktai būtent savo motyvuojamosiomis dalimis saisto teismus privalomuoju aspektu? Atsakymas būtų neigiamas ir tai galima stebėti pačioje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo jurisprudencijoje. Pavyzdžiui, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nurodo, kad teismo nešališkumo principas yra konstitucinis principas, tačiau jo turinio atskleidimui visgi remiasi ne Konstitucinio Teismo aktais, o Europos žmogaus teisių teismo ir nacionalinių teismų jurisprudencija²⁹². Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2014 m. gegužės 20 d. nutartyje, aiškindamas Baudžiamojo proceso kodekso 255 straipsnio 2 dalies formuluotę „faktinės aplinkybės iš esmės skiriasi nuo kaltinamajame akte išdėstyjusių“, vadovaujasi taip pat ir Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutarimu²⁹³, tačiau, pavyzdžiui, 2014 m. birželio 19 d. nutartyje jau remiasi vien tik kasacinėmis nutartimis²⁹⁴. Teisės į teisingą ir nešališką teismą (Konstitucijos 31 straipsnio 2 dalis) klausimu Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2015 m. gruodžio 3 d. nutartyje naudoja Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje suformuluotą teiginį, kad teisingumo vykdymas negali priklausyti tik nuo to, kokia medžiaga teismui pateikta, bet remiasi ne Konstitucinio Teismo aktais, kuriuose šis teiginys suformuotas²⁹⁵, o kasacinėmis nutartimis²⁹⁶. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2016 m. vasario 23 d. nutartyje mini Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, kurioje nurodomas baudžiamojo proceso greitumas ir teisingumas, tačiau tai daro abstrakčiai, neatskleidžiant turinio ir nenurodant jokių konkrečių Konstitucinio Teismo aktų, kuriuose būtų apie tai

²⁹¹ 2002 m. sausio 24 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 2002, nr. 17-649 (su pakeitimais ir papildymais), 33 straipsnio 2 dalis; 1994 m. gegužės 31 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 46-851.

²⁹² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. gegužės 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-246/2014; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. spalio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-429/2011.

²⁹³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. gegužės 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-262/2014.

²⁹⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-327/2014.

²⁹⁵ Pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarime pažymėta, kad: „<...> teisingumo vykdymas negali priklausyti tik nuo to, kokia medžiaga teismui yra pateikta“ (I sk., para 16.2).

²⁹⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-357-699/2015.

pasisakoma²⁹⁷. Nors Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo 2014 m. birželio 26 d. nutartyje ir pažymi, kad provokacijos sąvoka yra atskleista Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje, tačiau, atskleidžiant šios sąvokos turinį, nesivadovauja Konstitucinio Teismo aktais, o vadovaujasi būtent ordinarine teise²⁹⁸, o, pavyzdžiui, 2015 m. gruodžio 15 d. nutartyje provokacijos sąvokos turinys atskleidžiamas vadovaujantis tiek ordinarine teise, tiek ir Konstitucinio Teismo aktais²⁹⁹. Teisės į gynybą klausimu 2011 m. sausio 20 d. nutartyje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas daro išvadą, kad nepažeisti Baudžiamojo proceso kodekso reikalavimai ir Konstitucijos 31 straipsnio 6 dalis, tačiau visiškai nesiremia Konstitucinio Teismo aktais, kuriuose yra atskleista teisės į gynybą turinio samprata³⁰⁰.

Darbe minėta, kad Konstitucinis Teismas 2013 m. lapkričio 15 d. nutarime pripažino Baudžiamojo proceso kodekso 255 straipsnio 2 dalį ir 256 straipsnio 4 dalį tam tikra apimtimi prieštaraujančiomis Konstitucijai. Įsigaliojus šiam Konstitucinio Teismo nutarimui, įstatymų leidėjas tik po dviejų metų padarė pataisas Baudžiamojo proceso kodekse dėl komentuojamų straipsnių³⁰¹. Tokiu būdu tam tikrą laiko tarpą buvo susidaręs taip vadinamasis teisinis vakuumas, nes įstatymų leidėjas, turėdamas pareigą koreguoti konstituciniu požiūriu nešvarias baudžiamojo proceso nuostatas, tam tikrą laikotarpį niekaip nereagavo, todėl teismai turėjo šį teisinį vakuumą užpildyti. Konstitucinio Teismo 2014 metų metiniame pranešime šiuo klausimu buvo pažymėta, kad tokiu atveju, kai įstatymų leidėjas delsia su įstatyminėmis korekcijomis, teismai „turėtų“ vadovautis šiuo Konstitucinio Teismo nutarimu „ir iš anksto teisiama jame posėdyje pranešti kaltinamajam apie veikos perkvalifikavimą į lengvesnę“, tačiau tuo atveju, kai kaltinamajam „apie tai nebūtų pranešta, kaltinamasis negalėtų remtis tuo kaip proceso teisės pažeidimu, dėl kurio pažeista jo teisė į gynybą“³⁰². Taigi teismai, taikydami Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse dėstomus argumentus, įgyvendina savo diskreciją. Jie nėra saistomi šių aktų motyvuojamosiose dalyse dėstomų argumentų taip, kaip jie yra saistomi norminių teisės aktų.

²⁹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-85-696/2016.

²⁹⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-332/2014.

²⁹⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-414/2015.

³⁰⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. sausio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-83/2011.

³⁰¹ Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso papildymo 9¹ straipsniu ir 188, <...> įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2015-07-09, nr. 11213.

³⁰² Konstitucinio Teismo metinis pranešimas. Iš *Konstitucinė jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenis*, nr. 1(37), 2015, p. 211.

Žiūrint iš formalios pusės, Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 33 straipsnio 4 dalyje yra nustatyta, kad „teismai, priimdami sprendimus atitinkamų kategorijų bylose, yra saistomi savo pačių sukurtų teisės aiškinimo taisyklių, suformuluotų analogiškose ar iš esmės panašiose bylose. Žemesnės instancijos teismai, priimdami sprendimus atitinkamų kategorijų bylose, yra saistomi aukštesnės instancijos teismų teisės aiškinimo taisyklių, suformuluotų analogiškose bylose ar iš esmės panašiose bylose. <...>“³⁰³. Tokia įstatyminė norma lyg ir leistų galvoti apie tai, kad teismai galbūt yra susaistyti Konstitucinio Teismo priimtais sprendimais ir juose dėstomų argumentų. Bet vėlgi Konstitucinis Teismas, kaip minėta darbe, yra teismas, kuris visgi nėra instancinis teismas ir yra teismas, kuris veikia paskiroje, atskiroje teismų sistemoje. Jis nėra bendrosios kompetencijos teismų sistemos, kurioje egzistuoja teismų instancijos, dalimi. Konstitucinio Teismo priimti sprendimai veikia visiškai kitame kontekste nei bendrosios kompetencijos teismų sprendimai. Todėl ši norma niekaip neįpareigoja teismus vadovautis Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje formuojamomis teisės aiškinimo taisyklėmis.

Taigi, remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika, galima būtų teigti, kad teismai, nagrinėdami baudžiamąsias bylas ir priimdami savo turiniu teisingą sprendimą, vadovaujasi Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse dėstomais teisiniais samprotavimais, tačiau teismai visgi nėra jų saistomi privalomuoju aspektu. Tai savo ruožtu rodo, kad teismai Konstitucinio Teismo aktus dažniausiai traktuoja kaip fakultatyvinį teisės šaltinį.

³⁰³ 2002 m. sausio 24 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 2002, nr. 17-649 (su pakeitimais ir papildymais); 1994 m. gegužės 31 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 46-851.

4. KONSTITUCINIO TEISMO AKTAI MODIFIKUOTOJE BAUDŽIAMOJO PROCESO TEISĖS ŠALTINIŲ SISTEMOJE

4.1. Konstitucinio Teismo aktai kaip privalomieji baudžiamojo proceso teisės šaltiniai

4.1.1. Privalomasis požymis Konstitucijos plačiąja prasme idėjoje

Konstitucinio Teismo aktams kaip privalomo baudžiamojo proceso teisės šaltinio statuso suteikimas sąlygotų vyraujančios baudžiamojo proceso teisės doktrinos sudarytos esamos baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos „rekonstrukciją“, kurioje greta norminių teisės aktų turėtų atsirasti Konstitucinio Teismo aktai. Tad reikia rasti argumentus, kurie leistų pagrįsti Konstitucinio Teismo aktų privalomumą.

Darbe minėta, kad vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina baudžiamajame procese siūlo vadovautis tik norminiais teisės aktais, kurie laikytini vieninteliais privalomais baudžiamojo proceso teisės šaltiniais baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje. Konstitucinio Teismo aktai, kuriems teoriškai teikiama konstitucinio teismo precedento, kaip teisės šaltinio, reikšmė, nėra privalomų baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos dalimi. Jie nėra šios sistemos dalimi, nes, manoma, kad jie kartu su paprastuoju teisiniu precedentu baudžiamojo proceso teisės doktrinoje yra priskirtini apibendrintai teismo precedento, kaip teisės šaltinio, rūšiai. Todėl Konstitucinio Teismo aktams yra teikiamas antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių statusas. Konstitucinio Teismo aktų laikymas tik antriniais (fakultatyviniais) baudžiamojo proceso teisės šaltiniais savo ruožtu veda prie to, kad reikia suskaidyti Konstitucinio Teismo aktus į dalis, suteikiant fakultatyvinio baudžiamojo proceso teisės šaltinio statusą tik motyvuojamosioms dalims, nes rezoliucinėse dalyse formuojamas sprendimas yra privalomas. Tai reiškia, kad Konstitucinio Teismo pateikta universalių konstitucinių principų, baudžiamajam procesui reikšmingų konstitucinių nuostatų turinio samprata Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse bei Konstitucinio Teismo pateikta tirtos baudžiamojo proceso nuostatos turinio samprata Konstitucinio Teismo nutarimų motyvuojamosiose dalyse tiek, kiek tai susiję su konstitucinės justicijos byla, turi saistyti tik diskreciniu aspektu, todėl baudžiamajame procese neturėtų būti vadovaujama neprivalomais laikytiniais baudžiamojo proceso teisės šaltiniais. Konstitucinio Teismo aktų fakultatyvumą pastiprina neaiškus teisinis reglamentavimas, t. y. nėra taip vadinamųjų bendro pobūdžio teisės normų, kuriose būtų

įtvirtinta, kad Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse dėstomi teisiniai samprotavimai yra tokie pat privalomi, koks yra privalomas rezoliucinėse dalyse daromas sprendimas. Generalinio prokuroro elgsena atsižvelgti ar neatsižvelgti į Konstitucinio Teismo atskleidžiamą konstitucinių nuostatų sampratą rekomendacijų priėmimo procese bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika priimant sprendimus rodo Konstitucinio Teismo aktų fakultatyvinį pobūdį. Konstitucinio Teismo aktų fakultatyvumą susilpnina ta aplinkybė, kad įstatymų leidėjas turi formaliai nustatytą reikalavimą atsižvelgti į Konstitucinio Teismo nutarimus ir jų motyvuojamosiose dalyse dėstomus teisinius samprotavimus. Šio teisėkūros subjekto konstitucinė pareiga yra tobulinti, koreguoti nekonstitucinę pripažintą Baudžiamojo proceso kodekso nuostatą. Nustatyta, kad įstatymų leidėjas atsižvelgia į Konstitucinio Teismo argumentus, kuriais yra grindžiamas tirtos baudžiamojo proceso nuostatos nekonstitucingumas. Tad privalomąjį požymį baudžiamojo proceso teisės šaltinių požiūriu turi tik vienos Konstitucinio Teismo baigiamojo akto formos motyvuojamoji dalis, t. y. Konstitucinio Teismo nutarimo. Tačiau privalomąjį požymį turi ne bet kokio Konstitucinio Teismo nutarimo motyvuojamoji dalis, o tik tokio, kuriuo yra pripažintas atitinkamos baudžiamojo proceso nuostatos nekonstitucingumas. Taip yra susiejama tokio nutarimo motyvuojamoji dalis, kurioje pateikiama Konstitucijos samprata ir kiti teisiniai argumentai, su rezoliucine dalimi, kurioje yra formuojamas galutinis sprendimas. Šis fakultatyvinį požymį silpninantis argumentas savo ruožtu pats savaime neveda prie išvados, kad tuo remiantis visi Konstitucinio Teismo sprendimai savo rezoliucinėmis ir motyvuojamosiomis dalimis tampa baudžiamojo proceso teisės šaltiniai, kurie turėtų „stovėti“ greta norminių teisės aktų baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje ir kuriais turėtų būti vadovaujama baudžiamajame procese.

Manoma, kad Konstitucinio Teismo aktų kaip antrinių (fakultatyvinių) baudžiamojo proceso teisės šaltinių statusą leidžia paneigti pati Konstitucijos plačiąja prasme idėja vertikaliąja kryptimi besidiferencijuojančioje (ar jau diferencijuotoje nacionalinės teisės sistemoje, nes baigtumo momentas sunkiai identifikuotinas proceso, kurio negalima kažkaip fizine prasme stebėti) nacionalinės teisės sistemoje. Šioje naujoje nacionalinės teisės sistemoje, kaip minėta darbe, baudžiamojo proceso teisė turėtų būti orientuojama į konstitucinę teisę, kurios šaltiniais yra Konstitucija – norminis teisės aktas ir Konstitucija – jos turinio prasmė, kuri atskleidžiama Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ir kuri atskleidžiama niekur kitur, o būtent Konstitucinio Teismo nutarimų ir kitų baigiamųjų aktų motyvuojamosiose dalyse. Pati Konstitucija plačiąja prasme reikalauja, kad Konstitucinio

Teismo baigiamųjų aktų motyvuojamosioms dalims būtų suteikta tokia pati privalomoji reikšmė kaip ir rezoliucinėms dalims, šias dalis sujungiant į nedalomą visumą. Tad baudžiamojo proceso teisė turėtų būti orientuojama ne tik į Konstituciją siaurąja, bet ir į Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, kurioje atskleidžiama Konstitucijos turinio prasmė. Tai reiškia, kad pačiame baudžiamajame procese turėtų būti vadovaujamosi būtent ta Konstitucijos versija, kuri yra ištransliuota Konstitucinio Teismo, sprendžiant konstitucinės justicijos bylas, o ne Konstitucija – norminiu teisės aktu, ką šiandien siūlo vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina. Pats baudžiamojo proceso teisės šaltinis – norminis teisės aktas, kuriame įtvirtintomis nuostatomis turi vykti baudžiamasis procesas ir kuris yra laipteliu žemiau po Konstitucijos, turėtų būti kuriamas taikant konstitucinės teisės šaltinį – Konstitucinio Teismo jurisprudenciją. Įstatymų leidėjas, nustatydamas baudžiamojo proceso teisinį reguliavimą, turėtų vadovautis visuose Konstitucinio Teismo aktuose pateikta universalių konstitucinių principų bei baudžiamajam procesui reikšmingų konstitucinių nuostatų turinio samprata, o ne tik ta sampratos dalimi, kuri yra atskleista Konstitucinio Teismo nutarimuose, kuriuose yra konstatuojamas ginčytinos Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos prieštaravimas Konstitucijai, siekiant vykdyti savo pareigą, numatytą Lietuvos Respublikos Seimo statuto 181² straipsnyje³⁰⁴. Generalinis prokuroras, kurdamas ir priimdamas rekomendacijas ir kitus norminius teisės aktus, kuriais turi vadovautis ikiteisminio tyrimo pareigūnai ir prokurorai, turėtų remtis visuose Konstitucinio Teismo aktuose pateikta universalių konstitucinių principų bei baudžiamajam procesui reikšmingų konstitucinių nuostatų turinio samprata, kuri pateikta šių Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse, nors paties generalinio prokuroro norminiai teisės aktai negali būti Konstitucinio Teismo teisminės kontrolės objektu. Baudžiamojo proceso teisės šaltinio – norminio teisės akto (Konstitucijos) turinio samprata atskleista Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje turėtų būti vadovaujamosi tiriant ir nagrinėjant baudžiamąsias bylas. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras, ikiteisminio tyrimo teisėjas, baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjas turėtų vadovautis Konstitucinio Teismo aktuose pateikta universalių konstitucinių principų bei baudžiamajam procesui reikšmingų konstitucinių nuostatų turinio samprata, kuri pateikta Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse. Baudžiamajame procese turėtų būti vadovaujamosi Konstitucija plačiąja prasme, nors ir nėra pačios Konstitucijos tekste įrašyta, kad reikia vadovautis Konstitucinio Teismo aktų

³⁰⁴ 1998 m. gruodžio 22 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1999, nr. 5-97 (su pakeitimais ir papildymais); 1994 m. vasario 17 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 15-249.

motyvuojamosiose dalyse atskleista konstitucinių nuostatų turinio samprata; nors ir nėra Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 72 straipsnio 2 dalyje įrašyta, kad Konstitucinio Teismo nutarimai yra privalomi tiek savo motyvuojamosiomis dalimis, tiek rezoliucinėmis dalimis³⁰⁵; nors ir nėra Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 33 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad teismai vadovaujasi Konstitucinio Teismo nutarimų motyvuojamosiomis ir rezoliucinėmis dalimis, o 1 dalyje nėra nurodyta, kad teismai, nagrinėdami bylas, be kitų šioje dalyje nurodytų teisės aktų, vadovaujasi Konstitucija plačiąja prasme³⁰⁶; nors ir nėra Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 11 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad, atlikdamas savo funkcijas, prokuroras klauso tik Konstitucijos plačiąja prasme ir įstatymų³⁰⁷; nors ir nėra Baudžiamojo proceso kodekso 4 straipsnyje nustatyta, kad baudžiamajame procese turi būti vadovujamasi Konstitucija plačiąja prasme³⁰⁸.

Vis dėlto Konstitucija plačiąja prasme savo idėjos turiniu sugestionuoja tik tai, kad tokios versijos Konstitucija turėtų apsiriboti tik konstitucinių nuostatų turinio prasmės atskleidimu Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje. Vertikaliai stratifikuotoje nacionalinės teisės sistemoje baudžiamojo proceso teisė turėtų būti orientuojama į Konstituciją ir Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, kurioje atskleidžiama būtent Konstitucijos samprata, bet ne baudžiamojo proceso nuostatos turinio samprata, kurią Konstitucinis Teismas turi įgaliojimus atskleisti tiriant ginčytiną baudžiamojo proceso nuostatą. Konstitucinio Teismo išaiškinta baudžiamojo proceso nuostata vien dėl tos aplinkybės, kad ją išaiškino Konstitucinis Teismas nesitransformuoja į konstitucinę nuostatą, į kurią turėtų būti orientuojama pati baudžiamojo proceso teisė. Konstitucinio Teismo išaiškinta baudžiamojo proceso nuostata kaip ir lieka baudžiamojo proceso nuostata, esanti laipteliu žemiau po Konstitucijos, bet ne Konstitucija plačiąja prasme. Jos ypatumas yra tas, kad ją išaiškino Konstitucinis Teismas, vykdydamas savo konstitucinę priedermę. Ji pati turi kvalifikuotis kaip atitinkanti konstitucines nuostatas, bet ne būti orientyru, į kurį turėtų būti orientuojama ordinarinė teisė apskritai. Kitaip tariant, baudžiamojo proceso teisė turėtų būti orientuojama į tą Konstitucinio Teismo jurisprudencijos dalį, kurioje aiškinami universalūs konstituciniai principai ir atskleidžiamos baudžiamajam procesui reikšmingos konstitucinės nuostatos, bet ne į tą Konstitucinio Teismo jurisprudencijos dalį, kurioje aiškinamos baudžiamojo proceso

³⁰⁵ *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais).

³⁰⁶ 2002 m. sausio 24 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 2002, nr. 17-649 (su pakeitimais ir papildymais); 1994 m. gegužės 31 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 46-851.

³⁰⁷ 2003 m. balandžio 22 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 2003, nr. 42-1919 (su pakeitimais ir papildymais); 1994 m. spalio 13 d. redakcija: *Valstybės žinios*, 1994, nr. 81-1514.

³⁰⁸ *Valstybės žinios*, 2002, nr. 37-1341 (su pakeitimais ir papildymais).

nuostatos, nes šios nuostatos yra ordinarinės teisės dalis, kurios savo turiniu turi atitikti Konstituciją. Bet tuo pat metu Konstitucinio Teismo išaiškinta baudžiamojo proceso nuostata visgi tampa tuo orientyru, kriterijumi, gairėmis, kuriomis turėtų remtis teisę kuriantys subjektai baudžiamojo proceso reguliavimo tobulinimo procese, o teisę taikantys subjektai turėtų remtis taikant Konstitucinio Teismo išaiškintą baudžiamojo proceso nuostatą, nes to reikalauja pati Konstitucija plačiąja prasme.

Konstitucinio Teismo išaiškinta baudžiamojo proceso nuostata tampa oficialios konstitucinės doktrinos dalimi, įtraukia į oficialią konstitucinę doktriną, absorbuojama oficialios konstitucinės doktrinos ta prasme, nes tokia Konstitucinio Teismo išaiškinta baudžiamojo proceso nuostata laikoma kaip atitinkanti Konstituciją ir joje Konstitucinio Teismo „atrastą“ konstitucinį teisinės valstybės principą, kuris be kitų dalykų, suponuoja teisės aktų hierarchiją³⁰⁹ ir kuris yra neatsiejamai susijęs su Konstitucijos viršenybės principu, reiškiančiu, kad Konstitucija „teisės aktų hierarchijoje užima išskirtinę – aukščiausią – vietą; joks teisės aktas negali prieštarauti Konstitucijai; <...>“³¹⁰. Konstitucinis Teismas išaiškinta baudžiamojo proceso nuostata įvykdo savo konstitucinę priedermę – užtikrina Konstitucijos viršenybę. Jeigu teisę kuriantys bei teisę taikantys subjektai nesiremtų Konstitucinio Teismo pateikta baudžiamojo proceso nuostatos turinio samprata, būtų neuztikrinama Konstitucijos viršenybė, nesilaikoma teisės aktų hierarchijos ir taip pažeidžiamas konstitucinis teisinės valstybės principas, kuriuo yra grindžiama Lietuvos, kaip konstitucinės demokratinės valstybės, visa teisės sistema ir pati Konstitucija³¹¹. Kitaip tariant, Konstitucinio Teismo pateiktos baudžiamojo proceso nuostatos turinio sampratos nesilaikymas lemia konstitucinių nuostatų turinio sampratos nesilaikymą. Tad Konstitucinio Teismo jurisprudencijos dalis, kurioje yra išaiškinta pati baudžiamojo proceso nuostata, tampa tokia pati saistanti, kokia yra Konstitucinio Teismo jurisprudencijos dalis, kurioje

³⁰⁹ Tai, kad konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja teisės aktų hierarchiją Konstitucinis Teismas paminėjo netgi (minimaliai) 32 Konstitucinio Teismo nutarimuose, o tai reiškia, kad tai nėra nesvarbus konstitucinio teisinės valstybės principo turinio elementas. Apie konkrečius Konstitucinio Teismo aktus žr. šio darbo skyriuje 3.2.1. *Fakultatyvinį požymį patvirtinantis argumentas*, išnašos nr. 222, p. 55.

³¹⁰ Konkretūs Konstitucinio Teismo aktai nurodyti šio darbo skyriuje 1.3. *Baudžiamojo proceso norminių teisės aktų hierarchija ir Konstitucija*, išnašos nr. 57, p. 19.

³¹¹ Tai, kad konstituciniu teisinės valstybės principu yra grindžiama Lietuvos visa teisės sistema ir pati Konstitucija, Konstitucinis Teismas paminėjo net 47 Konstitucinio Teismo nutarimuose ir 2 sprendimuose, kas rodo šio principo ypatingą svarbą (2013 m. liepos 5 d. nutarimas, II sk., para 7; 2013 m. spalio 10 d. nutarimas, III sk., para 1.1; 2014 m. sausio 16 d. sprendimas, III sk., para 2; 2014 m. balandžio 14 d. nutarimas, para 8.2; 2014 m. lapkričio 10 d. nutarimas, I sk., para 7.2; 2015 m. vasario 6 d. nutarimas, II sk., para 4.3; 2015 m. vasario 26 d. nutarimas, para 5.2; 2015 m. gegužės 6 d. nutarimas, III sk., para 2; 2015 m. gegužės 14 d. nutarimas, II sk., para 2; 2015 m. gegužės 26 d. nutarimas, III sk., para 4 ir kt. žr. šio darbo skyriuje 1.1. *Baudžiamojo proceso teisės samprata*, išnašos nr. 9, p. 10).

aiškinami universalūs konstituciniai principai ir baudžiamajam procesui reikšmingos konstitucinės nuostatos.

Taigi Konstitucija plačiąja prasme leidžia iškelti Konstitucinio Teismo aktus į pirminių (privalomųjų) baudžiamąjį procesą teisės šaltinių grupę. Todėl galima daryti išvadą, kad Konstitucinio Teismo nutarimai ir kiti baigiamieji aktai, kuriuose yra aiškinami universalūs konstituciniai principai, baudžiamajam procesui reikšmingos konstitucinės nuostatos bei atskleidžiamas konkrečių baudžiamąjį procesą nuostatų turinys, turėtų būti traktuojami kaip privalomi baudžiamąjį procesą teisės šaltiniai.

4.1.2. Privalomasis požymis Konstitucinio Teismo sprendimo vientisumo koncepcijoje

Konstitucinio Teismo aktų kaip antrinių (fakultatyvinių) baudžiamąjį procesą teisės šaltinių statusą leidžia paneigti ne tik Konstitucija plačiąja prasme samprata vertikaliai stratifikuotoje nacionalinės teisės sistemoje, bet taip pat ir teismo (apskritai) sprendimo kaip motyvuoto valinio akto idėja bei Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje įtvirtinta Konstitucinio Teismo nutarimų vientisumo koncepcija³¹², kuri reikalauja, kad priimtas sprendimas būtų teisiškai argumentuotas, taip susiejant argumentus dėstomus sprendimo motyvuojamojoje dalyje su daromomis išvadomis sprendimo rezoliucinėje dalyje.

Darbe minėta, kad Konstitucinio Teismo priimtas sprendimas reiškiasi baigiamąjį akto forma. Nepriklausomai nuo to, kokios gi yra to akto struktūrinės dalys, Konstitucinio Teismo priimtas sprendimas, kaip teisminės valdžios priimtas sprendimas, yra grindžiamas teisiniais argumentais, kurie daro šį sprendimą motyvuotu valiniu aktu sujungiant argumentus su daromu sprendimu. Argumentai yra atitinkamo sprendimo sudedamoji dalis. Be argumentų teismo daromas sprendimas taptų jau minėtu darbe reiškiniu – nemotyvuotu valiniu aktu arba apskritai negali būti vertinamas kaip sprendimas. Tad jeigu argumentai yra lokalizuoti baigiamąjį akto motyvuojamojoje dalyje, kuriais grindžiamas daromas sprendimas, tai motyvuojamoji dalis turėtų būti lygiai tokia pat privaloma sprendimo dalis, kokia paprastai laikoma rezoliucine dalis. Kalbant konkrečiai apie Konstitucinio Teismo nutarimus, tai, anot prof. E. Kūrio, „ne Konstitucinio Teismo nutarimo rezoliucinė dalis legitimuoja ir legalizuoja motyvuojamąją dalį, o atvirkščiai – rezoliucinėje dalyje formuojamas sprendimas yra logiška

³¹² Pradžios momentas gali būti datuojamas Konstitucinio Teismo priimtu 2000 m. sausio 12 d. sprendimu ir 2003 m. gegužės 30 d. nutarimu.

ir teisiškai neišvengiama konstitucinio argumentavimo tąsa ir baigtis³¹³. Teismo priimto sprendimo, kaip motyvuoto valinio akto, jau pati samprata neleidžia „sudurstyti“ Konstitucinio Teismo nutarimų į dalis ta prasme, kad vienai struktūrinei daliai būtų teikiama fakultatyvinio baudžiamojo proceso teisės šaltinio reikšmė, o kitai tektų privalomojo baudžiamojo proceso teisės šaltinio reikšmė. Pačioje Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje suformuota Konstitucinio Teismo nutarimo vientisumo koncepcija reikalauja suvienyti šias dalis į nedalomą visumą, kas turėtų reikšti, kad sukurtas teisės šaltinių požiūriu *two in one* produktas, kur viename nutarime teisės šaltinių privalomumo požiūriu realiai gaunamas pirminis-antrinis baudžiamojo proceso teisės šaltinis, turėtų transformuotis į tokį produktą, kur viename nutarime teisės šaltinių požiūriu realiai gaunamas tik pirminis (privalomasis) baudžiamojo proceso teisės šaltinis.

Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje nutarimo vientisumo samprata reiškia, kad Konstitucinio Teismo nutarimas yra vientisas; jį sudarančios dalys yra susijusios; rezoliucinė dalis grindžiama motyvuojamosios dalies argumentais³¹⁴. Anot prof. J. Žilio, tokio Konstitucinio Teismo nutarimo vientisumas primena pačios Konstitucijos sandaros vientisumo principą³¹⁵. Kitaip tariant, Konstitucinio Teismo nutarimo vientisumas yra atspindys pačios Konstitucijos vientisumo. Visgi, manytina, kad Konstitucinio Teismo nutarimo vientisumas labiau atspindi ne Konstitucijos vientisumą, o paties teismo sprendimo kaip motyvuoto valinio akto pačią sampratą. Konstitucinis Teismas jau 2003 m. gegužės 30 d. nutarime eksplicitiškai įtvirtino Konstitucinio Teismo nutarimo motyvuojamosios dalies saistomąjį pobūdį, pažymėdamas, kad „priimant naujus, keičiant, papildant jau priimtus įstatymus ir kitus teisės aktus juos leidžiančios valstybės institucijos – Seimas, Respublikos Prezidentas, Vyriausybė – yra saistomos Konstitucinio Teismo nutarimo motyvuojamojoje

³¹³ KŪRIS, Egidijus. Konstitucijos aiškinimas, konstitucinės teisės šaltiniai ir besikeičianti konstitucinės teisės paradigma. *Teisės problemos*, 2003, nr. 3(41), p. 26.

³¹⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 12 d. sprendimas, para 1; 2003 m. gegužės 30 d. nutarimas, I sk., para 11.2, 11.3; 2004 m. vasario 11 d. sprendimas, para 1; 2004 m. vasario 13 d. sprendimas, para 1; 2005 m. sausio 19 d. nutarimas, II sk., para 5; 2005 m. vasario 10 d. sprendimas, I sk., para 1; 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendimas, III sk., para 4; 2006 m. kovo 14 d. sprendimas, para 6; 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.1; 2006 m. lapkričio 21 sprendimas, I sk., para 3; 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimas, I sk., para 5; 2008 m. vasario 1 d. sprendimas, I sk., para 5; 2008 m. liepos 4 d. sprendimas, I sk., para 5; 2009 m. sausio 15 d. sprendimas, I sk., para 5; 2009 m. gegužės 15 d. sprendimas, I sk., para 5; 2009 m. spalio 28 d. sprendimas, I sk., para 5; 2009 m. lapkričio 6 d. sprendimas, I sk., para 5; 2009 m. gruodžio 18 d. sprendimas, para 5; 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, I sk., para 5; 2010 m. liepos 2 d. sprendimas, I sk., para 5; 2014 m. sausio 16 d. sprendimas, I sk., para 4; 2014 m. vasario 26 d. sprendimas, I sk., para 2; 2014 m. kovo 10 d. sprendimas, I sk., para 2.

³¹⁵ ŽILYS, Juozas. *Konstitucinis Teismas – teisinės ir istorinės prielaidos*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2001, p. 146; ŽILYS, Juozas. Konstitucinio Teismo aktai teisės šaltinių sistemoje. *Jurisprudencija*, 2000, t. 17(9), p. 76.

dalyje išdėstytos Konstitucijos nuostatų sampratos, kitų teisinių argumentų³¹⁶. Iš šios nutarimo formuluotės matoma, kad:

Pirma, Konstitucinis Teismas įvardija konkrečius subjektus, kuriuos teisėkūros procese saisto Konstitucinio Teismo argumentai, baigtinio sąrašo pavidalu ir tai būtų: Seimas, Respublikos Prezidentas, Vyriausybė. Visgi paskesniuose Konstitucinio Teismo baigiamuosiuose aktuose Konstitucinis Teismas vietoj formuluotės „<...> juos leidžiančios valstybės institucijos – Seimas, Respublikos Prezidentas, Vyriausybė – yra saistomos <...>“³¹⁷ vartoja formuluotę „<...> juos leidžiančias valstybės institucijas saisto <...>“³¹⁸ arba formuluotę „<...> visus teisėkūros subjektus saisto <...>“³¹⁹. Tokiu būdu subjektų ratas nėra apribotas tik trimis valstybės valdžios institucijomis³¹⁹. Tad motyvuojamosios dalies argumentai saisto visus teisėkūros subjektus, kurie priima, keičia, papildo teisės aktus (jų dalis).

Antra, Konstitucinis Teismas komentuojamame nutarime vartoja formuluotę „<...> yra saistomos Konstitucinio Teismo nutarimo motyvuojamojoje dalyje išdėstytos Konstitucijos nuostatų sampratos, kitų teisinių argumentų“. Kitaip tariant, Konstitucinis Teismas pasako, kad saistomąjį pobūdį turi nutarimų (viena Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų rūšis) motyvuojamosios dalys ir tokiu būdu lyg ir yra eliminuojami kitų baigiamųjų aktų motyvuojamosiose dalyse dėstoma Konstitucijos nuostatų samprata bei kiti teisiniai argumentai. Tačiau Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d. nutarime papildo baigiamųjų aktų sąrašą, pažymėdamas, kad „<...> teisę kuriančias ir teisę taikančias institucijas (pareigūnus) saisto konstitucinių nuostatų samprata, argumentai, išdėstyti ne tik Konstitucinio Teismo nutarimuose, bet ir kituose Konstitucinio Teismo aktuose – išvados bei sprendimuose <...>“³²⁰. Todėl 2006 m. rugpjūčio 8 d., 2008 m. vasario 1 d. sprendimuose bei 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarime jau atsiranda formuluotė: „<...> saisto Konstitucinio Teismo jurisprudencija, *inter alia* joje (Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse)

³¹⁶ I sk., para 11.3.

³¹⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. sausio 19 d. nutarimas, II sk., para 5; 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendimas, III sk., para 4; 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.1; 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas, VII sk., para 8.

³¹⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, II sk., para 4.3; 2008 m. vasario 1 d. sprendimas, II sk., para 5; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 9.

³¹⁹ Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas šiame kontekste nėra nuoseklus, nes, pavyzdžiui, 2010 m. gegužės 13 d. nutarime jis vėl grįžta prie 2003 m. gegužės 30 d. nutarime formuluojamos pozicijos, kad: „priimant naujus, keičiant, papildant jau priimtus įstatymus ir kitus teisės aktus juos leidžiančios valstybės institucijos – Seimas, Respublikos Prezidentas, Vyriausybė – yra saistomos Konstitucinio Teismo nutarimo motyvuojamojoje dalyje išdėstytos Konstitucijos nuostatų sampratos, kitų teisinių argumentų“ (I sk., para 11.3).

³²⁰ II sk., para 12.1.

suformuota oficialia konstitucine doktrina – Konstitucijos nuostatų (Konstitucijos normų ir principų) oficiali samprata (oficialus aiškinimas), kiti teisiniai argumentai³²¹. Vadinasi, saistomąjį pobūdį turi visų Konstitucinio Teismo aktų, kuriais baigiama konstitucinės justicijos byla, motyvuojamosiose dalyse dėstomi teisiniai samprotavimai. Todėl teisėkūros subjektas, priimdamas, keisdamas ar papildydamas teisės aktus (jų dalis), turi atsižvelgti į visus Konstitucinio Teismo baigiamuosius aktus.

Trečia, Konstitucinis Teismas nevartoja formuluotės, kad teisėkūros subjektai turi teisę ar gali atsižvelgti į motyvuojamosiose dalyse dėstomus teisinius argumentus, o teigia, kad teisėkūros subjektus „saisto“ motyvuojamosiose dalyse dėstoma konstitucinių nuostatų reikšmė bei kiti teisiniai argumentai. Tai sugestionuoja, kad motyvuojamosioms dalims, kuriose aiškinamos konstitucinės nuostatos bei dėstomi kiti teisiniai argumentai, kuriais yra grindžiami rezoliucinėse dalyse formuojami sprendimai, turėtų būti teikiama tokia pati privalomoji reikšmė, kokia yra teikiama rezoliucinėms dalims.

Ketvirta, Konstitucinis Teismas nagrinėjamame nutarime mini tik teisėkūros subjektus, kas turėtų reikšti, kad teisės taikymo subjektai lyg ir nėra saistomi Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosiose dalyse pateiktos Konstitucijos sampratos, argumentų. Visgi Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje pažymima ir tai, kad visi teisę kuriantys ir teisę taikantys subjektai yra saistomi oficialios konstitucinės doktrinos, kuri formuojama visuose Konstitucinio Teismo aktuose³²². Tokiu būdu ir teisę taikantys subjektai yra susaistyti Konstitucinio Teismo pateikta Konstitucijos sampratos versija.

Kalbant apie Konstitucinio Teismo aktų vientisumą, negalima nepaminėti tai, kad Konstitucinio Teismo aktų vientisumo koncepcija nereiškia, kad visi priimto sprendimo argumentai turi privalomąją reikšmę. Kadangi Konstitucinio Teismo aktai yra vertinami kaip teisminis precedentas (suteikiant konstitucinio teismo precedento teisės formos reikšmę), tai pagal teismo precedento sampratą privalomuoju ar įpareigojančiu precedentu tampa tik vadinamoji *ratio decidendi* (toliau – *ratio*) dalis. Taigi tik tam tikra sprendimo argumentacija yra privalomoji. Pačioje Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje galima aptikti vartojamą formuluotę „Konstitucinio Teismo teisinė pozicija (*ratio decidendi*) atitinkamose

³²¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, II sk., para 4.3.; 2008 m. vasario 1 d. sprendimas, II sk., para 5.; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 9.

³²² Šiame kontekste paminėtini tokie Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktai: 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendimas, III sk., para 4; 2006 m. kovo 28 d. nutarimas, II sk., para 12.1; 2006 m. birželio 6 d. nutarimas, para 16-17; 2008 m. spalio 14 d. sprendimas, IV sk., para 4; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 8.

konstitucinės justicijos bylose turi precedento reikšmę³²³. Tokia formuluotė sugestionuoja tai, kad Konstitucinio Teismo teisinė pozicija (*ratio*) ir turėtų būti tas taip vadinamasis įpareigojantis precedentas. Tai taip pat reiškia, kad patariamuoju precedentu tuomet turėtų tapti *obiter dicta* (toliau – *dicta*) dalyje dėstomi teisiniai samprotavimai. Ši aplinkybė jau leidžia paaiškinti, kodėl įstatymų leidėjas neatsižvelgė į, pavyzdžiui, Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimo motyvus ir argumentus, kurie susiję su baigiamojo teismo akto vientisumo samprata³²⁴, kadangi jie laikytini *dicta* dalimi, kuri atlieka tik patariamąjį vaidmenį ir neturi privalomumo savybės. Tuo tarpu kitokią situaciją galima stebėti Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarime, kuriame šie argumentai yra pakartoti *ratio* dalimi³²⁵ ir įstatymų leidėjas jau privalėjo atsižvelgti ir atsižvelgė darydamas pakeitimus Baudžiamojo proceso kodekse³²⁶. Nors Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarime Baudžiamojo proceso kodekso 414 straipsnio 2 dalis nebuvo pripažinta nekonstitucine, tačiau įstatymų leidėjas atsižvelgė į Konstitucinio Teismo pateiktus argumentus, manytina, būtent dėl tos priežasties, nes jie laikytini *ratio* dalimi. To rezultatas – padaryti pakeitimai Baudžiamojo proceso kodekse³²⁷. Komentuojamo nutarimo *dicta* dalimi taip pat laikytini argumentai apie asmens teisę kreiptis į teismą, apimančią ir teisę apskųsti pirmosios instancijos bendrosios kompetencijos teismo baigiamąjį aktą bent vienos

³²³ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 22 d. nutarimas, II sk., para 4; 2010 m. vasario 9 d. nutarimas, II sk., para 5; 2011 m. gegužės 11 d. nutarimas, I sk., para 15; 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas, VII sk., para 8; 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas, II sk., para 2; 2012 m. gruodžio 10 d. nutarimas, para 7; 2014 m. vasario 3 d. nutarimas, para 3.2.

³²⁴ Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarime pažymėta, kad: „teismo nuosprendis (kitas baigiamasis teismo aktas) yra vientisas teisės aktas, kuriame nutariamoji dalis yra grindžiama motyvuojamojoje dalyje išdėstytais argumentais. Tai *inter alia* reiškia, kad oficialiai skelbiant teismo nuosprendį (kitą baigiamąjį teismo aktą) jame turi būti išdėstyti visi argumentai, kuriais jis grindžiamas, kad nuosprendžio (kito baigiamojo teismo akto) argumentai (ar jų dalis) negali būti teismo išdėstomi po oficialaus teismo nuosprendžio (kito baigiamojo teismo akto) paskelbimo, kad oficialiai paskelbęs nuosprendį (kitą baigiamąjį teismo aktą) teismas negali keisti ar kitaip koreguoti jo argumentų“ (I sk., para 16.5).

³²⁵ Konstitucinis Teismas 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarime pateikė tokius argumentus: pirma, „teismo nuosprendis (kitas baigiamasis teismo aktas) yra vientisas teisės aktas, kuriame nutariamoji dalis yra grindžiama motyvuojamojoje dalyje išdėstytais argumentais“, kas reiškia, kad „oficialiai skelbiant teismo nuosprendį (kitą baigiamąjį teismo aktą) jame turi būti išdėstyti visi argumentai, kuriais jis grindžiamas“; antra, teismo nuosprendžio (kito baigiamojo teismo akto) argumentai ar jų dalis negali būti išdėstomi po oficialaus tokio teismo dokumento paskelbimo, nes priešingu atveju „teisingumas liktų neįvykdytas – visada išliktų pagrįsta abejonė, kad tokiais argumentais tik siekiama pateisinti teismo *a priori* priimtą nuosprendį (kitą baigiamąjį teismo aktą)“ (III sk., para 8). Daugiau šio Konstitucinio Teismo nutarimo argumentų žr. šio nutarimo III sk., para 10-11, 13-14.

³²⁶ Reaguodamas į Konstitucinio Teismo išdėstytus argumentus, įstatymų leidėjas padarė pakeitimus Baudžiamojo proceso kodekse Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 37, 40, <...> įstatymu (*Valstybės žinios*, 2007, nr. 81-3312).

³²⁷ Konstitucinio Teismo argumentus dėl nurodytos normos galima rasti 2006 m. sausio 16 d. nutarime, III sk., para 33, 35-36. Įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į Konstitucinio Teismo argumentus, padarė pakeitimus Baudžiamojo proceso kodekse Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 37, 40, <...> įstatymu (*Valstybės žinios*, 2007, nr. 81-3312, 94 straipsnis).

aukštesnės instancijos teismui³²⁸, kurie ta pačia *dicta* dalimi yra pakartoti ir Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 24 d. nutarime dėl teismo baudžiamojo įsakymo³²⁹. Šiandien galima stebėti tai, kad įstatymų leidėjas šiuo klausimu nesureagavo ir nereaguoja, nes Baudžiamojo proceso kodekso 422 straipsnio 2 dalyje vis dar yra nustatyta: „<...>. Įsiteisėjęs teismo baudžiamasis įsakymas yra neskundžiamas“³³⁰. Teisminio precedento „mechanizmas-formulė“ nereikalauja, kad įstatymų leidėjas kažkaip reaguotų, bet tokiu nereagavimu jis vis dėlto galimai pažeidžia pačią Konstituciją, nes galimai turima konstituciniu požiūriu nešvari baudžiamojo proceso nuostata, kuri galioja ir yra taikoma. Bet tuo pat metu komentuojama baudžiamojo proceso nuostata konstituciniu požiūriu yra galimai visiškai švari, nes, kaip pažymi G. Goda, toks „konstituciškai pateisinamas proceso supaprastinamas“ galbūt visai galėtų apimti ir apskundimo stadijų atsisakymą³³¹.

Tad, žiūrint grynai iš precedento techninės pusės, Konstitucinio Teismo teisiniai samprotavimai laikytini *dicta* dalimi neturi saistyti nei teisę kuriančių, nei teisę taikančių subjektų. Tačiau Konstitucinio Teismo atveju nesiskaityti su *dicta* dalimi vis dėlto negalima, mat Konstitucinis Teismas, atskleidęs konstitucinių nuostatų turinio prasmę vienoje konstitucinės justicijos byloje, atskleistos konstitucinių nuostatų turinio prasmės laikysis ir kitose konstitucinės justicijos bylose, kadangi tai įpareigoja konstitucinis teisinės valstybės principas, kuris, be kitų dalykų, reikalauja užtikrinti jurisprudencijos tęstinumą³³². Vienodas, nuoseklus Konstitucijos aiškinimas, kaip pažymi prof. E. Kūris, yra „visų teismų jurisprudencijos tęstinumo ir neprieštaravimo pagrindas, taigi ir svarbi konstitucinių vertybių, *inter alia* žmogaus teisių, įgyvendinimo garantas“³³³, o modernusis baudžiamasis procesas su savo vertybiniu turiniu turi prisidėti prie šių konstitucinių vertybių, *inter alia* žmogaus teisių, įgyvendinimo garanto užtikrinimo. „Tad kuo daugiau oficialios konstitucinės doktrinos, tuo labiau prognozuojamas Konstitucinis Teismas. Teisėkūros subjektai negali šito

³²⁸ Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarime pažymėta, kad „konstitucinė asmens teisė kreiptis į teismą, <...>, suponuoja ir tai, kad įstatymu turi būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad bendrosios kompetencijos ar pagal Konstitucijos 111 straipsnio 2 dalį įsteigto specializuoto pirmosios instancijos teismo baigiamąjį aktą būtų galima apskųsti bent vienos aukštesnės instancijos teismui“ (I sk., para 12.1).

³²⁹ Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 24 d. nutarime pažymėta, kad „konstitucinė asmens teisė kreiptis į teismą, teismų instancinė sistema suponuoja, kad įstatymu turi būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad bendrosios kompetencijos ar pagal Konstitucijos 111 straipsnio 2 dalį įsteigto specializuoto pirmosios instancijos teismo baigiamąjį aktą būtų galima apskųsti bent vienos aukštesnės instancijos teismui“ (para 16).

³³⁰ *Valstybės žinios*, 2002, nr. 37-1341 (su pakeitimais ir papildymais).

³³¹ GODA, Gintaras. Konstitucinė justicija ir baudžiamojo proceso teisės mokslas. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 84.

³³² Išimtis būtų konstitucinės doktrinos pakeitimas arba Konstitucijos pakeitimai. Apie konkrečius Konstitucinio Teismo aktus, kuriuose minimas jurisprudencijos tęstinumas žr. šio darbo skyriuje 2.3. *Teisės formos klausimo išsprendimas*, išnašos nr. 199, p. 47.

³³³ Kūris, Egidijus. Konstitucinis Teismas. Iš ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos teisinės institucijos*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 94.

nepaisyti³³⁴. Tai iš principo turėtų reikšti tai, kad, pavyzdžiui, generalinis prokuroras tiesiog negali priimti „galiu ignoruoti“ poziciją ir Rekomendacijų dėl proceso užbaigimo baudžiamuoju įsakymu 7 punkte nustatyti: „<...>. Kadangi baudžiamojo proceso įstatymo nuostatos nereikalauja šio pranešimo įteikimo proceso dalyviams, vertimas į įtariamąjo gimtąją kalbą ar kalbą, kurią jis moka, neatliekamas³³⁵, kai Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 24 d. nutarime dėl teismo baudžiamojo įsakymo, Konstitucinis Teismas pažymėjo, nors ir, manytina, *dicta* dalimi, kad ir tokia supaprastintame procese turi būti garantuojamos žmogaus teisės į gynybą³³⁶. Žmogaus teisės į gynybą turinys, be kitų dalykų, Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje savo ruožtu apima ir tai, kad pareikšto kaltinimo motyvai ir pagrindai turi būti pareikšti įtariamajam (kaltinamajam) suprantama kalba, turi būti garantuojamas vertėjas, jeigu jis nesupranta procesinės kalbos³³⁷.

Taigi teismo sprendimo kaip motyvuoto valinio akto idėja bei Konstitucinio Teismo nutarimo vientisumo koncepcija, kuri suvienija Konstitucinio Teismo aktų struktūrinę dalis į nedalomą visumą, leidžia suteikti Konstitucinio Teismo aktams pirminių (privalomųjų) baudžiamojo proceso teisės šaltinių statusą.

4.2. Konstitucinio Teismo aktų galima vieta norminių teisės aktų struktūroje

Teigiant, kad Konstitucinio Teismo aktai turėtų būti traktuojami kaip privalomi baudžiamojo proceso teisės šaltiniai, galima būtų nustatyti jų vietą norminių teisės aktų struktūroje.

Iš teisės teorijos yra žinoma, kad visi teisės aktai gali būti norminiai teisės aktai, teisės taikymo aktai, teisės aiškinimo aktai³³⁸. Prof. D. Beinoravičius kartu su E. Spruogiu taip pat yra išskyrę ir teisės įgyvendinimo aktus, kurie nėra laikomi teisės taikymo aktais³³⁹. Konstitucinio Teismo sprendimai teisės teorijoje traktuotini kaip teisės taikymo bei teisės

³³⁴ KŪRIS, Egidijus. Konstitucijos aiškinimas, konstitucinės teisės šaltiniai ir besikeičianti konstitucinės teisės paradigma. *Teisės problemos*, 2003, nr. 3(41), p. 20.

³³⁵ Patvirtintos Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2015 m. birželio 1 d. įsakymu nr. I-134. *Teisės aktų registras*, 2015-06-01, nr. 8532.

³³⁶ Konstitucinis Teismas 2008 m. sausio 24 d. nutarime pabrėžė: „<...> kad ir tokiu atveju turi būti nustatytos pakankamos ir veiksmingos procesinės garantijos, užtikrinančios *inter alia* asmens kaltinamo padarius nusikalstamą veiką, teisę į gynybą, <...>“ (para 15).

³³⁷ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutarimas, III sk., para 3.

³³⁸ LASTAUSKIENĖ, Giedrė. *Teisės teorijos*: paskaitų konspektas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007; VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija*: vadovėlis. Vilnius: Justitia, 2014, p. 313; BAUBLYS, L., et al. *Teisės teorijos įvadas*: vadovėlis. Vilnius: MES, 2012, p. 327; VANSEVIČIUS, Stasys. *Valstybės ir teisės teorija*: mokomoji priemonė. Vilnius: Justitia, 2000, p. 119.

³³⁹ BEINORAVIČIUS, Darijus; SPRUOGIS, Ernestas. Teisės aktai. Iš BAUBLYS, L., et al. *Teisės teorijos įvadas*: vadovėlis. Vilnius: MES, 2012, p. 327.

aiškinimo aktai³⁴⁰. Visi teisės aktai, kurie nėra norminiai teisės aktai Lietuvos teisės teorijoje traktuotini kaip nenorminiai aktai³⁴¹. Kadangi jie yra nenorminiai, todėl lyg ir neturėtų sau vietos norminių teisės aktų hierarchinėje struktūroje. Prof. D. Beinoravičiaus ir E. Spruogio teigimu, „teisės taikymo bei kitais teisės įgyvendinimo aktais tėra aiškinamos bei realizuojamos (be kita ko, taikomos) įstatymų nuostatos, todėl jie niekaip negali būti lyginami su teisėkūros aktais (teisės norminiais aktais) pagal hierarchiją – taip būtų painiojama teisėkūra, teisės taikymas bei teisės aiškinimas“³⁴². Tuo tarpu žiūrint iš prof. H. Kelsen'o gryniosios teisės teorijos perspektyvos, tai teisės taikymo aktais reikėtų laikyti įstatymus (norminiai teisės aktai), kurie yra sukurti taikant pačią Konstituciją, taip pat poįstatyminius teisės aktus (norminiai teisės aktai), kurie yra sukurti taikant Konstituciją ir įstatymus, o taikant visus šiuos norminius teisės aktus teismai sukuria individualias teisės normas. Kadangi darbe laikomasi pozicijos, kad teisės prasmės atskleidimas ir yra teisės kūrimas, kadangi manoma, kad Konstitucinio Teismo aktai nėra norminiai teisės aktai, tačiau jie visgi yra normatyvinės tvarkos elementai, pozityviosios teisės dalis, kuria turi būti vadovaujama, todėl analizės tikslais galima būtų surasti Konstitucinio Teismo aktams vietą norminių teisės aktų piramidės struktūroje. Šios vietos suradimas niekaip netransformuos Konstitucinio Teismo aktus nei į pačią Konstituciją, įstatymus ar poįstatyminius teisės aktus, niekaip nesupainios teisės teorijoje įsitvirtinusios minimos triados: teisėkūra, teisės taikymas, teisės aiškinimas, nes šios vietos suradimas yra grynai teorinis ir akademinis, kuriuo visiškai nesiekama griauti kažko, kas jau yra nusistovėję.

Darbe jau minėta, kad baudžiamojo proceso teisės doktrinoje baudžiamojo proceso norminiai teisės aktai pagal teisinę galią yra išdėstyti: 1) Konstitucija; 2) tarptautinės sutartys; 3) Baudžiamojo proceso kodeksas; 4) kiti įstatymai, 5) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, teisingumo bei vidaus reikalų ministrų įsakymai ir kitų ministerijų bei institucijų poįstatyminiai teisės aktai. Analizuodamas bausmių vykdymo teisės šaltinius, prof. G. Švedas pažymėjo, kad Seimo ratifikuotas tarptautines sutartis metodologiniu požiūriu yra „tikslingiau priskirti ir analizuoti

³⁴⁰ BEINORAVIČIUS, Darijus; SPRUOGIS, Ernestas. Teisės aktai. Iš BAUBLYS, L., *et al. Teisės teorijos įvadas*: vadovėlis. Vilnius: MES, 2012, p. 330; VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija*: vadovėlis. Vilnius: Justitia, 2014, p. 382.

³⁴¹ Pavyzdžiui, prof. S. Vansevičius sako: „Norminiai teisės aktai skiriasi nuo nenorminių aktų ir pirmiausia nuo teisės taikymo arba individualių aktų“, o taip pat „norminiai aktai skiriasi nuo teisės normų aiškinimo aktų“ (VANSEVIČIUS, Stasys. *Valstybės ir teisės teorija*: mokomoji priemonė. Vilnius: Justitia, 2000, p. 119).

³⁴² BEINORAVIČIUS, Darijus; SPRUOGIS, Ernestas. Teisės aktai. Iš BAUBLYS, L., *et al. Teisės teorijos įvadas*: vadovėlis. Vilnius: MES, 2012, p. 347.

kaip savarankišką bausmių vykdymo teisės šaltinių grupę³⁴³. Šią idėją akceptavus ir pritaikius baudžiamojo proceso teisės šaltinių diskurse, t. y. išmetus tarptautines sutartis³⁴⁴ iš baudžiamojo proceso norminių teisės aktų struktūros, turima: 1) Konstitucija; 2) Baudžiamojo proceso kodeksas; 3) kiti įstatymai; 4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, teisingumo bei vidaus reikalų ministrų įsakymai ir kitų ministerijų bei institucijų poįstatyminiai teisės aktai.

Iš norminių teisės aktų hierarchinės piramidės struktūros yra žinoma, kad Konstitucijos teisinė galia yra aukštesnė nei įstatymų, o Konstitucijos ir įstatymų teisinė galia yra aukštesnė nei poįstatyminių teisės aktų. Tad šiame kontekste reikia nustatyti, kokią galią suteikti Konstitucinio Teismo aktams, kurie nėra norminiai teisės aktai. Ir čia galimos viso labo tik trys opcijos: pirma, suteikti Konstitucinio Teismo aktams Konstitucijos galią ir tokiu būdu Baudžiamojo proceso kodeksas, kiti įstatymai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, teisingumo bei vidaus reikalų ministrų įsakymai ir kitų ministerijų bei institucijų poįstatyminiai teisės aktai yra orientuojami į Konstituciją ir Konstitucinio Teismo aktus; antra, suteikti Konstitucinio Teismo aktams įstatymo galią ir tokiu būdu Konstitucinio Teismo aktai atsiduria Baudžiamojo proceso kodekso ir kitų įstatymų dominijoje, kurie visi kartu yra orientuojami į Konstituciją; trečia, suteikti Konstitucinio Teismo aktams poįstatyminio teisės akto galią ir tokiu būdu Konstitucinio Teismo aktai atsiduria Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, teisingumo bei vidaus reikalų ministrų įsakymų ir kitų ministerijų bei institucijų poįstatyminių teisės aktų lygmenyje, kurie yra orientuojami į Konstituciją, Baudžiamojo proceso kodeksą ir kitus įstatymus.

Pati Konstitucijos plačiaja prasme idėja ir vertikalčiai stratifikuota nacionalinės teisės sistema leidžia atsisakyti trečios opcijos, kurios proponentų teisinėje literatūroje nebuvo galima rasti. Tačiau reikėtų pastebėti, kad prof. A. Vaišvila 2000 metais išleistame vadovėlyje pavadinimu *Teisės teorija* Konstitucinio Teismo nutarimus įvardijo kaip teisės taikymo aktus³⁴⁵, bet tuo pat metu suteikė jiems norminių teisės aktų statusą, kadangi priskyrė juos prie poįstatyminių teisės aktų grupės. Kitaip tariant, jeigu 2004 metų

³⁴³ ŠVEDAS, Gintaras. *Bausmių vykdymo teisė. Bendroji dalis*: mokymo priemonė. Vilnius: Registrų centras, 2013, p. 139.

³⁴⁴ Pažymėtina, kad baudžiamojo proceso teisės doktrinoje tarptautinės sutarys apima tiek Seimo ratifikuotas tarptautines sutartis, tiek Europos Sąjungos teisės aktus (GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUCONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė*: vadovėlis. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 27-29). Todėl pritaikyta prof. G. Švedo idėja šiame kontekste apima ir Europos Sąjungos teisės aktus.

³⁴⁵ VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija*: vadovėlis. Vilnius: Justitia, 2000, p. 252.

vadovėlyje tokiu pačiu pavadinimu prof. A. Vaišvila aiškiai pažymi, kad „tas faktas, kad Konstitucinio Teismo nutarimai turi įstatymo galią, nedaro jų įstatymais“³⁴⁶, tai 2000 metų vadovėlyje Konstitucinio Teismo nutarimai, būdami teisės taikymo aktais, yra nurodomi kaip dar vienas poįstatyminių teisės aktų sistemoje esančių aktų, traktuojant juos ne kaip poįstatyminių teisės aktų galią turinčius teisės taikymo aktus, bet traktuojant kaip poįstatyminius teisės aktus, kurie poįstatyminių teisės aktų hierarchinėje struktūroje turi sau skirta poziciją³⁴⁷. Galima pastebėti, kad prof. A. Vaišvila jau 2004 metais savo išleistame vadovėlyje *Teisės teorija* Konstitucinio Teismo nutarimams yra suteikęs įstatymo galią³⁴⁸, t. y. Konstitucinio Teismo nutarimai kaip poįstatyminiai teisės aktai transformuojasi į įstatymo galią turinčius teisės taikymo aktus. Ši profesoriaus pozicija išlieka 2009 metais³⁴⁹ ir 2014 metais³⁵⁰ išleistuose vadovėliuose tokiu pačiu pavadinimu, t. y. Konstitucinio Teismo nutarimams yra palikta jau suteiktoji įstatymo galia. Tad prof. A. Vaišvila yra antrosios opcijos šalininkas ir tai, manytina, visai logiška pozicija ta prasme, kad pati Konstitucija prof. A. Vaišvilos teisės teorijoje yra traktuojama kaip pagrindinis įstatymas, kuris yra vienas iš pagrindinių įstatymų sistemą sudarančių pagrindinių įstatymų, užimantis aukščiausią vietą. Tačiau laikantis šios pozicijos visiškai nėra aišku, kokio įstatymo – pagrindinio *versus* paprastojo – galia yra suteikiama Konstitucinio Teismo nutarimams, nes prof. A. Vaišvila skirsto įstatymus į pagrindinius ir paprastesius³⁵¹. Tokiu būdu nelabai yra aiški ir Konstitucinio Teismo nutarimų vieta baudžiamojo proceso norminių teisės aktų struktūroje. Be to, įstatymo galia yra suteikiama tik Konstitucinio Teismo nutarimams, t. y. tik vienai iš Konstitucinio Teismo baigiamųjų aktų formai.

Minėtoji Konstitucijos plačiąja prasme idėja ir vertikalčiai stratifikuota nacionalinės teisės sistema visgi neleidžia pasirinkti antros opcijos, kurios laikosi prof. A. Vaišvila, suteikiant Konstitucinio Teismo aktams tik įstatymo galią. Šios alternatyvos pasirinkimą taip pat eliminuoja ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 72 straipsnio 5 dalis, kurioje nustatyta, kad: „Konstitucinio Teismo nutarimo pripažinti teisės aktą ar jo dalį

³⁴⁶ VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 317.

³⁴⁷ Prof. A. Vaišvila nurodo: „Poįstatyminiai aktai taip pat klasifikuojami pagal juridinę galią, t. y. pagal juos sukūrusių teisėkūros subjektų kompetenciją ir teisėkūros procedūrų tipą. Jie skirstomi taip: Seimo nutarimas; Prezidento dekretai; Vyriausybės nutarimai ir potvarkiai; Konstitucinio Teismo nutarimai, kuriais pripažįstama, kad Seimo priimami įstatymai, nutarimai, Prezidento dekretai ir Vyriausybės nutarimai prieštarauja Konstitucijai; <...>“ (VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2000, p. 251).

³⁴⁸ VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2004, p. 317.

³⁴⁹ VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 322.

³⁵⁰ VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2014, p. 322.

³⁵¹ Plačiau žr. į šio darbo skyriaus 1.3. *Baudžiamojo proceso norminių teisės aktų hierarchija ir Konstitucija* išnašą nr. 65, p. 20.

nekonstituciniu galia negali būti įveikta pakartotinai priėmus tokį pat teisės aktą ar jo dalį³⁵². Toks reglamentavimas, anot prof. E. Kūrio, kai Konstitucinio Teismo aktų galios negalima įveikti įstatymu gali reikšti tik tai, kad Konstitucinio Teismo aktai gali turėti tik pačios Konstitucijos galią³⁵³. Šiai pozicijai antrina S. Stačiokas, kuris teigia, kad „Konstitucijos aktai yra logiškas ir nuoseklus Konstitucijos tęsinys“³⁵⁴, prof. T. Birmontienė, kuri, kalbėdama konkrečiai apie Konstitucinio Teismo nutarimus, teigia, kad Konstitucinio Teismo nutarimas savo teisine galia yra artimas Konstitucijai³⁵⁵. Tačiau čia visgi nėra aiškiai suprantamas pavartotas terminas „artimas“, kuris tuoj pat veda prie klausimo iškėlimo: o kokio gi laipsnio yra šis artumas? Ar Konstitucinio Teismo nutarimas savo teisine galia yra prilyginamas Konstitucijos galiai? Ar Konstitucinio Teismo nutarimas savo teisine galia visgi tik priartėja prie Konstitucijos galios neįgyjant pačios Konstitucijos galios? Prof. D. Beinoravičius kartu su E. Spruogiu savo ruožtu Konstitucinio Teismo aktus prilygina Konstitucijai. Nors šie mokslininkai ir laikosi pozicijos, kad teisės taikymo ir teisės aiškinimo aktai, o tokiais yra Konstitucinio Teismo aktai, negali būti lyginami su norminiais teisės aktais pagal hierarchiją, tačiau šiuo atveju daroma išimtis ir Konstitucinio Teismo aktus prilygina Konstitucijai. Jie teigia, kad „Konstitucinio Teismo aktų, kaip teisės taikymo ir aiškinimo aktų, galią prilyginti Konstitucijai galima tik todėl, kad pati Konstitucija nėra tik teisės norminis aktas“³⁵⁶. Tad priėmus pirmąją opciją, Konstitucinio Teismo aktus baudžiamojo proceso norminių teisės aktų struktūroje galima būtų lokalizuoti: 1) Konstitucija ir Konstitucinio Teismo aktai; 2) Baudžiamojo proceso kodeksas; 3) kiti įstatymai; 4) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, teisingumo bei vidaus reikalų ministrų įsakymai ir kitų ministerijų bei institucijų poįstatyminiai teisės aktai.

Visgi tiek su nuomone, kad Konstitucinio Teismo aktams būtų teikiama įstatymo galia, tiek su nuomone, kad Konstitucinio Teismo aktams būtų teikiama pačios Konstitucijos galia

³⁵² Lietuvos aidas, 1993, nr. 24-0; Valstybės žinios, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais).

³⁵³ KŪRIS, Egidijus. Konstitucijos aiškinimas, konstitucinės teisės šaltiniai ir besikeičianti konstitucinės teisės paradigma. *Teisės problemos*, 2003, nr. 3(41), p. 15-16; KŪRIS, Egidijus. Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 17; KŪRIS, Egidijus. Konstitucinis Teismas. Iš ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos teisinės institucijos*. Vilnius: Registrų centras, 2011, p. 80.

³⁵⁴ STAČIOKAS, Stasys. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų vykdymas ir jų poveikis teisei sistemai. Iš *Konstitucinių teismų sprendimų vykdymas ir jų poveikis teisei sistemai: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lenkijos Respublikos Konstitucinio Tribunolo teisėjų dešimtosios konferencijos medžiaga*. Vilnius: Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 2007, p. 48.

³⁵⁵ BIRMONTIENĖ, Toma. Naujos tendencijos Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje. *Jurisprudencija*, 2002, t. 30(22), p. 155.

³⁵⁶ BEINORAVIČIUS, Darijus; SPRUOGIS, Ernestas. Teisės aktai. Iš BAUBLYS, L., et al. *Teisės teorijos įvadas: vadovėlis*. Vilnius: MES, 2012, p. 330.

šiam darbe nesutinkama. Teigti, kad Konstitucinio Teismo aktams turėtų būti teikiama pačios Konstitucijos galia, neleidžia ta aplinkybė, kad pats Konstitucinis Teismas, kaip konstitucinės justicijos institucija, yra sukurtas taikant pačią Konstituciją. Jo konstituciniai įgaliojimai aiškinti Konstituciją kyla iš pačios Konstitucijos. Kitaip tariant, Konstitucinio Teismo sukūrimas, jo nustatyta kompetencija ir galiausiai šios kompetencijos įgyvendinimas yra Konstitucijos taikymo rezultatas. Kaip teigia prof. H. Kelsen'as, net ir pačioje idealioje Platono valstybėje, „kurioje teisėjai visas bylas gali spręsti savo nuožiūra, nevaržomi jokių įstatymų leidėjo sukurtų bendrųjų normų, bet kuris sprendimas yra bendrosios normos, apibrėžiančios, kokiomis sąlygomis tam tikras individas yra įgalinamas veikti kaip teisėjas, taikymas“³⁵⁷. Todėl manoma, kad iš principo negalima suteikti Konstitucinio Teismo aktams pačios Konstitucijos galios. Bet toks teiginys lyg ir primeta išvadą, kurią galima rasti pateiktoje antroje alternatyvoje, t. y. Konstitucinio Teismo aktams belieka suteikti įstatymo galią. Bet suteikti Konstitucinio Teismo aktams įstatymo galią neleidžia Konstitucija plačiąja prasme vertikalčiai stratifikuotoje nacionalinės teisės sistemoje. Šioje vietoje lyg ir atsiduriama teisinėje aklavietėje, nes turimos tik trys opcijos: Konstitucijos galia, įstatymo galia ir poįstatyminio teisės akto galia.

Manoma, kad Konstitucinio Teismo aktų galia, kuri negali būti prilyginama nei pačios Konstitucijos galiai, nei įstatymo ar poįstatyminio teisės akto galiai, galėtų būti įvardinta kaip „beveik Konstitucijos galia“, kuri išreiškia Konstitucinio Teismo aktų artumą Konstitucijai idėją ir leidžia tik priartėti prie Konstitucijos, bet neprilygti pačiai Konstitucijai. Konstitucinio Teismo aktų „beveik Konstitucijos galia“ reiškia, kad jų galia yra žemesnė nei pati Konstitucija, bet ši galia yra aukštesnė nei įstatymas, kuris, kaip minėta darbe, nėra prilyginamas Konstitucijai. Žinoma, ši pozicija konceptualiai absoliučiai nieko nekeičia, nes modernioji Konstitucija vis tiek išlieka Konstitucija ir Konstitucinio Teismo jurisprudencija. Baudžiamojo proceso teisė savo ruožtu vis tiek turi būti orientuojama į Konstituciją ir Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, kurioje aiškinami universalūs konstituciniai principai, baudžiamajam procesui reikšmingos konstitucinės nuostatos bei konkrečios baudžiamojo proceso nuostatos. Tačiau ši pozicija veda prie teiginio, kad Konstitucinio Teismo aktai visgi patys yra orientuojami į Konstituciją, nes jų egzistencija yra nulemta pačios Konstitucijos – norminio teisės akto – buvimo fakto. Be to, Konstitucinio Teismo aktams suteikus „beveik Konstitucijos galią“ kinta ir Konstitucinio Teismo aktų lokalizacijos vieta baudžiamojo

³⁵⁷ KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 175.

proceso norminių teisės aktų hierarchinėje struktūroje. Taigi turima: 1) Konstitucija, 2) Konstitucinio Teismo aktai; 3) Baudžiamojo proceso kodeksas, 4) kiti įstatymai, 5) Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro, teisingumo bei vidaus reikalų ministrų įsakymai ir kitų ministerijų bei institucijų poįstatyminiai teisės aktai. Sugrąžinus tarptautines sutartis į šią struktūrą, tai jų vieta pateiktoje struktūroje tenka po Konstitucijos ir Konstitucinio Teismo aktų, bet jos yra aukščiau Baudžiamojo proceso kodekso, kitų įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų.

Taigi Konstitucinio Teismo aktų teisinė galia negali būti prilyginama Konstitucijos ar įstatymo bei poįstatyminio teisės akto galiai. Konstitucinio Teismo aktams galima suteikti tik „beveik Konstitucijos galią“. Tokios galios suteikimas baudžiamojo proceso teisę orientuoja į Konstituciją ir Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, tačiau pastaroji turėtų būti orientuojama į Konstituciją, o ne būti vienoje lygiagretėje su šiuo teisės aktu.

IŠVADOS

1. Baudžiamojo proceso teisė, kurios nuostatomis vadovaujantis vyksta baudžiamasis procesas, yra įgijusi vertybinį savo turinį ir konkrečią išraiškos formą. Teisės šaltinį suprantant kaip proceso nuostatų įtvirtinimo formą (būdą), baudžiamojo proceso teisės vienintelė išraiškos forma vyraujančioje baudžiamojo proceso teisės doktrinoje yra tik norminių teisės aktų, kurių hierarchinės struktūros viršūnėje yra lokalizuota Konstitucija, pavidalas, paliekant kitus teisės šaltinių sistemą sudarančius teisės šaltinius, žinomus teisės teorijoje, baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos užribiuose. Tokios sistemos elementu nėra Konstitucinio Teismo jurisprudencija, kurią sudaro Konstitucinio Teismo aktų (nutarimai, išvados ir sprendimai), kuriuose formuojama oficiali konstitucinė doktrina bei dėstomi kiti teisiniai argumentai, pagrindžiantys Konstitucinio Teismo sprendimus, visuma, į kurią turėtų būti orientuojama baudžiamojo proceso teisė vertikaliąja kryptimi diferencijuotoje nacionalinės teisės sistemoje ir kuria turėtų būti vadovujamasi baudžiamajame procese.

2. Valstybės valdžios padalijimo sistemoje Konstitucinis Teismas yra teisminės valdžios sistemos dalimi. Jis yra savarankiškas teismų sistemą sudarantis teismas, kuris yra atskirtas nuo bendrosios kompetencijos teismų sistemos ir kuriam būdingi tam tikri konstitucinės paskirties ir kompetencijos ypatumai. Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus vykdyti teisės aktų konstitucingumo kontrolę, teikti išvadas Konstitucijoje aiškiai įvardintais klausimais, aiškinti Konstituciją, savo baigiamuosius aktus bei pačias baudžiamojo proceso nuostatas. Jam nėra suteikti įgaliojimai priiminėti norminių teisės aktų kaip tokių ir tokiu būdu Konstitucinis Teismas nekuria teisės tos tradicinės (institucinės) teisėkūros prasme, kuria turi omeny šiandieninio teisinio pozityvizmo paradigma.

3. Konstitucinis Teismas, kaip teisminė institucija, Konstitucijos ir baudžiamojo proceso nuostatų aiškinimo procese sukuria teisę, kuri nesimaterializuoja norminio teisės akto pavidalu, tačiau ja, kaip teise, taip pat turėtų vadovautis tiek teisę kuriantys, tiek teisę taikantys subjektai. Kadangi ši teisė kyla iš Konstitucinio Teismo jurisprudencijos, Konstituciniam Teismui sprendžiant konkrečią konstitucinės justicijos bylą, tai Konstitucinio Teismo aktams galima būtų teikti konstitucinio teismo precedento, kaip teisės šaltinio, reikšmę, suteikiant savarankišką teisės šaltinio statusą baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje, kurio negalima tapatinti su paprastuoju precedentu, kurio dalimi yra bendrosios kompetencijos teismų kuriami precedentai. Tačiau pats Konstitucinio Teismo

precedentas vertintinas kaip tam tikra teismo precedento anomalija, nes Konstitucinis Teismas visgi yra teisės aktų teismas, jo priimtas sprendimas nukreiptas ne tik į teisminę valdžią, o pati teisė kuriama ne tik per jos turinio prasmės atskleidimą, kai bendraja norma tampa Konstitucinio Teismo išaiškinta norma, bet taip pat teisė kuriama ir tuo atveju, kai bendroji norma, kuri buvo konstitucingumo patikros objektu, per išaiškinimą praranda savo teisinę galią ir traktuojama kaip faktiškai panaikinta.

4. Atliekant tyrimą buvo akceptuota teisės teorijoje žinoma pirminių (privalomųjų) ir antrinių (fakultatyvinių) teisės šaltinių teorija, kuri leido daryti prielaidą, kad vyraujančioje baudžiamojo proceso teisės doktrinoje Konstitucinio Teismo sprendimams yra teikiama apibendrinta teismo precedento, kaip teisės šaltinio, reikšmė, paliekant juos antrinių (fakultatyvinių) teisės šaltinių grupėje kartu su paprastuoju precedentu. Konstitucinio Teismo aktai yra eliminuoti iš baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos, kurią sudaro tik pirminiai (privalomieji) baudžiamojo proceso teisės šaltiniai, t. y. norminiai teisės aktai. Tokios prielaidos iškėlimą, kuri reikalauja suskaidyti Konstitucinio Teismo aktus į dalis, suteikiant antrinio (fakultatyvinio) teisės šaltinio statusą tik Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosioms dalims, nes rezoliucinėse dalyse daromas sprendimas yra privalomas, sustiprino neaiškus teisinis reglamentavimas šiuo klausimu, patvirtino generalinio prokuroro elgsena rekomendacijų kūrimo procese bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika priimant sprendimus.

5. Atlikus tyrimą nustatyta, kad Konstitucinio Teismo aktų fakultatyvumą neigia ta aplinkybė, kad įstatymų leidėjui yra nustatytas formalus reikalavimas paisyti Konstitucinio Teismo nutarimų ir jų motyvuojamosiose dalyse dėstomų teisinių samprotavimų, kuriais grindžiamas tirtos Baudžiamojo proceso kodekso nuostatos nekonstitucingumas ir šio reikalavimo įstatymų leidėjas paiso. Privalomąjį požymį baudžiamojo proceso teisės šaltinių požiūriu galėtų turėti tik vienos Konstitucinio Teismo baigiamojo akto formos motyvuojamoji dalis, t. y. Konstitucinio Teismo nutarimo, kuriuo yra pripažintas atitinkamos baudžiamojo proceso nuostatos nekonstitucingumas, bet tai neleidžia iškelti visų Konstitucinio Teismo aktų į pirminių (privalomųjų) baudžiamojo proceso teisės šaltinių grupę.

6. Atlikus tyrimą gauti rezultatai leidžia teigti, kad suteikti Konstitucinio Teismo aktams privalomąjį pobūdį ir iškelti juos į pirminių (privalomųjų) baudžiamojo proceso teisės šaltinių grupę, kurie turėtų „stovėti“ greta norminių teisės aktų baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemoje, leidžia: pirma, Konstitucija plačiąja prasme idėja vertikalčiai stratifikuotoje

nacionalinės teisės sistemoje, kuri reikalauja, kad Konstitucinio Teismo aktų motyvuojamosioms dalims, kuriose aiškinami universalūs konstituciniai principai, baudžiamajam procesui reikšmingos konstitucinės nuostatos bei atskleidžiamas konkrečių baudžiamojo proceso nuostatų turinys, būtų suteikta tokia pati privalomoji reikšmė kaip ir rezoliucinėms dalims; antra, teismo (apskritai) sprendimo kaip motyvuoto valinio akto idėja bei Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje įtvirtinta Konstitucinio Teismo nutarimų vientisumo koncepcija, kuri reikalauja, kad priimtas sprendimas būtų teisiškai argumentuotas, taip susiejant argumentus dėstomus sprendimo motyvuojamojoje dalyje su daromomis išvadomis sprendimo rezoliucinėje dalyje.

7. Suteikus Konstitucinio Teismo aktams pirminių (privalomųjų) baudžiamojo proceso teisės šaltinių statusą, pamėginta surasti Konstitucinio Teismo aktams vietą baudžiamojo proceso norminių teisės aktų hierarchinėje struktūroje, kurios suradimas nereiškia, kad šie aktai transformuojasi į pačius norminius teisės aktus. Siūlytina Konstitucinio Teismo aktams suteikti „beveik Konstitucijos galią“. Tai reiškia, kad Konstitucinio Teismo aktai norminių teisės aktų hierarchijoje savo teisine galia gali tik priartėti prie Konstitucijos, tačiau negali prilygti pačiai Konstitucijai. Suteikti pačios Konstitucijos galios šiems aktams neleidžia ta aplinkybė, kad paties Konstitucinio Teismo sukūrimas, jo nustatyta kompetencija ir galiausiai šios kompetencijos įgyvendinimas yra Konstitucijos taikymo rezultatas. Konstitucinio Teismo aktų „beveik Konstitucijos galia“ baudžiamojo proceso teisę turėtų orientuoti į Konstituciją ir Konstitucinio Teismo jurisprudenciją, kurioje aiškinami universalūs konstituciniai principai, baudžiamajam procesui reikšmingos konstitucinės nuostatos bei konkrečios baudžiamojo proceso nuostatos, tačiau pati Konstitucinio Teismo jurisprudencija turėtų būti orientuojama į Konstituciją, o ne būti vienoje lygiagretėje su šiuo teisės aktu baudžiamojo proceso norminių teisės aktų hierarchinėje struktūroje.

ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

Norminiai aktai:

- 1) Lietuvos Respublikos Konstitucija. *Valstybės žinios*, 1992, nr. 33-1014 (su pakeitimais ir papildymais);
- 2) Lietuvos Respublikos Konstitucijos 118 straipsnio pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 32-1316;
- 3) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 37-1341 (su pakeitimais ir papildymais);
- 4) Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, patvirtinto 2000 m. rugsėjo 26 d. įstatymu nr. VIII-1968, Baudžiamojo proceso kodekso, patvirtinto 2002 m. kovo 14 d. įstatymu nr. IX-785, ir Bausmių vykdymo kodekso, patvirtinto 2002 m. birželio 27 d. įstatymu nr. IX-994, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 112-4979;
- 5) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 242, 244 ir 244¹ straipsnių papildymo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1998, nr. 44-1196;
- 6) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 106, 126, 212, 245, 248, 255, 256, 260, 280, 283, 284, 417 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1999, nr. 66-2114;
- 7) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 105, 267 ir 317¹ straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2001, nr. 10-258;
- 8) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 48 ir 198² straipsnių pakeitimo bei Kodekso papildymo 198³ straipsniu įstatymas. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 123-5545;
- 9) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 37, 40, 44, 46, 48, 53, 55, 56, 62, 63, 64, 65, 70, 73, 80, 82, 90, 93, 108, 110, 111, 130, 131, 132, 139, 140, 141, 142, 151, 154, 160, 161, 166, 167, 168, 171, 178, 186, 199, 212, 214, 217, 225, 232, 233, 234, 254, 256, 276, 287, 296, 300, 302, 303, 308, 310, 312, 313, 314, 316, 317, 318, 319, 320, 324, 326, 327, 329, 333, 342, 358, 367, 368, 370, 372, 373, 374, 375, 377, 380, 381, 382, 384, 385, 409, 413, 414, 439, 447, 448, 454, 460 straipsnių pakeitimo ir papildymo, 306 straipsnio pripažinimo netekusiu galios, kodekso papildymo 41¹, 77², 80¹, 374¹, 374², 412¹ straipsniais ir kodekso priedo papildymo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 81-3312;
- 10) Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso papildymo 9¹ straipsniu ir 188, 189, 246, 255, 256 straipsnių pakeitimo įstatymas. *Teisės aktų registras*, 2015-07-09, nr. 11213;

- 11) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymas. *Lietuvos aidas*, 1993, nr. 24-0; *Valstybės žinios*, 1993, nr. 6-120 (su pakeitimais ir papildymais);
- 12) Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymas. *Valstybės žinios*, 1998, nr. 49-1325 (su pakeitimais ir papildymais);
- 13) Lietuvos Respublikos kriminalinės žvalgybos įstatymas. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 122-6093 (su pakeitimais ir papildymais);
- 14) Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymas. *Valstybės žinios*, 1994, 81-1514 (su pakeitimais ir papildymais);
- 15) Lietuvos Respublikos Seimo statutas. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 15-249 (su pakeitimais ir papildymais);
- 16) Lietuvos Respublikos Seimo statutas dėl Seimo statuto 59, 67, 94, 97, 107, 135, 138, 141 straipsnių pakeitimo ir statuto papildymo dvidešimt aštuntuoju-1 skirsniu. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 91-3887;
- 17) Lietuvos Respublikos teismų įstatymas. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 46-851 (su pakeitimais ir papildymais);
- 18) Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2008 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu nr. I-110 patvirtintos Rekomendacijos dėl ikiteisminio tyrimo pradžios ir jos registravimo tvarkos. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 94-3713;
- 19) Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2003 m. balandžio 18 d. įsakymu nr. I-58 patvirtintos Rekomendacijos dėl kardomųjų priemonių (išskyrus suėmimą) nustatytų sąlygų laikymosi kontrolės. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 39-1807;
- 20) Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2015 m. gruodžio 1 d. įsakymu nr. I-306 patvirtintos Rekomendacijos dėl kardomųjų priemonių, išskyrus suėmimą, skyrimo ikiteisminio tyrimo metu tvarkos ir nustatytų sąlygų laikymosi kontrolės. *Teisės aktų registras*, 2015-12-01, nr. 19096;
- 21) Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2012 m. gruodžio 31 d. įsakymu nr. I-383 patvirtintos Rekomendacijos dėl Kriminalinės žvalgybos įstatymo, Baudžiamojo proceso kodekso normų taikymo ir kriminalinės žvalgybos informacijos panaudojimo baudžiamajame procese. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 2-83;
- 22) Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2015 m. birželio 1 d. įsakymu nr. I-134 patvirtintos Rekomendacijos dėl proceso užbaigimo baudžiamuoju įsakymu. *Teisės aktų registras*, 2015-06-01, nr. 8532.

Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktai:

- 1) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1993 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 148 straipsnio antrosios dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 93 straipsnio 1 ir 2 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 7. *Valstybės žinios*, 1993, nr. 70-1320;
- 2) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. sausio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 1993 m. birželio 17 d. Seimo nutarimo „Dėl žemės reformos pagrindinių kryptų“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 4/93. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 7-116;
- 3) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. liepos 22 d. nutarimas „Dėl 1994 m. birželio 15 d. įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo pakeitimo ir papildymo“ 1, 9, 12 ir 39 punktų nuostatų, kuriomis buvo pakeisti ar papildyti Referendumo įstatymo 1, 9, 12 ir 32 straipsniai, atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 18/94. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 57-1120;
- 4) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. lapkričio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio antrosios dalies 3 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 17/94. *Valstybės žinios*, 1994, nr. 91-1789;
- 5) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. sausio 24 d. išvada „Dėl Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 4, 5, 9, 14 straipsnių ir jos Ketvirtojo protokolo 2 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 22/94. *Valstybės žinios*, 1995, nr. 9-199;
- 6) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1995 m. spalio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 10 straipsnio septintosios dalies nuostatos, taip pat Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. sausio 26 d. nutarimo nr. 55 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 15 d. nutarimu nr. 470 patvirtintos Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ įgyvendinimo tvarkos dalinio pakeitimo“ 1.2 punkto nuostatos, 2.1 punkto ir jo 1, 2 bei 3 papunkčių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 2/95. *Valstybės žinios*, 1995, nr. 89-2007;
- 7) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 1996 m. gruodžio 5 d. nutarimo „Dėl Seimo nutarimo „Dėl

Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos tarybos narių paskyrimo“ pripažinimo netekusiu galios ir Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos tarybos sudarymo“ atitikimo Konstitucijai“, bylos nr. 3/97. *Valstybės žinios*, 1997, nr. 49-1173;

8) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. spalio 1 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 195 straipsnio penktosios dalies ir 242 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 7/97. *Valstybės žinios*, 1997, nr. 91-2289;

9) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. birželio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. gruodžio 6 d. nutarimu nr. 909 patvirtintos Valstybės išperkamos žemės nominalios kainos nustatymo metodikos atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 11/96. *Valstybės žinios*, 1998, nr. 57-1605;

10) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. gruodžio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 105 straipsnio sankcijoje numatytos mirties bausmės atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 2/98. *Valstybės žinios*, 1998, nr. 109-3004;

11) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. vasario 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 255 straipsnio 4 ir 5 dalių, 256 straipsnio 4 dalies, 260 straipsnio 4 dalies, 280 straipsnio 1, 2 ir 6 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 5/98. *Valstybės žinios*, 1999, nr. 15-402;

12) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. kovo 4 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl SSRS valstybės saugumo komiteto (NKVD, NKGB, MGB, KGB) vertinimo ir šios organizacijos kadrinių darbuotojų dabartinės veiklos“ 1 ir 2 straipsnių, 3 straipsnio 2 dalies, taip pat Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl SSRS valstybės saugumo komiteto (NKVD, NKGB, MGB, KGB) vertinimo ir šios organizacijos kadrinių darbuotojų dabartinės veiklos“ įgyvendinimo įstatymo 1 straipsnio 1 ir 2 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 24/98. *Valstybės žinios*, 1999, nr. 23-666;

13) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gegužės 11 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto 259 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 3/99-5/99. *Valstybės žinios*, 1999, nr. 42-1345;

14) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. sausio 12 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo išaiškinimo“. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 4-100;

15) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 dalies, Lietuvos Respublikos asmenų, nukentėjusių nuo 1939-1990 metų okupacijų, teisinio statuso įstatymo 8 straipsnio 3 dalies 2 punkto atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 3 d. nutarimu nr. 829 „Dėl 1939-1990 metų okupacijų represinių struktūrų, tarnybų ir pareigų, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos, sąrašo patvirtinimo“ patvirtinto sąrašo „1939-1990 metų okupacijų represinės struktūros, tarnybos ir pareigos, kurias ėjusiems asmenims neskiriamos nukentėjusiųjų asmenų valstybinės pensijos“ 9 bei 12 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 4 daliai“, bylos nr. 25/98-31/98-10/99-14/99-20/99-21/99-22/99-28/99. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 14-370;

16) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 14 d. nutarimo nr. 36 „Dėl 1998 metų pavyzdžio banderolių tabako gaminiams ir alkoholiniams gėrimams ženklinti įvedimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos įmonių įstatymo 8 straipsnio 1 daliai ir 12 straipsnio 1 daliai“, bylos nr. 21/98-6/99. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 17-419;

17) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gegužės 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo 2 straipsnio 12 dalies, 7 straipsnio 2 dalies 3 punkto, 11 straipsnio 1 dalies ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 198¹ straipsnio 1 bei 2 dalių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 12/99-27/99-29/99-1/2000-2/2000. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 39-1105;

18) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. rugsėjo 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 118¹, 156¹ straipsnių, 256 straipsnio 5 punkto ir 317¹ straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 25/99-9/99-35/99. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 80-2423;

19) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“ ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 3 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl strateginio investuotojo pripažinimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos

Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymui“, bylos nr. 29/98-16/99-3/2000. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 88-2724;

20) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 40 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir 251 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 ir 2 straipsnių, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 27 straipsnio 5 dalies, 50 straipsnio 3 ir 9 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 6/99-23/99-5/2000-8/2000. *Valstybės žinios*, 2000, nr. 105-3318;

21) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. sausio 11 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 7/99-17/99. *Valstybės žinios*, 2001, nr. 5-143;

22) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. balandžio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. balandžio 20 d. nutarimu nr. 276 patvirtintos Įmonių finansinių prievolių mokėjimo bankroto procedūrų metu tvarkos 1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir 1992 m. rugsėjo 15 d. Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (su 1994 m. gegužės 19 d. pakeitimais ir papildymais) 6 straipsnio 7 dalies 2 punktui“, bylos nr. 30/99. *Valstybės žinios*, 2001, nr. 37-1259;

23) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. gegužės 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 130² straipsnio (1994 m. liepos 18 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 26/99. *Valstybės žinios*, 2001, nr. 39-1373;

24) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo priedėlio II skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo“,

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisės saugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01. *Valstybės žinios*, 2001, nr. 62-2276;

25) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (2000 m. gruodžio 19 d. redakcija), Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą lemiančių rodiklių tvirtinimo 2001, 2002 ir 2003 metams įstatymo ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 16 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 25/01. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 5-186;

26) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo (2000 m. gegužės 2 d. redakcija) 7 straipsnio 1 ir 2 dalių, 16 straipsnio 6 dalies ir 19 dalies 2 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 20 d. nutarimu nr. 83 „Dėl vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos bei prokuratūros sistemų pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų patvirtinimo ir tarnybos laiko, kurio reikia procesiniam priedui už išstarnautus metus gauti, nustatymo“ patvirtintų Vidaus reikalų, valstybės saugumo, krašto apsaugos bei prokuratūros sistemų pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų (1998 m. lapkričio 20 d. redakcija) 31.3 punkto atitikties Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos ir prokuratūros pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo (2000 m. gegužės 2 d. redakcija) 7 straipsnio 1 daliai“, bylos nr. 27/2000. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 43-1636;

27) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. liepos 11 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 39 straipsnio, Lietuvos Respublikos mokslo ir švietimo ilgalaikio finansavimo įstatymo 1, 2 ir 3 straipsnių, Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 18 straipsnio 2 dalies ir Lietuvos Respublikos Seimo statuto 172 straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 49/01. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 72-3080;

28) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. rugsėjo 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo (2000 m. liepos 11 d. redakcija) 27 straipsnio 2 dalies, Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo 27 straipsnio pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalies, Lietuvos Respublikos telekomunikacijų įstatymo (2002 m. liepos 5 d. redakcija) 57 straipsnio 4 dalies, Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo (1997 m. gegužės 22 d. redakcija) 7 straipsnio 3 dalies 4 punkto, Lietuvos Respublikos operatyvinės veiklos įstatymo (2002 m. birželio 20 d. redakcija) 7 straipsnio 3 dalies 6 punkto, Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 48 straipsnio 1 dalies (1961 m. birželio 26 d. redakcija) ir 75 straipsnio 1 dalies (1975 m. sausio 29 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 34/2000-28/01. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 93-4000;

29) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. spalio 23 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 8 straipsnio ir 14 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 36/2000. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 104-4675;

30) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. lapkričio 25 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatymo 69 straipsnio 2 dalies, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo 4 straipsnio (2000 m. kovo 16 d. redakcija) 1 dalies 9 punkto ir Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 2 straipsnio (1999 m. gruodžio 16 d. redakcija) 1 dalies 5 punkto bei 23 straipsnio (1994 m. gruodžio 21 d., 2000 m. gruodžio 21 d., 2001 m. gegužės 8 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 41/2000. *Valstybės žinios*, 2002, nr. 113-5057;

31) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 3 straipsnio 3 dalies (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 3 straipsnio 4 dalies (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 5 straipsnio 1 dalies 2 punkto (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 18 straipsnio 1 dalies (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 19 straipsnio 1 dalies 2, 3, 4, 8, 15 punktų (2000 m. spalio 12 d. redakcija), 21 straipsnio 1 dalies 1, 5, 7, 9, 12, 15, 16, 17, 18 punktų (2000 m. spalio 12 d. redakcija), šios dalies 6 punkto (2000 m. spalio 12 d. ir 2001 m. rugsėjo 25 d. redakcijos) ir šios dalies 14 punkto (2000 m. spalio 12 d. ir 2001 m. lapkričio 8 d. redakcijos), taip pat dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 119 straipsnio pakeitimo įstatymo taikymo tvarkos konstitucinio įstatymo, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 119 straipsnio pakeitimo įstatymo taikymo

tvarkos konstitucinio įstatymo įrašymo į Konstitucinių įstatymų sąrašą įstatymo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 49/2000. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 19-828;

32) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. sausio 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 11 straipsnio 4 dalies 9 punkto (2000 m. lapkričio 28 d. redakcija) ir 2000 m. lapkričio 28 d. Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 11 straipsnio pakeitimo įstatymo 2 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 20/01. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 10-366;

33) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 4 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 14 straipsnio (1993 m. sausio 12 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalies bei šios dalies 5 punkto, 15, 20 ir 21 straipsnių (2002 m. sausio 15 d. redakcija), Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 2, 4, 5 ir 6 punktų, šio straipsnio 2 ir 4 dalių, 16 straipsnio 10 dalies, 20 straipsnio (2002 m. spalio 29 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. sausio 17 d. nutarimo nr. 27 „Dėl gyvenamųjų namų, būtinų valstybės reikmėms, išpirkimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai bei Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 14 straipsniui (1993 m. sausio 12 d. redakcija)“, bylos nr. 27/01-5/02-01/03. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 24-1004;

34) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių „Būtingės nafta“, „Mažeikių nafta“, ir „Naftotiekis“ reorganizavimo įstatymo 3 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 39/01-21/02. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 27-1098;

35) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. kovo 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pataisos darbų kodekso 41 straipsnio 2 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 3/01. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 29-1196;

36) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 86, 87 straipsnių papildymo bei pakeitimo ir įstatymo papildymo 88¹ straipsniu įstatymo 4 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 11 d. nutarimo nr. 457 „Dėl Vilniaus apskrities viršininko atleidimo“ atitikties Lietuvos

Respublikos Konstitucijai bei Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ 9 straipsnio 1 daliai“, bylos nr. 21/2003. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 53-2361;

37) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. liepos 4 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 11 straipsnio 2 dalies (2000 m. gruodžio 21 d. redakcija) ir 13 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. sausio 20 d. nutarimu nr. 83 patvirtintų Vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų skyrimo bei mokėjimo nuostatų 25 punkto 2 pastraipos (2001 m. gegužės 25 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir šių nuostatų 5 punkto atitikties Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, Specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, Kalėjų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 4 daliai“, bylos nr. 46/2001-48/2001-50/2001-2/2002-6/2002-18/2002. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 68-3094;

38) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. spalio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 8 d. nutarimo nr. 458 „Dėl Nuostolių, padarytų gamtai, pažeidus aplinkos apsaugos įstatymus, skaičiavimo metodikos patvirtinimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 1/02. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 103-4611;

39) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. lapkričio 17 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalies, 27¹ straipsnio, 29 straipsnio 7 dalies (2002 m. spalio 8 d. redakcija) 4 punkto, 56 straipsnio 2 dalies (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. rugsėjo 3 d. nutarimo nr. 1073 „Dėl mokesčio bazės netiesioginio nustatymo“ 2 punkto, taip pat šiuo Vyriausybės nutarimu patvirtintų Mokesčio bazės netiesioginio nustatymo metodų skyriaus „Mokesčio bazės netiesioginio nustatymo atvejai“ ir skyriaus „Mokesčio bazės netiesioginio nustatymo metodai“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai bei Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo 5 straipsnio 2 daliai“, bylos nr. 45/01-12/03-15/03-24/03. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 109-4887;

- 40) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 3 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo pakeitimo ir papildymo“ nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. lapkričio 18 d. nutarimu nr. 1156 patvirtintų Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatų 84 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 45 straipsnio 4 daliai (1994 m. liepos 8 d. redakcija)“, bylos nr. 47/2001-08/2003-20/2003-32/2003-38/2003. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 115-5221;
- 41) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. balandžio 11 d. dekreto nr. 40 „Dėl Lietuvos Respublikos pilietybės suteikimo išimties tvarka“ ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Lietuvos Respublikos pilietybė išimties tvarka suteikiama Jurij Borisov, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo 16 straipsnio 1 daliai“, bylos nr. 40/03. *Valstybės žinios*, 2003, nr. 124-5643;
- 42) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 3/02-7/02-29/03. *Valstybės žinios*, 2004, nr. 15-465;
- 43) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. vasario 11 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. gruodžio 24 d. nutarimo išaiškinimo“. *Valstybės žinios*, 2004, nr. 24-740;
- 44) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. vasario 13 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gegužės 30 d. nutarimo išaiškinimo“. *Valstybės žinios*, 2004, nr. 26-822;

45) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. kovo 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. rugsėjo 27 d. nutarimo nr. I-619 „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų garantijų įstatymo taikymo“ 1 punkto, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1996 m. liepos 5 d. nutarimu nr. 808 „Dėl Socialinės pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Socialinės pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatų 6.1.1 punkto (1996 m. lapkričio 6 d. redakcija), 6.1.4 punkto (1996 m. lapkričio 6 d. redakcija), 6.1.5 punkto (1996 m. lapkričio 6 d. redakcija), 7 punkto (1996 m. lapkričio 6 d. redakcija), 9 punkto ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 17 d. nutarimu nr. 441 „Dėl Socialinės pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Socialinės pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatų 5.1.1 punkto, 5.1.7 punkto (2000 m. balandžio 17 d. ir 2000 m. liepos 14 d. redakcijos), 5.1.8 punkto (2000 m. balandžio 17 d. ir 2000 m. liepos 14 d. redakcijos), 5.4, 5.5.2, 9 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų garantijų įstatymo 10 straipsnio (1994 m. lapkričio 3 d. redakcija) 1 daliai“, bylos nr. 44/01. *Valstybės žinios*, 2004, nr. 38-1236;

46) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gegužės 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymo 4 straipsnio (2003 m. balandžio 3 d. redakcija) 1 dalies 1, 2, 3 ir 5 punktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gruodžio 2 d. nutarimas nr. IX-1868 „Dėl Seimo laikinosios tyrimo komisijos dėl galimų grėsmių Lietuvos nacionaliniam saugumui išvados“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Seimo laikinųjų tyrimo komisijų įstatymo 3 bei 8 straipsniams (2003 m. balandžio 3 d. redakcija)“, bylos nr. 43/03-46/03. *Valstybės žinios*, 2004, nr. 81-2903;

47) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas „Dėl kai kurių teisės aktų, kuriais reguliuojami valstybės tarnybos ir su ja susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir įstatymams“, bylos nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03. *Valstybės žinios*, 2004, nr. 181-6708;

48) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos organizuoto nusikalstamumo užkardymo įstatymo 3 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija), 4 straipsnio (2001 m. birželio 26 d., 2003 m. balandžio 3 d. redakcijos), 6 straipsnio (2001 m. birželio 26 d. redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos

Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 8/02-16/02-25/02-9/03-10/03-11/03-36/03-37/03-06/04-09/04-20/04-26/04-30/04-31/04-32/04-34/04-41/04. *Valstybės žinios*, 2005, nr. 1-7;

49) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. sausio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 86, 87 straipsnių papildymo bei pakeitimo ir įstatymo papildymo 88¹ straipsniu įstatymo atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 23/2003. *Valstybės žinios*, 2005, nr. 9-289;

50) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gegužės 8 d. nutarimu nr. 506 „Dėl Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų 37 punkto (2000 m. gegužės 8 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo 29 straipsnio 1 daliai (1999 m. gruodžio 23 d., 2001 m. liepos 5 d. redakcijos)“, bylos nr. 9/02. *Valstybės žinios*, 2005, nr. 19-623;

51) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. vasario 10 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2004 m. liepos 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) 15 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ išaiškinimo“. *Valstybės žinios*, 2005, nr. 21-664;

52) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. rugsėjo 20 d. sprendimas „Dėl Klaipėdos apygardos teismo 2005 m. rugpjūčio 4 d. prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 31 d. įsakymu nr. 432 „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“ patvirtintos Sprendimų vykdymo instrukcijos 89 punktas neprieštaruoja Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2005, nr. 113-4132;

53) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 3 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatymo 21 straipsnio 2 dalies (2000 m. kovo 16 d. redakcija), 3 dalies (2002 m. birželio 11 d. redakcija), 4 dalies (1999 m. gegužės 11 d. redakcija), 7 dalies (2002 m. birželio 11 d. redakcija) 26 straipsnio 5, 7, 14 dalių atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 02/03-03/03-04/03-05/03-39/03-05/04-16/04-02/05-04/05. *Valstybės žinios*, 2005, nr. 131-4743;

54) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 163² straipsnio (2002 m. liepos 5 d. redakcija) 5 dalies ir šio straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 6 dalies

atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 01/04. *Valstybės žinios*, 2005, nr. 134-4819;

55) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 131 straipsnio 4 dalies (2001 m. rugsėjo 11 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 234 straipsnio 5 dalies (2003 m. balandžio 10 d., 2003 m. rugsėjo 16 d. redakcijos), 244 straipsnio 2 dalies (2003 m. balandžio 10 d., 2003 m. rugsėjo 16 d. redakcijos), 407 straipsnio (2003 m. birželio 19 d. redakcija), 408 straipsnio 1 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 412 straipsnio 2 ir 3 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 413 straipsnio 5 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 414 straipsnio 2 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir dėl pareiškėjo – Šiaulių rajono apylinkės teismo prašymų ištirti, ar Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 410 straipsnis (2002 m. kovo 14 d. redakcija) neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 7/03-41/03-40/04-46/04-5/05-7/05-17/05. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 7-254;

56) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo, Lietuvos Respublikos miškų įstatymo, Lietuvos Respublikos žemės įstatymo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. gruodžio 22 d. nutarimu nr. 1608 „Dėl Statybų privačioje žemėje reglamento patvirtinimo“ patvirtinto Statybų privačioje žemėje reglamento nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo, Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnio antrojoje dalyje numatyto žemės sklypų įsigijimo nuosavybės subjektų, tvarkos sąlygų ir apribojimų konstitucinio įstatymo (1996 m. birželio 20 d. redakcija) nuostatomis, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. gruodžio 22 d. nutarimu nr. 1608 „Dėl Statybų privačioje žemėje reglamento patvirtinimo“ patvirtinto Statybų privačioje žemėje reglamento 2 punkto atitikties Lietuvos Respublikos miškų įstatymo, Lietuvos Respublikos žemės įstatymo nuostatomis“, bylos nr. 17/02-24/02-06/03-22/04. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 30-1050;

57) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 14 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo - Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymo išaiškinti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo

priedėlio ii skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies ii skyriaus 1, 2 punktų, rezoliucinės dalies 6, 7 punktų nuostatos reiškia vieną ar kelis iš pareiškėjo nurodytų motyvų“, bylos nr. 13/2000-14/2000-20/2000-21/2000-22/2000-25/2000-31/2000-35/2000-39/2000-8/01-31/01. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 30-1051;

58) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. kovo 28 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 62 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 69 straipsnio 4 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 96 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 33/03. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 36-1292;

59) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 56 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 3 dalies (2003 m. sausio 21 redakcija), 4, 5, 6 dalių (2002 m. sausio 24 redakcija), 57 straipsnio 3 dalies (2003 m. sausio 28 d. redakcija), 63 straipsnio 4 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 70 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 71 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 72 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 73 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 75 straipsnio 1 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 76 straipsnio 2 dalies (2003 m. sausio 21 d. redakcija), 77 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 78 straipsnio 2 dalies (2003 m. sausio 21 d. redakcija), 79 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 81 straipsnio 3, 7 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 119 straipsnio 2, 5 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 120 straipsnio 3, 4

punktų (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 128 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), Lietuvos Respublikos įstatymo „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo statutas“ 11 straipsnio 3 dalies 13 punkto (1996 m. liepos 4 d. redakcija), 17 straipsnio 1, 3 dalių (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 dalies (1996 m. liepos 4 d. redakcija), 18 straipsnio 3 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. vasario 10 d. dekreto nr. 2048 „Dėl apygardos teismo teisėjo atleidimo“ 1 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 13/04-21/04-43/04. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 51-1894; 60) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. birželio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsnio pavadinimo „Konstitucinis Teismas – teisminė institucija“ ir šio straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 12/06. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 65-2400;

61) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas „Dėl teisenos byloje pagal pareiškėjo – Vilniaus miesto 3 apylinkės teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalis (2002 m. sausio 24 d. redakcija) neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 109 straipsnio 2, 3 dalims, 114 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, ar Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymas (2000 m. rugpjūčio 29 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsniui, 30 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 2, 3 dalims, 114 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, taip pat ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ 1 punktas neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 1 straipsniui, 5 straipsnio 1 daliai, 109 straipsnio 2, 3 dalims, 114 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, nutraukimo“. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 88-3475;

62) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85 straipsnio 3 dalies (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija), 139 straipsnio 2, 3 dalių (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija), Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 306 straipsnio (2004 m. liepos 8 d. redakcija), 308 straipsnio (2006 m. birželio 1 d. redakcija) 2 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 324 straipsnio 12, 13 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 377 straipsnio (2004 m. liepos 8 d.

redakcija) 9 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 448 straipsnio 7 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 454 straipsnio 5, 6 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), 460 straipsnio 4, 5 dalių (2002 m. kovo 14 d. redakcija), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 268 straipsnio 3 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 285 straipsnio 2, 5 dalių (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 286 straipsnio 1 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 288 straipsnio 4 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 289 straipsnio 2 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 303 straipsnio 2 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 320 straipsnio 2 dalies (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 325 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. vasario 28 d. redakcija), 358 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. vasario 28 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 119 straipsnio 2 dalies 1 punktas (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 119 straipsnio 5 dalis (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 120 straipsnio (2003 m. sausio 21 d. redakcija) 1 punktas (2002 m. sausio 24 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. vasario 19 d. dekretas nr. 2067 „Dėl apygardos teismo teisėjo įgaliojimų pratęsimo“, Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. birželio 18 d. dekretas nr. 128 „Dėl apygardų teismų skyrių pirmininkų skyrimo“ ta apimtimi, kuria nustatyta, kad Vilniaus apygardos teismo teisėjas Konstantas Ramelis skiriamas šio teismo civilinių bylų skyriaus pirmininkui, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 35/03-11/06. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 102-3957;

63) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 13 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Panevėžio apygardos teismo prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 214¹⁰ straipsnio 1 dalis ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 192 straipsnio 1 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 31 straipsnio 4 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui“. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 123-4649;

64) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 21 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos konstitucinio teismo 2006 m. balandžio 4 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto 73 straipsnio 3 dalies (1998 m. gruodžio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies ii skyriaus 6.3 punkto nuostatos išaiškinimo“, bylos nr. 24/05-04/06. *Valstybės žinios*, 2006, nr. 127-4849;

65) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. kovo 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso 187 straipsnio 1 dalies, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimo nr. 937 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“ 1, 2 punktų,

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 24 d. nutarimo nr. 316 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“ 1, 2 punktų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. balandžio 4 d. nutarimo nr. 361 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“ 1, 2 punktų (2005 m. balandžio 4 d., 2006 m. kovo 27 d. redakcijos), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. kovo 27 d. nutarimo nr. 298 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio didinimo“ 1 punkto (2006 m. kovo 27 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 32/06-49/06-57/06-58/06-59/06-60/06-61/06-65/06-66/06-67/06. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 34-1244;

66) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, Konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir Pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 18/06. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 52-2025;

67) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 22 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymo ištirti Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 57 straipsnio 3 dalies (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo 15 straipsnio 3 dalies (2003 m. gruodžio 16 d. redakcija) atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 51 straipsnio 1, 2 dalims (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija), 53 straipsnio 1 daliai (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija)“. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 57-2200;

68) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ (1993 m. balandžio 6 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos

Vyriausybės 1994 m. gruodžio 19 d. nutarimo nr. 1269 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemas (generalinio plano)“ (1994 m. gruodžio 19 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 14/06-22/06-27/06-29/06-34/06-35/06-42/06-46/06-52/06-54/06-03/07-11/07. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 72-2865;

69) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 27 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ (1993 m. balandžio 6 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. gruodžio 19 d. nutarimo nr. 1269 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemas (generalinio plano)“ (1994 m. gruodžio 19 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 14/06-22/06-27/06-29/06-34/06-35/06-42/06-46/06-52/06-54/06-03/07-11/07. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 72-2865;

70) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. birželio 27 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Šiaulių rajono apylinkės teismo prašymo ištirti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 225 straipsnio (2000 m. rugsėjo 26 d. redakcija) 4 dalies, 227 straipsnio (2003 m. balandžio 10 d. redakcija) 2 dalies (2000 m. rugsėjo 26 d. redakcija) atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 72-2866;

71) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. liepos 5 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Klaipėdos miesto apylinkės teismo prašymo ištirti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 4, 346 straipsnio 1, 2 dalių, 350 straipsnio 1, 2 dalių (pasak pareiškėjo, 2006 m. rugsėjo 11 d. redakcija) atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat ištirti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. gruodžio 19 d. nutarimu nr. 1269 „Dėl Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemas (generalinio plano)“ patvirtintos Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemas (generalinio plano) atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos“ 1 straipsnio 1 daliai (1993 m. balandžio 6 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies 4 punktui (1993 m. balandžio 6 d. redakcija), 8 straipsnio 1 daliai (1993 m. balandžio 6 d. redakcija), Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų skelbimo ir įsigaliojimo tvarkos įstatymo 2 straipsniui (2005 m. liepos 7 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 4 punktui (pasak pareiškėjo, 2005 m. liepos 7 d. redakcija), 9 straipsnio 1 daliai (2005 m. liepos 7 d. redakcija)“. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 76-3019;

72) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. vasario 27 d. nutarimo nr. 222 „Dėl kandidato į Vyriausybės atstovus“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos

korupcijos prevencijos įstatymo 9 straipsniui“, bylos nr. 33/04. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 90-3580;

73) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. spalio 23 d. nutarimo nr. 1154 „Dėl valstybinės reikšmės miškų plotų patvirtinimo“ (2002 m. gegužės 28 d. redakcija) nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 4 straipsnio 2 daliai (2001 m. rugpjūčio 3 d. redakcija), taip pat dėl pareiškėjo – Šiaulių apygardos administracinio teismo prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. spalio 23 d. nutarimo nr. 1154 „Dėl valstybinės reikšmės miškų plotų patvirtinimo“ (2005 m. liepos 14 d. redakcija) nuostatos neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsniui, Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 1 punktui (2004 m. kovo 23 d. redakcija), 5 straipsnio 2 dalies 3 punktui (2002 m. balandžio 2 d. redakcija), 12 straipsniui (2003 m. spalio 14 d. redakcija)“, bylos nr. 44/04-10/06. *Valstybės žinios*, 2007-09-11, nr. 96-3891;

74) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 6 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Kauno miesto apylinkės teismo prašymo (nr. 1B-30) ištirti, ar Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 192 straipsnio 1 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnio 3 daliai“. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 96-3892;

75) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. rugsėjo 12 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Kauno miesto apylinkės teismo prašymo (nr. 1B-31) ištirti, ar Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 192 straipsnio 1 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 42 straipsnio 3 daliai“. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 98-3984;

76) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 22 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo 4 straipsnio (2002 m. liepos 2 d., 2004 m. lapkričio 4 d., 2005 m. gegužės 19 d., 2006 m. birželio 8 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 38/04-39/04. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 110-4511;

77) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. spalio 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 4, 165 straipsnių (2002 m. vasario 28 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 26/07. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 111-4549;

78) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gruodžio 6 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. birželio 13 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo 1 straipsnio 5 punkto, 10 straipsnio 3 ir 4 dalių, 15 straipsnio 1 dalies, 20 straipsnio, 21 straipsnio 2 punkto, 32 straipsnio 2 dalies, 34 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių, 35 straipsnio 2 ir 5 punktų, 37 straipsnio 2 punkto ir 38 straipsnio 2 ir 3 punktų atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies I skyriaus 6 punkto nuostatų išaiškinimo, taip pat dėl pareiškėjo – Lietuvos Respublikos teisingumo ministro prašymo išaiškinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1996 m. vasario 28 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. rugpjūčio 30 d. nutarimo nr. 1164 „Dėl dalies Žemės ūkio ministerijos įmonių paskolų kapitalizavimo“ atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos biudžetinės sandaros įstatymo 13 straipsniui, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 9 straipsniui ir Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo 43 straipsnio pirmajai daliai“ motyvuojamosios dalies 1 punktą“, bylos nr. 10/95, 23/98. *Valstybės žinios*, 2007, nr. 129-5246;

79) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio 8 dalies (2004 m. kovo 9 d. redakcija), 34 straipsnio 17 dalies (2004 m. kovo 9 d., 2006 m. balandžio 25 d. redakcijos), 41 straipsnio (2004 m. kovo 9 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 20 d. nutarimu nr. 618 „Dėl Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių ir Mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais prekybos ir viešojo maitinimo įmonėse taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Didmeninės ir mažmeninės prekybos alkoholio produktais licencijavimo taisyklių 28.5, 51.5 punktų (2004 m. gegužės 20 d. redakcija), 51 punkto (2004 m. gegužės 20 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 daliai (2004 m. kovo 9 d., 2006 m. balandžio 25 d. redakcijos), šių taisyklių 51 punkto (2006 m. spalio 17 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 daliai (2006 m. balandžio 25 d. redakcija), taip pat šių taisyklių 51 punkto (2007 m. gegužės 2 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 daliai (2006 m. balandžio 25 d., 2007 m. birželio 21 d. redakcijos)“, bylos nr. 02/06-23/06-37/06-50/06-31/07, *Valstybės žinios*, 2008, nr. 10-349;

80) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. sausio 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 425 straipsnio 2 dalies (2002 m. kovo 14 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 45/06. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 11-388;

81) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 1 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. liepos 11 d. nutarimo nr. 899 „Dėl Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigybių reikalavimų aprašo, konkursų valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų pareigas eiti organizavimo, mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų atestavimo tvarkos aprašo ir pedagoginių vardų suteikimo universitetuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.3.1 punkto, šiuo Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) patvirtinto Minimalių kvalifikacinių valstybinių mokslo ir studijų institucijų mokslo darbuotojų, kitų tyrėjų ir dėstytojų, dirbančių humanitarinių ir socialinių mokslų srityse, pareigybių reikalavimų aprašo (2005 m. rugpjūčio 18 d. redakcija) 2.2, 2.5, 3.1.2, 3.1.3, 3.1.4 punktų ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu nr. 962 „Dėl Habilitacijos tvarkos patvirtinimo“ patvirtintos Habilitacijos tvarkos 3.1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies III skyriaus 17, 20 punktų, IV skyriaus 6 punkto nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 18/06. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 15-520;

82) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 4 d. nutarimu nr. 1568 „Dėl Kvalifikacinių aukštojo teisinio išsilavinimo reikalavimų asmenims, norintiems įstatymų nustatyta tvarka eiti teisėjo pareigas, patvirtinimo“ patvirtintų Kvalifikacinių aukštojo teisinio išsilavinimo reikalavimų asmenims, norintiems įstatymų nustatyta tvarka eiti teisėjo pareigas, atitikties Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 51 straipsnio 1 daliai (2002 m. sausio 24 d., 2004 m. gegužės 18 d., 2006 m. birželio 1 d. redakcijos), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymo 5 straipsnio 1 daliai“, bylos nr. 19/05. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 23-852;

83) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. kovo 15 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 6 d. nutarimu nr. 177 „Dėl Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) patvirtintų Skirtų realizuoti netauriųjų metalų laužo ir

atliekų supirkimo licencijavimo taisyklių (2004 m. rugpjūčio 31 d. redakcija) 34 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 19/06-20/06. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 32-1114;

84) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. gegužės 28 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 256 straipsnio 3 dalies (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 39/06. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 62-2353;

85) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. liepos 4 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. liepos 5 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 1 punkto (2002 m. balandžio 2 d. redakcija), 16 straipsnio 7 dalies (1999 m. gegužės 13 d., 2001 m. gruodžio 11 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ išaiškinimo“, bylos nr. 03/04-15/04-05/06. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 78-3080;

86) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. spalio 14 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Vilniaus miesto 3 apylinkės teismo prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Prezidento 2006 m. gruodžio 22 d. dekreto nr. 1K-838 „Dėl Lietuvos valstybės medaliais apdovanotų asmenų išbraukimo iš apdovanotųjų sąrašo“ 2, 3 straipsniai neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos ordinų, medalių ir kitų pasižymėjimo ženklų įstatymo 132 straipsniui (1993 m. liepos 1 d. redakcija), Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (1999 m. birželio 17 d. redakcija) 4 straipsnio 1 dalies nuostatom“. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 119-4512;

87) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. gruodžio 4 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (2004 m. liepos 1 d. redakcija) 15 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 47/04. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 140-5569;

88) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų, specialiųjų tyrimų tarnybos, valstybės saugumo, krašto apsaugos, prokuratūros, kalėjimų departamento, jam pavaldžių įstaigų bei valstybės įmonių pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies (2000 m. liepos 13 d., 2005 m. gegužės 19 d. redakcijos), 11 straipsnio 5 dalies (2000 m. gruodžio 21 d. redakcija), 11 straipsnio 3 dalies (2005 m. gegužės 19 d. redakcija), Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 12 dalies (2007 m. sausio 18 d. redakcija)

atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 09/06-30/06-01/07-30/08. *Valstybės žinios*, 2008, nr. 150-6106;

89) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. sausio 15 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. lapkričio 9 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo narių darbo sąlygų įstatymo 13 straipsnio 1 dalies atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ ir 2006 m. kovo 28 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 62 straipsnio 1 dalies 2 punkto, 69 straipsnio 4 dalies (1996 m. liepos 11 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 11 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 96 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 15/98, 33/03. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 6-170;

90) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. kovo 2 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos atominės elektrinės įstatymo 10 straipsnio 1 dalies (2008 m. vasario 1 d. redakcija) nuostatų ir 11 straipsnio (2008 m. vasario 1 d. redakcija) 1 dalies 1 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 28/08. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 25-988;

91) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. balandžio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 269 straipsnio 7 dalies (2007 m. gruodžio 13 d., 2008 m. liepos 3 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 27/08-29/08-33/08. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 42-1624;

92) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. balandžio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos gamtinių dujų įstatymo 5 straipsnio 2 dalies (2000 m. spalio 10 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. birželio 19 d. nutarimu nr. 743 „Dėl Gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, laikymo ir tiekimo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Gamtinių dujų perdavimo, paskirstymo, laikymo ir tiekimo licencijavimo taisyklių 10 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, šių taisyklių 37 punkto (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 15 straipsnio 1 daliai, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.2 straipsnio 2 daliai, 1.3 straipsnio 3 daliai, 2.80 straipsniui, Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsniui“, bylos nr. 23/05-18/07. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 49-1993;

93) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. gegužės 15 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimo „Dėl Lietuvos

Respublikos teismų įstatymo 56 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 3 dalies (2003 m. sausio 21 d. redakcija), 4, 5, 6 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 57 straipsnio 3 dalies (2003 m. sausio 28 d. redakcija), 63 straipsnio 4 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 70 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 71 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 72 straipsnio 2, 3 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 73 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 74 straipsnio 1 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 75 straipsnio 1 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 76 straipsnio 2 dalies (2003 m. sausio 21 d. redakcija), 77 straipsnio 3 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 78 straipsnio 2 dalies (2003 m. sausio 21 d. redakcija), 79 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 81 straipsnio 3, 7 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 90 straipsnio 3, 7 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 119 straipsnio 2, 5 dalių (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 120 straipsnio 3, 4 punktų (2002 m. sausio 24 d. redakcija), 128 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 24 d. redakcija), Lietuvos Respublikos įstatymo „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo statutas“ 11 straipsnio 3 dalies 13 punkto (1996 m. liepos 4 d. redakcija), 17 straipsnio 1, 3 dalių (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 dalies (1996 m. liepos 4 d. redakcija), 18 straipsnio 3 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Prezidento 2003 m. vasario 10 d. dekreto nr. 2048 „Dėl apygardos teismo teisėjo atleidimo“ 1 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ motyvuojamosios dalies ii skyriaus 15.3.1.1 papunkčio ir 22 punkto nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 13/04-21/04-43/04. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 58-2251;

94) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 20 straipsnio 1, 2, 3 dalių (2000 m. rugsėjo 26 d. redakcija), 20 straipsnio 5 dalies (2004 m. liepos 5 d. redakcija), 43 straipsnio 4 dalies (2000 m. rugsėjo 26 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 34/2008-36/2008-40/2008-1/2009-4/2009-5/2009-6/2009-7/2009-9/2009-12/2009-13/2009-14/2009-17/2009-18/2009-19/2009-20/2009-22/200. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 69-2798;

95) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 22 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (2004 m. sausio 15 d. redakcija) 22 straipsnio 6 dalies (2006 m. birželio 8 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. gegužės 26 d. nutarimu nr. 635 „Dėl Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtinto Detaliojo teritorijų planavimo organizatoriaus teisių ir pareigų perdavimo ir sutarties sudarymo tvarkos aprašo 7.2 punkto

(2007 m. sausio 15 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos miškų įstatymo nuostatomis ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gegužės 9 d. nutarimo nr. 641 „Dėl Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos patvirtinimo“ 1 punktu patvirtintos Miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis tvarkos 7.4 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos miškų įstatymo, Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo nuostatomis“, bylos nr. 16/07-17/07-20/08. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 75-3074;

96) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. spalio 8 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 28 d. nutarimu nr. 113 „Dėl nefasuotų naftos produktų prekybos licencijavimo“ patvirtintų Nefasuotų naftos produktų prekybos licencijavimo taisyklių 42 punkto (2006 m. sausio 31 d. redakcija) nuostatos „Licencijos galiojimas panaikinamas. Jeigu <...> 42.10. įsiteisėja teismo nutartis įmonei iškelti bankroto bylą <...>“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo 10 straipsnio 7 dalies (2001 m. kovo 20 d. redakcija) nuostatai“, bylos nr. 64/06. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 121-5237;

97) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. spalio 28 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2008 m. kovo 20 d. nutarimo motyvuojamosios dalies II skyriaus 13 punkto nuostatos išaiškinimo“, bylos nr. 28/07-29/07. *Valstybės žinios*, 2009-10-31, nr. 130-5652;

98) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. lapkričio 6 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 21 d. nutarimo motyvuojamosios dalies 4 ir 7 punktų nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 14/98. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 134-5859;

99) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. lapkričio 10 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 153 straipsnio 2 dalies (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) nuostata „Procesas gali būti atnaujinamas esant šiems pagrindams: <...> 11) panaikinamas kaip neteisėtas teisės aktas, kuriuo remdamasis teismas išsprendė bylą“ neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai, 107 straipsnio 1 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 72 straipsnio 4 daliai“. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 135-5892;

100) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. lapkričio 20 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Lietuvos apeliacinio teismo prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos Prezidento 2005 m. kovo 3 d. dekretas nr. 225 „Dėl apylinkės teismo teisėjos atleidimo iš pareigų“ neprieštaruoja Lietuvos Respublikos teismų įstatymo (2002 m. sausio 24 d. redakcija) 44 straipsnio 1 daliai, 51 straipsnio 1 daliai, 52 straipsnio 4 punktui, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 daliai“. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 139-6120;

101) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. gruodžio 18 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. sausio 14 d. nutarimo motyvuojamosios dalies III skyriaus 6.1, 6.2, 7 punktų nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 25/01. *Valstybės žinios*, 2009, nr. 151-6798;

102) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. vasario 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1993 m. gruodžio 6 d. nutarimo nr. 912 „Dėl Trakų istorinio nacionalinio parko planavimo schemos patvirtinimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 23/2007-38/2009. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 18-830;

103) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. vasario 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 9 d. nutarimo nr. 22 „Dėl pritarimo akcinės bendrovės „Lietuvos dujos“ valstybei nuosavybės teise priklausančių 34 procentų akcijų pirkimo-pardavimo sutarties, šios sutarties priedų, taip pat akcininkų sutarties projektams“ 1, 2 punktų, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 18 d. nutarimo nr. 292 „Dėl ilgalaikės gamtinių dujų tiekimo sutarties tarp akcinės bendrovės „Lietuvos dujos“ ir atvirosios akcinės bendrovės „Gazprom“ papildymo projekto“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 19/2008-25/2009. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 25-1179;

104) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. kovo 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. spalio 23 d. nutarimo nr. 1154 „Dėl valstybinės reikšmės miškų plotų patvirtinimo“ (2004 m. lapkričio 3 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 4 straipsnio 2 daliai (2001 m. rugpjūčio 3 d. redakcija), 5 straipsnio 2 dalies 1 punktui (2004 m. kovo 23 d. redakcija“, bylos nr. 25/2007. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 29-1348;

105) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. kovo 22 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos notariato įstatymo 23 straipsnio 3 dalies (2003 m. sausio 23 d.

redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 16/08. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 34-1620;

106) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2002 m. lapkričio 25 d., 2003 m. gruodžio 3 d., 2006 m. sausio 16 d., 2007 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. spalio 22 d., 2007 m. lapkričio 22 d., 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimų ir 2009 m. sausio 15 d. sprendimo nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 41/2000, 47/2001-08/2003-20/2003-32/2003-38/2003, 7/03-41/03-40/04-46/04-5/05-7/05-17/05, 35/04-37/04-72/06, 38/04-39/04, 06/05-08/05, 09/06-30/06-01/07-30/08, 15/98, 33/03. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 46-2219;

107) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 3 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės prašymo išaiškinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 m. birželio 8 d. nutarimo kai kurias nuostatas“. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 52-2568;

108) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. gegužės 13 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 16 straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 18 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos Prezidento 2007 m. gegužės 29 d. dekreto nr. 1K-988 „Dėl Valstybinės lošimų priežiūros komisijos nario atleidimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymo 26 straipsnio (2003 m. liepos 4 d. redakcija) 4 daliai“, bylos nr. 04/08-11/08. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 56-2766;

109) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. birželio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatymo 5, 6 straipsnių, Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 3 straipsnio 3 dalies (2009 m. gruodžio 8 d. redakcija), Lietuvos Respublikos socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinojo įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 1 punkto, 16 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 06/2008-18/2008-24/2010. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 134-6860;

110) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. liepos 2 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 12 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 7 straipsnio pakeitimo įstatymo 1 straipsnio ir Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymo 7 straipsnio (2002 m. lapkričio 5 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ nuostatos išaiškinimo“, bylos nr. 16/03-17/03-18/03. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 80-4181;

111) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. rugsėjo 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento 2002 m. birželio 14 d. dekreto nr. 1806 „Dėl Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių piliečių apdovanojimo Lietuvos valstybės ordinais ir medaliais Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dienos proga“ 1 straipsnio ta apimtimi, kuria Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Komandoro kryžiumi apdovanotas Vladimiras Jakuninas, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos ordinų, medalių ir kitų pasižymėjimo ženklų įstatymo nuostatoms“, bylos nr. 07/08. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 106-5466;

112) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo 36 straipsnio (2008 m. gegužės 8 d., 2009 m. vasario 12 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 26/2009. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 133-6800;

113) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 16 d. sprendimas „Dėl pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymo ištirti, ar Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymo 46 straipsnio 8 dalis (2008 m. liepos 14 d. redakcija), Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 2 straipsnio 4 dalis (2009 m. birželio 11 d. redakcija) neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 136-6943;

114) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. lapkričio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl SSRS okupacijos žalos atlyginimo“, Lietuvos Respublikos asmenų, represuotų už pasipriešinimą okupaciniams režimams, teisių atkūrimo įstatymo (1998 m. kovo 12 d. redakcija), Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl atsakomybės už Lietuvos gyventojų genocidą“ (1992 m. balandžio 9 d. redakcija su vėlesniais pakeitimais) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 09/2008. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 141-7217;

115) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. gruodžio 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 38 straipsnio 1 dalies (2006 m. gruodžio 12 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 08/2008-23/2009. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 147-7522;

116) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2010 m. gruodžio 22 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 2 straipsnio (2003 m. spalio 14 d. redakcija) 1 dalies, 10 straipsnio (2004 m. spalio

12 d. redakcija) 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 10/2008-119/2010. *Valstybės žinios*, 2010, nr. 153-7836;

117) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. sausio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo (1999 m. gegužės 18 d. redakcija) 67 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 13/2008. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 3-93;

118) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. sausio 31 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.103 straipsnio (2006 m. spalio 17 d. redakcija) 3 dalies ir Lietuvos Respublikos statybos įstatymo 28 straipsnio (2006 m. spalio 17 d., 2009 m. lapkričio 19 d. redakcijos) 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 3/2009-24/2009-37/2009-1/2010-3/2010-4/2010-5/2010-11/2010-17/2010-26/2010-45/2010-57/2010-58/2010-59/2010-60/2010-61/2010. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 14-602;

119) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. vasario 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo (2008 m. lapkričio 6 d. redakcija) 4 straipsnio 2 dalies 2 punkto, 5 straipsnio 1 dalies, 6 straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 27/2009-29/2009-30/2009-31/2010-53/2010-55/2010. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 20-967;

120) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. balandžio 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 168 straipsnio 4 dalies (2007 m. birželio 28 d. redakcija) nuostatos atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 38/2008. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 42-1985;

121) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. gegužės 11 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo (2010 m. birželio 30 d. redakcija) 34 straipsnio, 83 straipsnio 2, 3, 4, 5 dalių, Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo (2010 m. gegužės 18 d. redakcija) 3 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 136/2010-17/2011-18/2011-19/2011. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 58-2771;

122) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. birželio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos nekilnojamojo turto registro įstatymo (2001 m. birželio 21 d. redakcija) 42 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 12 d. nutarimu nr. 1129 „Dėl Nekilnojamojo turto registro nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų nekilnojamojo turto registro nuostatų 88 punkto (2007 m. vasario 27 d. redakcija), 97 punkto (2007 m. vasario 27 d., 2008 m. spalio 22 d., 2010 m.

kovo 3 d., 2011 m. gegužės 4 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 12/2008-45/2009. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 156-7405;

123) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. liepos 7 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslapčių įstatymo (2003 m. gruodžio 16 d. redakcija) 16 straipsnio 2 dalies 13 punkto, 18 straipsnio 1 dalies 4 punkto, Lietuvos Respublikos vidaus tarnybos statuto patvirtinimo įstatymu patvirtinto Vidaus tarnybos statuto 28 straipsnio (2007 m. gegužės 15 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 22/2008-31/2008-9/2010-35/2010. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 84-4106;

124) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. birželio 3 d. nutarimo nr. X-1569 „Dėl Valstybinės šeimos politikos koncepcijos patvirtinimo“ patvirtintos Valstybinės šeimos politikos koncepcijos nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 21/2008. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 118-5564;

125) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2011 m. gruodžio 22 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo (2009 m. balandžio 30 d. redakcija) nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 13/2010-140/2010. *Valstybės žinios*, 2011, nr. 160-7591;

126) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatų, kuriomis reguliuojamas pensijų perskaičiavimas ir mokėjimas valstybėje susidarius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 46/2010-47/2010-48/2010-49/2010-51/2010-52/2010-70/2010-77/2010-82/2010-83/2010-84/2010-86/2010-87/2010-94/2010-100/2010-101/2010-109/2010-114/2010-123/2010-124/2010-129/2010-129/2010-133/2010-134/2010-142/2010-143/2010-1/2011-2/2011-5/2011-8/2011-16/2011-21/2011-23/2011-25/2011-29/2011-32/2011-37/2011-39/2011. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 109-5528;

127) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. kovo 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo, Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo, Lietuvos Respublikos politinių partijų ir politinių kampanijų finansavimo bei finansavimo kontrolės įstatymo kai kurių nuostatų, kuriomis reguliuojami su rinkimų užstato sumokėjimu, kandidatų deklaracijų pateikimu, rinkimų slenksčio pateikimu, sutarties ir politinės kompanijos išdininkų sudarymu ir

valstybės biudžeto lėšų politinėms partijoms paskirstymu susiję santykiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 21/2010-30/2010. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 40-1973;

128) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. balandžio 18 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.290 straipsnio 1,3 dalių. 6.1015 straipsnio 1 dalies, Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (2004 m. kovo 5 d. redakcija) 19 straipsnio 10 dalies, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. gruodžio 5 d. nutarimu nr. 530 „Dėl Asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų“ patvirtintų asmenų draudimo valstybės lėšomis ir kompensacijų mokėjimo juos sužeidus arba jiems žuvus ryšium su tarnyba sąlygų 26 punkto (2002 m. gruodžio 23 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių 49 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 37/2008-11/2009-7/2010-22/2010-34/2010-56/2010-126/2010-10/2011-12/2011-13/2011-24/2011. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 47-2309;

129) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. gegužės 2 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto 117 straipsnio 6 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, taip pat dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. lapkričio 17 d. nutarimo nr. XI-1 „Dėl A. Valinsko išrinkimo Lietuvos Respublikos Seimo pirmininku“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos Seimo statuto 15 straipsnio 6 daliai, 136 straipsnio 3 daliai, 139 straipsnio 2 daliai“, bylos nr. 2/2009. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 52-2583;

130) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. birželio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos religinių bendrijų teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo tvarkos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 15/2009. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 70-3612;

131) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. liepos 3 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 4 straipsnio 5 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 54/2010. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 79-4110;

132) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. rugsėjo 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymo 2 straipsnio 5 dalies (2012 m. kovo 22 d.

redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 8/2012. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 105-5330;

133) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. rugsėjo 25 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 30¹ straipsnio 2 dalies (2007 m. gruodžio 13 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 34/2009-11/2011-33/2011. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 113-5737;

134) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. spalio 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. gruodžio 31 d. nutarimu nr. 1503 „Dėl Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo viešo aukciono būdu nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo viešo aukciono būdu nuostatų 49 punkto (2005 m. rugsėjo 13 d. redakcija), 50.2 punkto (2007 m. rugpjūčio 29 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatom“, bylos nr. 15/2010-40/2010. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 125-6284;

135) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 29 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nario Gintaro Songailos prašymų išaiškinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. lapkričio 10 d. išvadą“, bylos nr. 15/2012-16/2012. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 140-7189;

136) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. gruodžio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (2002 m. vasario 28 d. redakcija) 153 straipsnio 2 dalies, 319 straipsnio 3 dalies, 352 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 33/2009. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 142-7341;

137) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. gruodžio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos krašto apsaugos sistemos organizavimo ir karo tarnybos įstatymo 48 straipsnio 1 dalies (1999 m. liepos 7 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 44/2010. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 145-7457;

138) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. gruodžio 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 2 punkto (2002 m. liepos 2 d., 2008 m. gruodžio 23 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 35/2009. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 149-7634;

139) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. gruodžio 19 d. sprendimas „Dėl bylos pagal pareiškėjo – Vilniaus apygardos administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 153 straipsnio 2 dalies 11

punktas (2000 m. rugsėjo 19 d. redakcija) neprieštaruja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, nutraukimo“, bylos nr. 43/2009. *Valstybės žinios*, 2012, nr. 152-7779;

140) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. sausio 25 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo (2002 m. sausio 15 d. redakcija) 18 straipsnio (2007 m. gruodžio 4 d. redakcija) 2 dalies 4 punkto, 40 straipsnio 1 dalies 5 punkto (2007 m. gruodžio 4 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 50/2009. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 11-520;

141) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 15 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 2009 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo. Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2009 metų rodiklių patvirtinimo, Lietuvos Respublikos 2009 metų privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymų, su jais susijusių kai kurių įstatymų ir kitų teisės aktų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 28/2009. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 19-938;

142) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. vasario 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2009 m. balandžio 28 d. nutarimo nr. XI-234 „Dėl G. Vileikio atleidimo iš Seimo kanclerio pareigų“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymui, Lietuvos Respublikos Seimo statutui“, bylos nr. 41/2009. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 20-975;

143) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. kovo 13 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d., 2006 m. lapkričio 13 d. nutarimų nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 40/03; 45/03-36/04. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 28-1333;

144) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. balandžio 2 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. liepos 16 d. nutarimo nr. 903 „Dėl pritarimo susitarimui dėl valstybei nuosavybės teise priklausančių akcinės bendrovės „Alita“ akcijų pirkimo–pardavimo sutarties pakeitimo projekto“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatymo 16 straipsnio (2001 m. gruodžio 17 d. redakcija) 1 daliai (1997 m. lapkričio 4 d. redakcija)“, bylos nr. 2/2010. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 36-1748;

145) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. balandžio 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies (2008 m. lapkričio 6 d. redakcija), Lietuvos Respublikos vietos savivaldos

įstatymo (2008 m. rugsėjo 15 d. redakcija) 19 straipsnio 12 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 50/2010. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 45-2230;

146) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gegužės 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimu nr. 1195 „Dėl Darbuotojų, kurių darbo pobūdis yra susijęs su didesne protine, emocine įtampa, darbo laiko sutrumpinimo tvarkos ir darbuotojų, kuriems nustatytas sutrumpintas darbo laikas, darbo apmokėjimo sąlygų patvirtinimo“ patvirtintos Darbuotojų, kurių darbo pobūdis yra susijęs su didesne protine, emocine įtampa, darbo laiko sutrumpinimo tvarkos 6 punkto (2009 m. balandžio 29 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. liepos 18 d. nutarimu nr. 941 „Dėl kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į kasmetines pailgintas atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės patvirtinimo“ patvirtintų kai kurių kategorijų darbuotojų, turinčių teisę į kasmetines pailgintas atostogas, sąrašo ir šių atostogų trukmės 4 punkto (2009 m. balandžio 29 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos darbo kodeksui“, bylos nr. 44/2009. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 50-2502;

147) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gegužės 16 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo, Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo, Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo ir jo pakeitimo įstatymo kai kurių nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 47/2009-131/2010. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 52-2604;

148) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gegužės 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 8 straipsnio, 15 straipsnio 2 punkto (1999 m. gegužės 13 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 27/2010. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 58-2930;

149) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. liepos 1 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatų, kuriomis nustatyti sumažinti valstybės tarnautojų ir teisėjų atlyginimai valstybėje susidarius itin sunkiai ekonominei, finansinei padėčiai, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 125/2010-26/2011-21/2012-6/2013-8/2013-10/2013. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 103-5079;

150) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. liepos 3 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2007 m. gegužės 15 d. nutarimo kai kurių nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 7/04-8/04. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 72-3595;

151) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. liepos 5 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos bankų įstatymo, Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo,

Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymo, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso kai kurių nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 2/2012-12/2012-9/2013. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 73-3679;

152) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. rugsėjo 11 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. vasario 24 d. nutarimu nr. 205 „Dėl žemės įvertinimo tvarkos“ (2002 m. spalio 21 d. redakcija) patvirtintos Valstybės išperkamos žemės, miško ir vandens telkinių vertės bei lygiavertiškumo nustatymo metodikos 4 punkto (2002 m. spalio 21 d. redakcija) nuostatos atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo (1997 m. liepos 1 d. redakcija) 16 straipsnio 2 daliai“, bylos nr. 6/2010. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 97-4815;

153) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. spalio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 4 straipsnio 11 dalies (2001 m. rugpjūčio 3 d. redakcija), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 29 d. nutarimu nr. 1057 patvirtintos Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo įgyvendinimo tvarkos (1999 m. lapkričio 11 d. redakcija) 18 punkto pirmosios pastraipos (2001 m. lapkričio 12 d., 2004 m. balandžio 7 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 28/2010. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 107-5296;

154) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. spalio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos kompensacijų už valstybės išperkama nekilnojamąjį turtą dydžio, šaltinių, mokėjimo terminų bei tvarkos, taip pat valstybės garantijų ir lengvatų, numatytų piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatyme, įstatymo (2003 m. spalio 14 d. redakcija) 7 straipsnio (2005 m. gruodžio 23 d. redakcija) 4 dalies (2011 m. lapkričio 10 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 5/2012. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 107-5297;

155) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 7 d. nutarimu nr. 1654 „Dėl Sveikatos priežiūros įstaigų ir paslaugų restruktūrizavimo trečiojo etapo programos patvirtinimo“ patvirtintos sveikatos priežiūros įstaigų ir paslaugų restruktūrizavimo trečiojo etapo programos atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 18/2010. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 116-5807;

156) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. lapkričio 15 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 255 straipsnio 2 dalies (2003 m. balandžio 10 d. redakcija), 256 straipsnio 1 dalies (2007 m. birželio 28 d., 2011 m. gruodžio 22 d. redakcijos), 4 dalies (2007 m. birželio 28 d., 2011 m. gruodžio 22 d. redakcijos), 320 straipsnio 3 dalies, 326 straipsnio 1 dalies (2007 m. birželio 28 d. redakcija) 4 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 12/2010-3/2013-4/2013-5/2013. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 119-6005;

157) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gruodžio 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.270 straipsnio 3 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 43/2011. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 126-6421;

158) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gruodžio 11 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 25 straipsnio 5 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. kovo 22 d. nutarimu nr. 309 patvirtintų nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo išmokų nuostatų 103.5 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymo (2003 m. lapkričio 11 d. redakcija) 27 straipsnio 1 daliai“, bylos nr. 138/2010. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 128-6529;

159) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gruodžio 20 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo (2007 m. lapkričio 22 d. redakcija) 33 straipsnio 6 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 30/2011. *Valstybės žinios*, 2013, nr. 133-6792;

160) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 16 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2000 m. kovo 30 d., 2003 m. sausio 24 d., 2004 m. gegužės 13 d., 2006 m. sausio 16 d. nutarimų kai kurių nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 26/98, 20/01, 43/03-46/03, 7/03-41/03-40/04-46/04-5/05-7/05-17/05. *Teisės aktų registras*, 2014-01-20, nr. 299;

161) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. sausio 24 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos 125 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Seimo statuto 170 straipsnio (2012 m. kovo 15 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 22/2013. *Teisės aktų registras*, 2014-01-24, nr. 478;

- 162) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 3 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 15/2011. *Teisės aktų registras*, 2014-02-04, nr. 963;
- 163) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 26 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2013 m. gegužės 16 d. nutarimo nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 47/2009-131/2010. *Teisės aktų registras*, 2014-02-27, nr. 2176;
- 164) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. vasario 27 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 21 d. nutarimo kai kurių nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 14/98. *Teisės aktų registras*, 2014-02-28, nr. 2336;
- 165) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 7 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2012 m. vasario 6 d. nutarimo kai kurių nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 46/2010 47/2010-48/2010-49/2010-51/2010-52/2010-70/2010-77/2010 82/2010-83/2010-84/2010-85/2010-86/2010-87/2010-94/2010-100/2010-101/2010-109/2010-114/2010-123/2010-124/2010-128/2010-129/2010-133/2010-134/2010-142/2010-143/2010-1/2011-2/2011-5/2011-8/2011-16/2011-21/2011-23/2011-25/2011-29/2011-32/2011-37/2011-39/2011. *Teisės aktų registras*, 2014-03-10, nr. 2908;
- 166) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 10 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo nuostatų išaiškinimo“, bylos nr. 16/98. *Teisės aktų registras*, 2014-03-10, nr. 2907;
- 167) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. balandžio 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos garantinio fondo įstatymo 5 straipsnio 12 dalies (2008 m. birželio 26 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 22/2011-28/2011. *Teisės aktų registras*, 2014-04-15, nr. 4467;
- 168) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. gegužės 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. balandžio 12 d. nutarimu nr. 519 „Dėl Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano patvirtinimo“ patvirtinto Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano 166.4 punkto (2007 m. spalio 31 d., 2010 m. gruodžio 1 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 47/2011. *Teisės aktų registras*, 2014-05-12, nr. 5321;
- 169) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. liepos 11 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos referendumo įstatymo nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 16/2014-29/2014. *Teisės aktų registras*, 2014-07-11, nr. 10117;

170) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. spalio 9 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. birželio 2 d. nutarimo nr. 692 „Dėl naujų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos“ 2.15 punkto (2004 m. lapkričio 29 d. redakcija) pirmosios pastraipos nuostatos atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos žemės įstatymui“, bylos nr. 11/2012. *Teisės aktų registras*, 2014-10-09, nr. 13918;

171) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2014 m. lapkričio 10 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 20 straipsnio 3 dalies (2002 m. balandžio 24 d. redakcija), 70 straipsnio 7 dalies (2002 m. sausio 19 d. redakcija) nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 24/2012. *Teisės aktų registras*, 2014-11-10, nr. 16400;

172) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. vasario 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 25 straipsnio 4 dalies (2010 m. balandžio 15 d., 2013 m. birželio 13 d. redakcijos), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 11 d. nutarimu nr. 1950 „Dėl Kelių eismo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų Kelių eismo taisyklių 240 punkto (2008 m. liepos 16 d., 2012 m. vasario 29 d. redakcijos) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 18/2012. *Teisės aktų registras*, 2015-02-06, nr. 1856;

173) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. vasario 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 99 straipsnio 2 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 1/2013. *Teisės aktų registras*, 2015-02-27, nr. 3023;

174) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. gegužės 6 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatymo 16 straipsnio 3 dalies (2007 m. sausio 18 d., 2012 m. spalio 2 d. redakcijos) 6 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 2/2013. *Teisės aktų registras*, 2015-05-06, nr. 6809;

175) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. gegužės 14 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos socialinių išmokų perskaičiavimo ir mokėjimo laikinojo įstatymo 15 straipsnio pakeitimo įstatymų, priimtų 2011 m. gruodžio 20 d. ir 2012 m. gruodžio 20 d., atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 12/2013-21/2012-15/2014-1/2015. *Teisės aktų registras*, 2015-05-15, nr. 7361;

176) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. gegužės 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m.

gegužės 28 d. nutarimo nr. 670 „Dėl metinių pajamų ir turto dydžių, pagal kuriuos nustatoma teisė į savivaldybės socialinį būstą ar jo sąlygų pagerinimą nustatymo“ nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 7/2013. *Teisės aktų registras*, 2015-05-26, nr. 8081;

177) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. birželio 16 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 23 d. nutarimo nr. 920 „Dėl naujų žemės sklypų dydžių miestuose patvirtinimo“ (2010 m. kovo 31 d. redakcija) nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymui“, bylos nr. 17/2012. *Teisės aktų registras*, 2015-06-16, nr. 9641;

178) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. spalio 29 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų, kuriais reguliuojami viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimas ir lėšų administravimas, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymui, Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymui“, bylos nr. 13/2013-34/2014. *Teisės aktų registras*, 2015-10-29, nr. 17072;

179) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. lapkričio 19 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo, kuriuo atidėtas dėl neproporcingai sumažinto darbo užmokesčio patirtų praradimų kompensavimo mechanizmą reglamentuojančio įstatymo projekto pateikimo terminas, atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 41/2014-42/2014-45/2014-46/2014-47/2014-48/2014-49/2014-50/2014-51/2014-52/2014-53/2014-56/2014-57/2014-58/2014-59/2014-60/2014. *Teisės aktų registras*, 2015-11-19, nr. 18423;

180) Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2015 m. gruodžio 30 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo statuto, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo, Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. spalio 1 d. nutarimo nr. XII-528 „Dėl Lietuvos Respublikos prokuratūros 2012 metų veiklos ataskaitos“ kai kurių nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, bylos nr. 20/2013-1/2014. *Teisės aktų registras*, 2015-12-30, nr. 21030.

Specialioji literatūra:

1. Spausdintinės monografijos (knygos ar brošiūros):

- 1) ABRAMAVIČIUS, A., et al. *Lietuvos teisinės institucijos*. Vilnius: Registrų centras, 2011;
- 2) ANDRUŠKEVIČIUS, Arvydas. *Administracinė teisė: bendrieji teorijos klausimai, valdymo aktų institutas, ginčo santykių jurisprudenciniai aspektai*. Vilnius: Registrų centras, 2008;
- 3) BAUBLYS, L., et al. *Teisės teorijos įvadas: vadovėlis*. Vilnius: MES, 2012;
- 4) DWORKIN, Ronald. *Principo reikalas*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2006;
- 5) FOUCAULT, Michel. *Disciplinuoti ir bausti: kalėjimo gimimas*. Vilnius: Baltos lankos, 1998;
- 6) GODA, Gintaras. *Vertybiniai prioritetai baudžiamajame procese*. Vilnius: Registrų centras, 2014;
- 7) GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUČONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005;
- 8) GODA, G.; KAZLAUSKAS, M.; KUČONIS, P. *Baudžiamojo proceso teisė: vadovėlis*. Vilnius: Registrų centras, 2011;
- 9) GLENDON, A. M.; GORDON, W. M.; OSAKWE, C. *Vakarų teisės tradicijos*. Vilnius: Pradai, sine ano;
- 10) KELSEN, Hans. *Grynoji teisės teorija*. Vilnius: Eugrimas, 2002;
- 11) LASTAUSKIENĖ, Giedrė. *Teisės teorijos: paskaitų konspektas*. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2007;
- 12) LEONAS, Petras. *Teisės enciklopedija*. Vilnius: Pozicija, 1995;
- 13) MERKEVIČIUS, Remigijus. *Baudžiamasis procesas: įtariamojo samprata*. Vilnius: Registrų centras, 2008;
- 14) MIKELĖNAS, Valentinas; MIKELĖNIENĖ, Dalia. *Teismo procesas: teisės aiškinimo ir taikymo aspektai*. Vilnius: Justitia, 1999;
- 15) MIZARAS, V., et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2009;
- 16) POSNER, A. Richard. *Jurisprudencijos problemos*. Vilnius: Eugrimas, 2004;
- 17) ŠILEIKIS, Egidijus. *Alternatyvi konstitucinė teisė*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2005;

- 18) ŠVEDAS, Gintaras. *Bausmių vykdymo teisė. Bendroji dalis: mokymo priemonė*. Vilnius: Registrų centras, 2013;
- 19) VAIČAITIS, A. Vaidotas. *Konstitucinių įstatymų fenomenas. Konstitucinių (organinių) įstatymų lyginamoji studija*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004;
- 20) VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2000;
- 21) VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2004;
- 22) VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2009;
- 23) VAIŠVILA, Alfonsas. *Teisės teorija: vadovėlis*. Vilnius: Justitia, 2014;
- 24) VANSEVIČIUS, Stasys. *Valstybės ir teisės teorija: mokomoji priemonė*. Vilnius: Justitia, 2000;
- 25) ŽILYS, Juozas. *Konstitucinis Teismas – teisinės ir istorinės prielaidos*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2001;
- 26) KANT, Immanuel. *Groundwork of the Metaphysic of Morals*. NY: HarperCollins Publishers, *sine ano*;
- 27) PLATO. *The Dialogues of Plato*. Vol. V. Third Edition. London: Humphrey Milford, 1931.

2. Straipsniai iš vienkartinių leidinių (monografijų, knygų ir daugiatomių leidinių, rinkinių):

- 1) JARAŠIŪNAS, Egidijus. Konstitucinės justicijos studijų įvadas, arba L. Favoreu „Konstituciniai teismai“. Iš FAVOREU, Louis. *Konstituciniai teismai*. Vilnius: Garnelis, 2001, p. 5-15;
- 2) KŪRIS, Egidijus. Teisinė valstybė, teismų įvairovė ir Vakarų teisės tradicija. Iš GLENDON, A. M.; GORDON, W. M.; OSAKWE, C. *Vakarų teisės tradicijos*. Vilnius: Pradai, *sine ano*, p. 11-47;
- 3) LAPINSKAS, Kęstutis. Teisės šaltiniai ir konstitucinės priežiūros institucijų baigiamieji aktai. Iš *Konstitucinė justicija: dabartis ir ateitis: tarptautinė konferencija skirta Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įkūrimo penkerių metų sukakčiai*. Vilnius: Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 1998, p. 84-100;
- 4) STAČIOKAS, Stasys. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo aktų vykdymas ir jų poveikis teisinei sistemai. Iš *Konstitucinių teismų sprendimų vykdymas ir jų poveikis teisinei sistemai: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir Lenkijos Respublikos Konstitucinio*

Tribunolo teisėjų dešimtosios konferencijos medžiaga. Vilnius: Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, 2007, p. 39-57.

3. Straipsniai periodiniuose leidiniuose (žurnaluose ir pan.):

- 1) BIRMONTIENĖ, Toma. Naujos tendencijos Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje. *Jurisprudencija*, 2002, t. 30(22), p. 148-160;
- 2) GIRDAUSKAS, Mindaugas. Teismo galios keisti inkriminuojamos veikos kvalifikavimą: Konstitucijos reinterpretoavimo prielaidos. *Teisė*, 2014, t. 91, p. 154-171;
- 3) GODA, Gintaras. Baudžiamasis procesas teisinėje valstybėje. *Teisės problemos*, 1994, nr. 3, p. 11-15;
- 4) GODA, Gintaras. Konstitucinė justicija ir baudžiamojo proceso teisės mokslas. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 68-92;
- 5) JARAŠIŪNAS, Egidijus. Aukščiausioji ir ordinarinė teisė: požiūrio į konstituciją pokyčiai. *Jurisprudencija*, 2002, t. 33(25), p. 30-41;
- 6) JARAŠIŪNAS, Egidijus. Įstatymo samprata: istorinis, lyginamasis ir nacionalinis aspektai. *Parlamento studijos*, 2005, nr. 4, p. 59-89;
- 7) JARAŠIŪNAS, Egidijus. 1992 metų Lietuvos Respublikos Konstitucija: vizija, teisės aktas, teisinė tikrovė. *Konstitucinė jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenis*, 2006, nr. 1, p. 330-345;
- 8) JARAŠIŪNAS, Egidijus. Oficialios konstitucinės doktrinos koregavimo problemos. *Jurisprudencija*, 2009, t. 1(115), p. 39-70;
- 9) KŪRIS, Egidijus. Konstitucijos aiškinimas, konstitucinės teisės šaltiniai ir besikeičianti konstitucinės teisės paradigma. *Teisės problemos*, 2003, nr. 3(41), p. 8-32;
- 10) KŪRIS, Egidijus. Konstitucija kaip teisė be spragų. *Jurisprudencija*, 2006, t. 12(90), p. 7-14;
- 11) KŪRIS, Egidijus. Konstitucija, teismai ir demokratija. *Konstitucinė jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenis*, nr. 4(12), 2008, p. 254-267;
- 12) KŪRIS, Egidijus. Teismo precedentas kaip teisės šaltinis Lietuvoje: oficiali konstitucinė doktrina, teisinio mąstymo stereotipai ir kontrargumentai. *Jurisprudencija*, 2009, t. 2(116), p. 131-149;
- 13) KŪRIS, Egidijus. Konstitucinės justicijos proceso teisės klausimu. *Teisė*, 2011, t. 78, p. 7-27;

- 14) MERKEVIČIUS, Remigijus. Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro rekomendacijų kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinių problematika. *Teisė*, 2013, t. 88, p. 73-93;
- 15) MESONIS, Gediminas. Konstitucinėje monocentrinėje teisės sistemoje. *Konstitucinė jurisprudencija: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo biuletenis*, nr. 4(12), 2008, p. 220-241;
- 16) RAGAUSKAS, Petras. Konstitucinio Teismo vaidmuo įstatymų leidyboje. *Teisės problemos*, 2004, nr. 1(43), p. 8-54;
- 17) SAGATYS, G. Teismo precedentas Lietuvoje: konstitucinė maksima ir jos įgyvendinimo problemos. *Justitia*, 2009, nr. 2, p. 2-15;
- 18) SINKEVIČIUS, Vytautas. Konstitucijos interpretavimo principai ir ribos. *Jurisprudencija*, 2005, t. 67(59); p. 7-19;
- 19) SINKEVIČIUS, Vytautas. Teisinės pasekmės, kurias sukelia Konstitucinio Teismo konstatavimas, jog įstatymas ar kitas teisės aktas prieštarauja Konstitucijai. *Jurisprudencija*, 2014, t. 21(4), p. 939-956;
- 20) STAČIOKAS, S; SPRUOGIS, E. Teisė ir faktas: Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo patirtis. *Teisės problemos*, 2006, nr. 3(53), p. 5-32;
- 21) VAIŠVILA, Alfonsas. Teisės aiškinimas kaip teisės atpažinimas įstatymų tekstuose. *Jurisprudencija*, 2006, t. 8(86), p. 7-17;
- 22) ŽILYS, Juozas. Konstitucinio Teismo aktai teisės šaltinių sistemoje. *Jurisprudencija*, 2000, t. 17(9), p. 72-78;
- 23) AŽUBALYTĖ, Rima. Influence of the Jurisprudence of the Constitutional Court on the Criminal Procedure. *Jurisprudence*, 2012, t. 19(3), p. 1059-1078;
- 24) WALDRON, Jeremy. Torture and Positive Law: Jurisprudence for the White House. *Columbia Law Review*, 2005, vol. 105, no 6, p. 1681-1750.

4. Magistro darbai ir daktaro disertacijos:

- 1) DAUJOTIENĖ, Audronė. *Konstitucinio Teismo priimtų aktų teisinė galia*: magistro darbas. Vilnius: Vilniaus universitetas, 2008;
- 2) VASILIAUSKAS, Vitas. *Teismo precedento reikšmė romanų-germanų teisinėje sistemoje*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01 S). Vilnius: Vilniaus universitetas, 2004.

5. Enciklopedijos ir žinynai:

WALKER, M. David. *The Oxford Companion to Law*. New York: Oxford University Press, 1980.

Teismų sprendimai:

- 1) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2007 m. lapkričio 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-P-429/2007;
- 2) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. sausio 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-83/2011;
- 3) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. vasario 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-34/2011;
- 4) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2011 m. spalio 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-429/2011;
- 5) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2011 m. lapkričio 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-P-444/2011;
- 6) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2013 m. gruodžio 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-398/2013;
- 7) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus plenarinė sesija. 2014 m. sausio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-P-1/2014;
- 8) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. vasario 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-22/2014;
- 9) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. kovo 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-94/2014;
- 10) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. balandžio 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-176/2014;
- 11) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. gegužės 6 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-213/2014;
- 12) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. gegužės 13 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-246/2014;
- 13) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. gegužės 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-262/2014;
- 14) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 10 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-316/2014;

- 15) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 19 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-327/2014;
- 16) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2014 m. birželio 26 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-332/2014;
- 17) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. liepos 27 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-380-942/2015;
- 18) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-357-699/2015;
- 19) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 15 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-414/2015;
- 20) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-627-303/2015;
- 21) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2016 m. vasario 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-85-696/2016;
- 22) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus išplėstinė septynių teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 3 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-7-29-942/2016;
- 23) Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjų kolegija. 2016 m. kovo 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje nr. 2K-96-697/2016.

SANTRAUKA

Miranda Borusevičiūtė. *Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencija kaip baudžiamojo proceso teisės šaltinis*. Teisės studijų krypties baigiamasis darbas. Darbo vadovas doc. dr. P. Kuconis, Vilnius: Vilniaus universitetas, 2016, p. 139.

Šiandieninė Konstitucija palaipsniui kinta į jurisprudencinę. Visa nacionalinė teisės sistema diferencijuojasi vertikaliaja kryptimi į du atskirus lygmenis, kur visa ordinarinė teisė yra orientuojama į konstitucinę teisę, kurios šaltiniais yra Konstitucija ir Konstitucinio Teismo jurisprudencija. Nepaistant to, šiandieninė vyraujanti baudžiamojo proceso teisės doktrina į baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemą yra įtraukusi tik norminius teisės aktus. Tokiu būdu siūloma baudžiamajame procese vadovautis tik Konstitucija siaurąja prasme. Darbe siūlomas modifikuotas baudžiamojo proceso teisės šaltinių sistemos projektas, kuriame mėginama pateikti Konstitucinio Teismo aktų kaip privalomų baudžiamojo proceso teisės šaltinių idėjinį pagrindimą.

Raktažodžiai: Konstitucija, Konstitucinio Teismo jurisprudencija, baudžiamojo proceso teisės šaltiniai.

SUMMARY

Miranda Boruseviciute. *The Jurisprudence of the Constitutional Court of the Republic of Lithuania as the Source of the Criminal Procedure Law*. Faculty of Law. Graduate program. Thesis. Supervisor doc. dr. P. Kuconis, Vilnius: Vilnius University, 2016, p. 139.

Contemporary Constitution has been changing from its textual version into the version produced by the Constitutional Court. All national legal system has been dividing into two separate levels where the ordinary law must be deduced from the constitutional law. The Constitution as the text and the Constitution as interpreted by the Constitutional Court are the forms of law of the constitutional law. However, contemporary doctrine of the criminal procedure law suggests that state agents should act only according to the textual version of the Constitution in criminal procedure because the only form of the criminal procedure law is the statutory law. This paper argues that legal decisions made by the Constitutional Court, in which the Constitutional Court interprets the Constitution and the criminal procedure legal norms and principles, should be accepted as binding forms of law of the criminal procedure law.

Keywords: Constitution, jurisprudence of the Constitutional Court, the forms of law of the criminal procedure law.

